

P10 1399

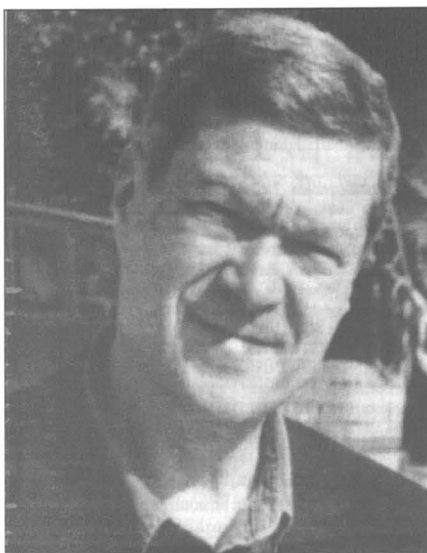
Biblioteca Bucureștilor

3
Martie
2011

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREȘTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

33712

MIRCEA ANGHELESCU

– 70 de ani –

Nici unul dintre basmele lui Ispirescu și probabil nici unul dintre basmele noastre în general n-a prilejuit comentarii mai interesante și mai sugestive din punct de vedere filosofic decât cunoscutul Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte, cu care debutează atât de fericit și parcă simbolic activitatea sa de scriitor de basme. Creator de probleme pentru folcloriști, căci el „pare a fi necunoscut în literatura folclorică europeană“, cum zice Șăineanu, cel puțin în forma pe care i-o dă Ispirescu, după cum nedumerește și abaterea de la regula finalului fericit al basmelor dintotdeauna, acest text a prilejuit câteva comentarii care interesează direct chestiunea literaturității sale, adică a existenței unei structuri capabile să exprime, dincolo de elementele folclorice ale narațiunii, o atitudine, o viziune și deci o creație personală a autorului.

„Introducere în opera lui Petre Ispirescu“

SUMAR / CONTENTS

RĂSFOIRI

Acad. Solomon MARCUS – Prețul suspiciunii / *The Prisonier's Dilemma* /2

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

Moses GASTER – Memorii / *Memories* /3

PATRIMONIU

Ediții / *Editions of Mircea Eliade* /7

ISTORIA CĂRȚII

Prof. univ. dr. Mihail DIACONESCU – Pledoarie pentru o fenomenologie narativă /8
Pleading for a Narrative Phenomenology

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Tudor Meiloiu, un pictor din Grădina Paradisului / *Tudor Meiloiu, a Painter from Heaven's Garden* /10

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Salonul de Carte, Presă și Muzică – AMPLUS 2011 – la întâlnirea de primăvară cu bucureștenii /12

AMPLUS 2011 Book, Press and Music Parlour – Spring Meeting in Bucharest

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București / *News on Metropolitan Library of Bucharest's Branches* /14

Reuniune la Biblioteca Județeană din Pitești / *National Symposium at the County Library of Pitești* /16

EBLIDA – Europeana – punct de referință pentru cultura europeană pe Internet /17

Europeana – Reference Point for European Culture on the Internet

Noua Renaștere – Raportul Comitetului Înțelepților despre Patrimoniul Cultural European Online (I) /19

The New Renaissance – The Comité des Sages Call To Bring Europe's Cultural Heritage Online (I)

In memoriam

Dr. Ion CONSTANTIN – La despărțirea de Ioan Grigorescu / *To the Passing of Ioan Grigorescu* /28

ORIZONTURI

Lector univ. dr. Eugeniu NISTOR – Analiza emisiunii de televiziune *La porțile ceriului* de Grigore Leșe /29

Case Study on Grigore Leșe's Television Programme "La Porțile ceriului"

Artur Silvestri – 58. O bătălie câștigată, o victorie amânată: Protocronismul românesc /31

Artur Silvestri – 58. Winning a Battle, Delaying a Victory: the Romanian Protochronism

Dr. Ludmila STERN – Iosif Brodski: drumul de la „pierde-vară” la laureatul Nobel /32

Joseph Brodsky: the Road from "Social Parasitism" to Nobel Laureate

Relațiile dintre România și Republica Moldova. Actualitate și perspective /35

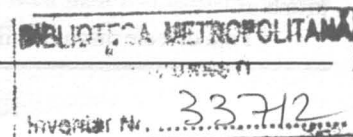
Relations between Romania and Republic of Moldova. Actuality and Perspectives

CATALOG

Mircea Eliade: 13 martie 1907 – 22 aprilie 1986 / *Mircea Eliade: March 13, 1907 – April 22, 1986* /36

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE

Dr. Marian NENCESCU – Sfântul Patrick și trifoilul norocos / *Saint Patrick and the Lucky Shamrock* /38

CALENDAR – Martie / *March 2011* /39

RĂSFOIRI

Prețul suspiciunii

Acad. Solomon MARCUS

Legenda spune că stăpânul unei închisori în care se aflau doi deținuți – izolați fiecare în câte o celulă – a chemat la el pe unul dintre deținuți, oferindu-i libertatea și o sumă importantă de bani dacă-și va mărturisi vinovăția cu cel puțin o zi înaintea celui alt deținut, urmând ca acesta din urmă să fie spânzurat. „Ce se întâmplă dacă amândoi ne mărturisim vinovăția în aceeași zi?“, întrebă deținutul pe stăpânul închisorii.

„Veți rămâne amândoi în viață, dar veți sta zece ani la închisoare“, răspunde stăpânul închisorii. „Dar dacă nici unul dintre noi nu va depune mărturia cerută?“ „Atunci veți fi amândoi puși în libertate, dar nu veți primi nici o recompensă bănească. Dar ce siguranță ai că celălalt nu se va grăbi să mărturisească și să-și ia mai repede banii? Acum du-te în celula ta și gândește-te până mâine asupra răspunsului“. O discuție similară a avut loc între stăpânul închisorii și celălalt deținut.

În ce constă dilema în fața căreia se află fiecare dintre cei doi deținuți?

Ea constă în a alege între două strategii, fiecare cu riscurile și cu speranțele ei: să taci, abținându-te de la orice mărturie, sau să accepți să depui mărturie de vinovăție. Cele patru rezultate posibile, obținute prin combinarea fiecărei strategii a unuia dintre deținuți cu fiecare strategie a celui alt sunt următoarele: (1) ambii deținuți tac, obținând astfel libertatea, dar neprimind nici o sumă de bani; (2) unul tace, dar celălalt depune mărturie, obținând astfel atât libertatea, cât și recompensa bănească, în timp ce colegul său este trimis la spânzurație; (3) situația precedentă, cu inversarea rolurilor; (4) cei doi deținuți dau dovadă de spirit practic și depun mărturie în aceeași zi (ziua imediat următoare discuției cu stăpânul închisorii), salvându-și astfel viața, dar rămânând în închisoare zece ani.

Este important, pentru înțelegerea dilemei pe care o trăiesc cei doi deținuți, faptul că ei nu pot comunica, pentru a-și coordona deciziile. Acest fapt își pune amprenta pe întreaga lor comportare. Dar mai este un factor care intervine decisiv; încrederea reciprocă. Dacă ei ar putea comunica și ar avea încredere unul în celălalt, este foarte probabil că ar conveni să tacă amândoi, salvându-și astfel nu numai viața, ci și libertatea (rezultatul 1).

Însă deținuții nu pot comunica. Dacă ei totuși manifestă înțelepciune și dacă fiecare dintre ei are încredere în bunele intenții și înțelegerea celui alt, atunci este foarte probabil că vor alege calea tăcerii. Dacă însă ei sunt stăpâniți de rațiune, dacă fiecare dintre ei are încredere în înțelepciunea celui alt, dar nu și în sinceritatea sa, atunci este foarte probabil că se vor grăbi amândoi să-și mărturisească vinovăția în prima zi.

Față de cele discutate mai sus, pot interveni unele com-

plicații. Mai întâi, se pune problema măsurii în care fiecare dintre cei doi deținuți își construiește o imagine corectă a atitudinii celui alt și a modului în care propria sa atitudine este imaginată de către celălalt. Apoi, sunt posibile asimetrii, atât în ceea ce privește atitudinile și strategiile adoptate (este posibil ca numai unul dintre ei să aibă încredere în celălalt), cât și în ceea ce privește modul în care fiecare dintre ei își reprezintă atitudinea celui alt.

Interesul acestei celebre „dileme a deținuților“ (*the prisoner's dilemma*) stă în capacitatea ei de a modela situații importante existente atât în relațiile personale, cât și în cele dintre state. Dar această modelare are loc nu la nivelul datelor concrete ale dilemei, ci la al semnificațiilor pe care ea le degajă. Teoria clasică a jocurilor recomandă drept cea mai rațională strategie pe aceea a mărturiei imediate de vinovăție, singura care duce în mod sigur la propria supraviețuire. Aceasta nu este însă o strategie cooperativă, ea putând duce la sacrificarea celui alt deținut. Raționalitatea strategiei este condiționată de caracterul ei egoist, de suspiciune. Dar aceasta este drama oricărei strategii adoptate în condiții de neîncredere reciprocă. Controlul și limitarea armelor sunt tipice pentru această raționalitate în condiții de neîncredere. Spre deosebire de jocul păsărilor, unde strategia cea mai rațională era cea mai cooperativă, în cel de față garanția de supraviețuire vine în conflict cu spiritul cooperativ. Ia naștere o antinomie având ca termeni raționalitatea și spiritul necooperativ. Acesta este prețul suspiciunii. Limitarea armamentelor și apoi dezarmarea, în condiții de încredere reciprocă, ar fi deosebit de profitabile pentru toate părțile, deoarece ar conduce la o reducere considerabilă a cheltuielilor militare. În condiții de suspiciune însă, posibilitatea ca una dintre părți să încerce să le păcălească pe celelalte nu poate fi subapreciată; ea ar putea conduce la un rezultat de tipul 2 sau 3 în dilema deținuților.

Iată de ce orice inițiativă de reducere a cheltuielilor militare constituie un act de curaj și înțelepciune.

Solomon Marcus, *Jocul ca libertate*, Editura Scripta, București, 2003, pp. 77-79

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

Memorii

Moses GASTER

Despre economii. Tata comanda în fiecare an, din Ungaria, un butoi de Tokay, pe care îl puneam apoi în sticle, în pivniță. Câteva din sticle s-au spart, ori fiindcă dopurile nu au fost fierte suficient, ori fiindcă sticlele au fost crăpate în timpul îmbutelierii. Peste vară cumpăram un car cu pepeni verzi; și ne așezam la masă mâncând cu toții doi sau trei pepeni deodată. Un car întreg, cu vreo sută de pepeni, costa cam cinci lire sterline, o sumă valorând mult mai mult cu optzeci de ani în urmă.

Partea sanitară era extrem de primitivă, mai puțin în casa noastră, unde fusese construită o baie la capătul culoarului; în multe locuri, W.C.-ul era în mijlocul grădinii, abia înconjurat de câțiva pereți, iar sub dogoarea verii temperatura devenea de nesuportat și se poate imagina cât de dezgustător era. Din timp în timp, noaptea, locul era curățat și golit, iar oamenii erau plătiți la numărul de găleți umplute. Mă mir până astăzi cum am putut rămâne imuni și am crescut sănătoși, în ciuda lipsei oricărui precauți elementare. Noaptea, în timpul iernii, pe ploaie, trebuia să străbatem curtea până la locul cu pricina. E greu de imaginat o asemenea stare de lucruri pentru cineva care nu a trăit în Răsărit.

Trebuie spus că toată apa cu care se spălau vasele, sau hainele, era aruncată în curte; vara o usca soarele, iar iarna îngheța. Canalizare nu exista, a fost construită mai târziu; aici trebuie să precizez din nou că la revenirea tatei în casa bunicului, după moartea lui, a fost unul din primii care a profitat de noul sistem de canalizare și l-a introdus la noi.

Problema apei este una foarte interesantă. În multe case erau puțuri sau fântâni din care apa era scoasă cu găleata, dar în multe locuri nici măcar asta nu exista. În schimb, existau sacagii care purtau apa într-un butoi pus pe două roate și tras de un cal, cu o deschidere sus și pe o parte, unde spânzura și o găleată de lemn. Apa pentru comunitate era scoasă din Dâmbovița, râul care curge prin București. Pe timpul acela, mai ales în cartierele mai joase, cele mai neglijate, râul curgea – greu de imaginat – la voia întâmplării; nu exista un mal adevărat și lumea putea trece prin apă. Într-un loc, pe Calea Văcărești, drumul cobora până la apă; locul se numea Vadul Sacagiilor, adică rampa celor care purtau apa. Sacagiii veneau cu căruțele până în râu, umpleau găleata și o goleau în butoi. Când terminau, se urcau în căruță și plecau să o vândă. Apa arăta ca un nămol gălbui.

Nu departe, pe malul apei, se afla un loc de tăiat oile. Era în spatele Sinagogii Sefarde, în jos de Sinagoga Mare – pentru a o distinge de cealaltă sinagogă, mai mică, aproape învecinată, Sinagoga Ghika. Acolo măcelarii își lăsau oile tăiate și în drum spre școală am trecut adesea în timp ce *șohtimul* tăia gătlejul unui miel, cu măcelarul așezat în genunchi pentru a-l reține, acesta din urmă continuând tăiatul și jupuindu-l. Măcelarul obișnuia să umfle bășica plămânului și să o spargă, cu rezultatul că pielea se detașa de la sine de carne. O întorcea apoi ca pe o mânășă, jupuind animalul în întregime. Apoi despica mielul și arunca în apă măruntaiele și alte resturi care curgeau pe gârlă până la locul unde veneau sacagiii. Toate resturile erau aruncate în râu și asta era apa care se vindea lumii. Îmi aduc aminte cum ne-o aduceau și nouă. Într-un colț al curții aveam o vană, în care

deșertau acea apă murdară și nămolosă.

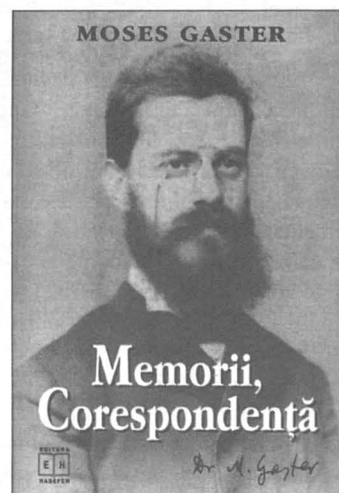
Bineînțeles, plăteam exact cantitatea de apă adusă. În starea în care era, apa nu putea fi băută, așa că se pune în ea alau și se amesteca cu un băț mare timp îndelungat, așteptându-se cam o oră să se limpezească. Apoi, nămolul se lăsa la fund. M-am mirat întotdeauna cum am scăpat de orice contaminare, fiindcă sunt sigur că, dacă o asemenea apă ar fi fost oferită în Anglia, ea ar fi fost cauza unor boli teribile. [...]

Mai târziu, apa era adusă de pe dealul Filaretului. Sacagiii puneau iarbă deasupra butoiului, semn că apa era adusă de pe deal. Iarbă verde nu se putea găsi la Vadul Sacagiilor! Trebuia să o plătim dublu sau triplu, dar eram bucuroși să o avem. Bunicul a cumpărat un filtru, o pâlnie uriașă dintr-o materie poroasă. L-a pus într-o ladă de lemn și ea uriașă, atașat la partea de sus și l-am folosit vreme îndelungată. Apoi a fost neglijat și nu mai știu ce s-a întâmplat cu el. [...]

Școala era la celălalt capăt al podului, opus celui la care se tăiau oile. Se afla la capătul Căii (Văcărești). În spatele ei era o grădină foarte mare, aproape o pădure, lăsată complet neîngrijită, iar de partea cealaltă era un palat în ruine. În copacii pădurii își aveau cuiburile sute de ciori. Se hrăneau cu măruntaiele și alte bucăți rămase de la mieii tăiați. Zgomotul pe care îl făceau dimineața și seara era dificil de suportat. Se amesteca cu lecțiile noastre, dar nu se putea face nimic.

În față se găsea Mitropolia. Acum, din câte înțeleg, totul a fost dărâmat și schimbat, în loc fiind construite case, o mare piață, râul a fost canalizat, iar locul este aproape de nerecunoscut. Plecând de acasă, obișnuiam să trec uneori prin cimitirul bisericii Sf. Nicolae sau pe o străduță care mă ducea tot la... și apoi, prin spatele Sinagogii, ajungeam în acel loc. Sinagoga rămânea pe stânga. Pe dreapta se găsea casa lui Halfon, bancherul foarte bogat, președintele comunității sefarde. Cred că familia s-a stabilit ulterior la Paris. (Unii îi scriu numele Jalfon, după pronunțarea spaniolă a lui J, care e aceeași ca și pentru H; astfel Haim devine Jaim, iar neștiutorii îl pronunță Jalfon și Jaim).

La școala aceea am terminat cursul preparator, am trecut examenul și am intrat la Liceul „Lazăr”, unde era director Popescu. Existau numai patru clase. Școala avea două intrări: una cum veneai prin curtea bisericii Sf. Gheorghe cel Vechi și cealaltă, mai apropiată de noi, printr-un pasaj foarte îngust – cât să treacă o singură persoană – care era adesea foarte murdar și obscen, dar avea avantajul de a fi cu mult mai aproape, la doar circa cinci minute de casa noastră.

Cam pe atunci, sau poate când eram ceva mai mic, s-a întâmplat să mă îmbolnăvesc, cu dureri de gât. Ca într-un vis mi-l amintesc pe doctorul Barasch, prieten al casei, venind să mă examineze și simt încă în gură limba, presându-mi limba pentru a vedea despre ce e vorba. E curios cum asemenea mici incidente nu numai că lasă o impresie îndelungată, dar și păstrează extrem de bine în memorie chipul cuiva.

Barasch a jucat un rol important în istoria civilizației române. El a fost cel dintâi care a predat științele naturii în România și a publicat revista „Știința Naturii”. În același timp, a fost un savant evreu și învățământul științific în România a început practic cu el. [...]

Iarna, zăpada ajungea adesea spre un metru, iar turțurii spânzurați de acoperișuri deveneau o primejdie la dezgheț. Unii dintre ei, îmi aduc aminte, ajungeau la mai multe zeci de centimetri și căderea lor în capul trecătorilor putea cauza răni grave. Guvernul a ordonat chiar odată ca lumea să curețe zăpada de pe acoperișuri. Multe dintre case erau acoperite cu tablă cositorită și imediat ce soarele începea să strălucească, zăpada se topea, încălzită și pe dedesubt, de la camere, iar straturile subțiate și topite alunecau de pe acoperiș. Unii se supuneau ordinului, cei mai mulți refuzau și funcționa obișnuita corupție. Oamenii primeau somații și erau pedepsiți cu amenzi considerabile, mai ales când era vorba de evrei.

Atunci când soarele strălucea într-o zi de ger, pe pământ zăpada sclipitoare avea alura unor mici diamante și se obișnuia să se iasă la Șosea, în săniile cu cai, conduse de birjari ruși, îmbrăcați în costumele lor naționale. Săniile primitive, făcute din lemn simplu, erau folosite de țărani pentru a aduce lemne sau alte bunuri din suburbii în oraș. Mulți dintre vizitii săniilor făceau parte din secta „Scopților”, o sectă rusă interzisă în Rusia. [...]

Ca urmare a vremii deosebit de grele, casele mai înstărite aveau geamuri duble, celelalte geam simplu și, iarna, se lipeau în jurul lor benzi de hârtie pentru a împiedica orice circulație a curenților de aer; în felul acesta camerele erau adesea supraîncălzite. Încălzirea caselor se făcea cu sobe de căhle, fumul trecea prin trei sau patru hornuri și apoi ieșea pe coș. Înainte de a ieși din sobă, exista un soi de clapă prin a cărei deschidere fumul putea intra în horn. Când se ardeau lemne, clapa nu era închisă până când toate gazele din cărbune se evaporau. Într-o noapte, clapa a fost închisă înainte ca gazele să fie eliminate. Dormeam în camera aceea și m-am trezit simțind că cineva îmi presează tâmpile să mi le spargă, nu alta. Mă găsiseră inconștient, jumătate sufocat de gazele sobei și dl Rokeah fusese cel care îmi presase tâmpile atât de tare, încât durerea puternică m-a trezit.

Când samovarul, ceainicul este încălzit cu jar de cărbune, e ținut apoi afară până când gazele, care pot fi simțite cu ușurință, se evaporă și doar după aceea se aduce în cameră. La fel se întâmplă cu „mangalul”, folosit și el adesea. Este modalitatea orientală de a încălzi o cameră. Se aseamănă unui lighean mare, umplut cu un strat de cenușă pe care arde jarul. E ținut afară până când cărbunele este ars, transformându-se în jar roșu, și gazele au dispărut. Apoi „mangalul” se aduce în casă și iradiază căldură multă vreme, până când jarul arde cu totul. Poți pregăti ceaiul pe el dacă pui ibricul în interior sau poți prăji castane. Folosirea „mangalului” a încetat cu mulți ani în urmă, pe când eram foarte tânăr. I-a luat locul soba și, ceva mai târziu, când aveam vreo 13 ani, în București a fost introdus gazul metan.

Până atunci, străzile fuseseră iluminate cu lămpi cu petrol, câteva doar, desigur. Era o lumină mohorâtă și nu lipsită de primejdii. Când s-a introdus petrolul pentru iluminatul Bucureștiului, era ținut în baloane de sticlă. Erau foarte fragile și la prima atingere se spargeau; din cauza lor multe case au luat foc, lămpile cu petrol fiind primejdioase; în plus, nu se știa cum să se

umple cu fitilul, cilindrul era și el fragil și, puse pe masă, erau extrem de periculoase. Multe erau atârinate de tavan; într-o anumită privință, așa erau mai sigure.

Nimeni nu visase la o vreme când orașul va fi luminat cu gaz și îmi aduc aminte imensa excitare a oamenilor când, pentru prima oară, a fost aprinsă o lampă cu gaz. Iluminatul se limita, desigur, la câteva străzi principale și m-am dus și eu să văd. Străzile erau înțesate cu oameni care vedeau pentru prima oară lumina tremurătoare albăstrie care ieșea din jetul de gaz aprins. Mama, al cărei preferat eram, s-a alarmat foarte tare de dispariția mea, tata la fel, dar el era mult mai flegmatic. Când m-am întors acasă, am încasat o mamă de bătaie bună. Cred că era prima dată când ieșeam la o oră atât de târzie, fără să le spun unde mă duc.

[...]

Frigul era însă și el teribil și nimeni nu putea ieși fără un palton gros și galoși sau „șoșoni”, asemănători unor pantofi groși puși peste galoși. Țineau foarte cald la picioare. Cei mai mulți purtau pe cap o „căciulă”, de blană. Desigur, când mergeai la școală nu puteai îmbrăca un palton de blană; în schimb, exista o haină foarte groasă. În casă, se purta o jachetă mai subțire, căptușită cu blană. Aceasta era de obicei purtată de femei și se numea „scurteică”, altfel spus o haină scurtă.

Patul nu se acoperea cu o cuvertură sau cu o plapumă de puf, ci cu o plapumă groasă, dacă o pot numi așa, umplută cu lână și cusută într-un fel special ca lâna să nu se strângă la un capăt sau altul. Te băgai sub această „plapumă” și dormeai la căldură, confortabil. După o vreme, totuși, lâna se scămășea și atunci venea un plăpumar care desfăcea învelișul și o scotea așezând-o în fața lui. Apoi, se folosea de un soi de arc uriaș, cu o coardă groasă și, ținând arcul de partea lui de lemn, cu lâna în mijloc în fața lui, o trăgea printr-un pieptan special, transformând-o în puf. Dintr-un ghem mic de lână încălțită ieșea o cantitate nemăsurată de puf, la fel de fin precum cel mai fin puf adevărat. Bineînțeles, toate acestea au dispărut.

Iarna, singurele noastre jocuri erau bătaia cu bulgări sau făcutul oamenilor de zăpadă; să mergem să patinăm ni se părea sub demnitatea noastră, o pierdere de vreme. În București exista un lac într-un parc, dar la vremea respectivă era considerat un loc nesigur și nici măcar fetele nu mergeau pe acolo cu băieții, fiindcă cei cu gust de plimbare erau o mare raritate. Nu-mi amintesc nici măcar să fi văzut vreunul, tot așa cum nu-mi aduc aminte să fi văzut vreo păpușă. Nimănu-i trecea prin gând să se ducă la lacul înghețat iarna, iar cei care o făceau erau considerați vagabonzi; după cum nimeni nu-și făcea griji dacă gheața era prea groasă sau prea subțire.

Acum înțeleg că parcul se numește Cișmigiu sau, altfel spus, „cișmea”, adică o fântână, care exista acolo din vremurile vechi. În momentul de față, a devenit un loc de odihnă, unde oamenii mai înstăriți se duc vara. Au fost construite tot felul de [chioșcuri] și arată ca un parc modern din Occident. [...]

Ajuns la București, m-am dus să-l văd pe Hasdeu, atunci director al Arhivelor Statului. M-a primit extrem de prietenos și mi-a cerut să scriu pentru revista lui „Columna lui Traian”, ceea ce am și făcut. Când m-am întors la Breslau, eram sub influența teoriei mitologiei solare a lui Max-Müller și am interpretat pe baza ei unul din basmele publicate de profesorul Ispirescu, pe care l-am și cunoscut mai târziu. Avea o tipografie a lui, montată undeva în curte, era un om fin, liniștit, cu chipul mai curând al unui bulgar, deși era român. Purta o barbă încălțită, subțire, foarte lungă, blând și modest; mi-a oferit atunci primele două publicații pe care le scosese și ne-am întreținut despre ele și alte lucrări ale lui.

Mai târziu, între noi s-a dezvoltat o adevărată relație intimă și eu am fost cel care l-a determinat să-și publice marea lui

colecție de basme românești și prima colecție de proverbe românești a lui Anton Pann. I-am atras atenția și la manuscrisul poveștilor și proverbelor lui [Iordache] Golescu, pe care îl descoperisem la Odesa și care a fost achiziționat apoi de Academia Română.

Apoi m-am dus să-l văd pe D[imitrie] Sturdza, un om scund, cu o față rotundă, ochi neplăcuți, neliniștiți până la un punct și întotdeauna încântat să ia note pe bilețele de hârtie, scrise la cea mai mare repezeală. Era o ciudățenie a lui. Deși pretindea o descendență princiară, gura rea a lumii spunea la Iași că era mai degrabă un bastard. Un evreu, prieten intim al mamei lui, cu care semăna, era arătat cu degetul și, sub aspectul înfățișării, nu avea nimic în comun cu familia Sturdza. Nu pot depune mărturie pentru veridicitatea istoriei, dar, la Iași, toată lumea vorbea așa.

Sturdza se concentrase la început pe colecționarea monedelor românești și alcătuisese o colecție remarcabilă. Avea la dispoziție bani suficienți și, chiar dacă răuvoitor din fire, nu cred că a fost lipsit de generozitate când era vorba de achiziții pentru Academia Română. A fost, pentru multă vreme, sufletul și forța motrice a acestei instituții, pe care a prezidat-o timp îndelungat.

Avea o voce pițigăiată și a fost unul din cei care au jucat un rol infam în abdicarea forțată a prințului Cuza; când conspiratorii au dat buzna în camera acestuia, l-au găsit cu o prințesă sârbă. I-au dat un ultimatum și, cum în cameră nu exista o masă de scris, Sturdza și-a împrumutat spatele și Cuza și-a scris astfel abdicarea; Sturdza, în schimb, a adunat și a luat apoi pentru el toate mesele găsite în palat.

Era un om cinstit când era vorba de afaceri bănești, dar în orice alte treburi se manifesta răzbunător și plin de venin. Vai de cel care îndrăznește să-l contradică! A transformat în calvar viața regelui Carol, deși se purta aproape ca un lacheu, plin de umilință, lingând cizmele regelui și lovindu-l pe la spate.

Când ne-am întâlnit, s-a purtat amabil, mi-a dat publicația lui, pe care o păstrez încă și mi-a promis tot sprijinul, încântat de patriotismul meu românesc. [...]

Acum, când locuiau la București, m-am împrietenit cu multă lume.

Obişnuiam să merg la „soirées“ la Maiorescu. Acolo a intrat în scenă Take Ionescu. Mama acestuia avea o reputație cu totul ieșită din comun. Era denumită „Cucoana Ghiță cu șapte pantaloni“. Take Ionescu era un om fin și un orator deosebit, o minte ascuțită, inteligent până la un anumit grad, un avocat minunat, un om de cuvânt, care își ținea ulterior promisiunile.

A avut și el [un cenaclu]. În timp ce Maiorescu își avea așa-numiții lui boieri, el a încercat să adune la „soirée“ oameni ca Arion, Xenopol și alții. Eram și eu printre cei invitați. Fratele meu Max era asistentul lui și amândoi au încercat să pună pe picioare o societate literară similară. Nu au reușit, deoarece a fost deturată imediat spre politică.

Take Ionescu se căsătorise cu o englezoaică, despre care se spunea că a fost călăreață de circ; era înaltă, elegantă, o prezență plăcută, dar, în ce privește moralitatea... nici o româncă nu rezista comparației. Obişnuia să iasă la plimbare călare cu unii dintre atașajii diplomați, secretarul și alții, dar nimeni nu se ofensa. A murit aici, la Londra, mai târziu, după mulți ani, și am fost la înmormântare. A avut loc la [cimitirul de pe] Hove [St.] și soțul ei nu a putut participa. Guvernul român a fost reprezentat de Beza.

În momentul acela, eram în relații proaste cu Legația română. Am făcut tot ce am putut împotriva României și ei o știau. Take Ionescu nu a putut veni și nici să aprecieze prezența mea. Deși nu fusese o femeie drăguță, Take Ionescu nu a fost ținut sub papuc. Fiecare și-a urmat drumul. Take Ionescu a devenit o mare forță în Parlament; era supranumit „Gură de aur“.

Ion Brătianu, care avea flerul descoperirii tuturor talenților tinere, a făcut tot ce i-a stat în putere pentru a-l avea în partidul său. Am vorbit adesea despre politică și l-am avertizat că Brătianu îl va slei, dar era foarte ambițios și a devenit ministru al învățământului. Într-o zi, m-am dus să-l vizitez la minister. Devenise foarte important. S-a întâmplat ca atunci să fie votată în parlament legea stabilind un *Numerus clausus*, prin care evreii erau practic excluși de la orice carieră de succes public. M-am dus la el și am protestat. „Ce pot să fac? – mi-a spus. A fost o moțiune privată a unor deputați și au obținut majoritatea“. I-am replicat: „Nu e nevoie să-ți spun eu ce să faci. Dacă te simțeați atât de puternic, ar fi trebuit să ameninți cu demisia“.

Puțin înainte, cu ocazia unei vizite la Londra, a venit să mă vadă și mi-a cerut să-i pregătesc un studiu despre cel mai bun sistem de învățământ, cu o analiză specială a bazelor învățământului englez. I-am îndeplinit cererea, am strâns întregul material, am redactat un amplu raport, care a fost publicat după aceea ca o carte albastră, și am elaborat de asemenea un program de învățământ pentru școlile primare și universități; materialul informativ scris de mine a fost utilizat apoi într-o măsură relativ mare. Am luat ca model învățământul primar din Anglia aceluși timp, cu elasticitatea și capacitatea lui de adaptare. Ca model pentru cel de-al doilea [învățământul liceal], am folosit drept model cel francez și elvețian, iar pentru cel universitar modelul a fost sistemul german și, se pare, toate merg bine. [...]

M-am împrietenit în mod deosebit cu Mille și cu alți redactori ai ziarului „Românul“ lui C.A. Rosetti, pe atunci foarte puțini, și i-am ajutat pe toți la rând, într-o zi pe unul, în alta pe altul, întâi pe Stăncescu, pentru a-și publica basmele și apoi o altă lucrare. Dar prietenia cea mai mare a fost cu Mille. Publica pe vremea aceea un soi de ziar socialist.

Eu colaborez cu Nădejde în „Contemporanul“ lui, la Iași și, pe atunci, scriam cel mai mult cronică de teatru. A fost, în ansamblu, un capitol interesant. Aveam un loc special și de câte ori era o premieră toți scriitorii obișnuiau să se adune în foyer și să mă întrebe ce părere am. Opinia mea era precumpănitoare, dar am înțeles că nu și pentru actorii și actrițele cu care nu aveam nimic de a face. Nu se temeau de mine, ba chiar aveau încredere. Știau că nu făceam favoritisme, că nu mă lăsăm influențat și că îi ajutam cât puteam. [...]

Alexandru Odobescu, cu care mă vedeam și am devenit prieten, un bărbat cu un mare temperament artistic, dădea lecții de istoria artei la Universitate și publicase cea mai frumoasă ediție a cărții intitulată *Pseudokinetikos*, adică un ghid al vânătorului, scris într-un stil remarcabil și, printre altele, incluzând unele din cele mai rafinate basme românești. El a fost și autorul acelei mari lucrări despre tezaurul [de la Pietroasa] interpretat pe baza legendelor scitice care au fost obiectul unei cărți. [...]

Exista o piață veche, foarte mare, apropiată de intrarea în parcul Bucureștiului, numit Cișmigiu (nume derivând probabil de la vechea cișmea, cu sensul de fântână). Fără îndoială, trebuie să fi fost locul unei mari fântâni. În vremea mea, parcul era practic un loc abandonat și puțină lume se ducea acolo; lacul din mijlocul lui era neglijat și era, mai mult sau mai puțin, un loc pentru servitoare. Din dreptul porții, la dreapta, se afla acea clădire... Ateneu, o mare sală de concert (fiindcă cele mai multe din concertele simfonice aveau loc acolo) și în stânga era un Tribunal, pe atunci Tribunalul Suprem, de asemenea o clădire deosebită. Cu siguranță, amândouă au fost de mult demolate, mai ales că, înțeleg, parcul a fost transformat și a devenit acum un loc de odihnă pentru vârfurile burgheziei etc.

Lângă zidul Tribunalului, într-un colț, bătrânul Zwiebel își avea ceea ce noi numeam o *tarabă*, doar două rafturi cu cărți vechi. Era cel mai cunoscut anticar și îi datorăm multă grațitudine

pentru cărțile și manuscrisele pe care m-a ajutat să le procur. Era un om amabil, perspicace, inteligent, modest; cunoștea toată lumea care obișnuia să treacă pe acolo, avocați, politicieni și toți veneau să cumpere cărți de la el. Mi-a povestit despre cineva care într-o bună zi a venit și, spre marea lui surpriză și dezamăgire, i-a cerut să desfacă legăturile unui număr mare de cărți vechi, pentru care a plătit o sumă serioasă. Nu înțelesese valoarea pe care o au vechile legături de carte și cumpărătorul a distrus în consecință câteva din cărțile cele mai valoroase.

Esarcu a avut ideea, mai târziu, să aranjeze o serie de conferințe de popularizare în acel Ateneu. Aranjamentul a fost făcut cu editorul și librarul cel mai important de pe atunci, Socec, în așa fel încât să tipărească conferințele în broșuri elegante, de mici dimensiuni, prezentate frumos. Am conferențiat și eu acolo pe tema Apocrifelor și literaturii române. Au venit toți prietenii și cei de la cenaclurile lui Maiorescu și Take Ionescu.

Era pentru prima dată când un evreu dădea o conferință cu public și încă în fața unei asemenea elite, iar prietenii de afară, dl Zwiebel etc. așteptau cu îngrijorare să vadă ce se petrece. Am adus cu mine și două planșe, una despre migrarea sufletului și diversele punți unde este așteptat de demoni pentru a-l captura și îngerii care îl însoțesc, cunoscută ca [Minunile] lui Vasile cel Nou; în mijlocul conferinței le-am derulat. A fost un succes formidabil și Zwiebel mi-a povestit apoi că i-a întrebat pe cei care ieșeau din sală dacă le-a plăcut și toți au răspuns că erau foarte satisfăcuți.

Cu Esarcu m-am și împrietenit; am ținut o a doua conferință, cu și mai mult succes, dacă se putea, despre originile alfabetului. Existau încă la acea dată multe școli în România de „literați” care încercau să translitereze vechea scriere românească în alfabetul latin și păstrez în manuscris o lucrare de a mea despre ea, descriind nenumăratele sisteme care au fost sugerate și practicate. L-am propus pe cel pur fonetic, fără etimologie și lipsit de interpretare arbitrară. Faptul l-a impresionat atât de mult pe Bianu, pe atunci secretar al Academiei Române, încât s-a grăbit să pregătească un astfel de alfabet. A fost tipărit de Ispirescu și aceasta a devenit ortografia oficială a Academiei Române. El a adoptat în mod tacit sugestia pe care o făcusem, ca să existe o variație între una sau două vocale, dar până la urmă aceasta a dispărut, iar toate tipăririle moderne din ultimii 20–30 de ani au urmat în întregime exemplul și sistemul meu.

Acum, Esarcu era un om foarte meticulos. Într-o zi, se făcea o conferință despre „Istoria emancipării țiganilor” și conferențiarul s-a exprimat într-o manieră mai curând delicată despre boierul care avea încă un număr de robi, între care fete, și una dintre ele căreia i-a cerut – după expresia lui – să-i dezmoștească picioarele. Rezultatul a fost că fata a născut un băiat, că acesta a fost trimis la Paris, educat și nu a știut niciodată că nu s-a născut liber. Mai târziu, într-o zi, pe când se afla la Iași, a aflat că practic era un rob, așa că a ieșit pe balcon și s-a împușcat. În istoria țiganilor a fost un moment decisiv. El era considerat fiul boierului, al cărui nume îl purta și care îl recunoscuse drept copilul său și circula în cele mai înalte cercuri. Concluzia a fost o mare decizie, care a condus în final la emanciparea țiganilor la Congresul de la Paris. [...]

Unul din oamenii cei mai mari ai țării, pe care însă l-am cunoscut foarte puțin, a fost Kogălniceanu. Cred că a fost una din mințile absolut remarcabile ale României. Îmi amintesc că i-am făcut o vizită într-o bună zi și m-a impresionat extrem de mult. Era un om cu o față jovială, cu o privire inteligentă, purta ochelari, mai degrabă scund, vorbind românește cu accent moldovenesc, dar un om care își știa meseria. Un mare savant. A fost primul care a publicat cronicile românești, după vechile manuscrise pe care le poseda; prima ediție cu vechiul alfabet româ-

nesc, sub titlul de *Letopisețe* și mai târziu o a doua ediție cu caractere latine, *Cronicele*. Își făcuse studiile în Germania, se arătase interesat de țigani, despre care scrisese o carte, dar, mai presus de toate, a fost un mare diplomat, un om cu vedere largă și unul din cei mai mari oratori. Când vorbea în Cameră, șoca. Asemenea tuturor politicianilor, nu era deasupra considerațiilor de ordin bănesc.

Cineva care a făcut parte din guvernul în care el era ministru de externe mi-a povestit că se ducea la casa cu bani în care erau ținute fondurile pentru serviciile secrete, pe vremea aceea doar în aur, și, umplându-și buzunarele, spunea: „Nu trebuie să le permitem hoților aceia care vor veni după noi să fure proprietatea națiunii”. Asta în timp ce lua cât putea.

Când a ieșit la pensie, și-a vândut manuscrisele Academiei Române pentru 15 mii de lei (erau șapte sau opt), pe timpul acela cam două mii de lire sterline. Bineînțeles, era vorba doar de o vânzare de formă, o scuză pentru a-și băga banii în buzunar. El a fost consilierul lui Brătianu înainte de tratatul de la Berlin, sfătuindu-l să o ia înaintea puterilor și să acorde emanciparea evreilor. În multe privințe, era un om de o extraordinară capacitate. Nu cred că românii au apreciat la întreaga sa valoare mărimea acestui om.

Atunci când am fost expulzat, mi-a povestit că el s-a întâlnit cu Brătianu și i-a spus: „Există un singur om în țară care lucrează și care este o mare speranță pentru viitor și tocmai pe el ți-ai găsit să-l dai afară”. Întrebat de cine e vorba, a replicat: „Gaster, căruia literatura română îi datorează atâta”. La care Brătianu i-a răspuns: „Nu eu sunt răspunzător, nu știu nimic, am executat doar voința lui Sturdza, care m-a amenințat că, dacă nu consimt, va trebui să demisionez”.

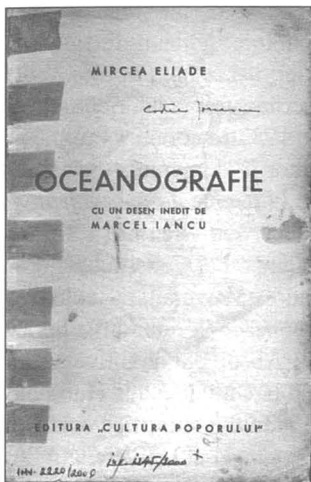
Trec la o altă persoană, Delavrancea. O personalitate curioasă. Un om extrem de volubil, care putea vorbi la nesfârșit. Avea un vocabular foarte bogat și se credea un mare scriitor și poet; [era] avocat de profesie, dar te apuca durerea de cap dacă îi ascultai frazeologia redundantă. S-a îndreptat și spre Take Ionescu, deoarece membrii Junimii erau prea aristocrați pentru el. Faptul că fusese primit o dată în cercul lor l-a considerat o mare onoare. A scris câteva nuvele, cele mai multe uitate între timp și am tradus una din ele în germană pentru „Revista Română”, pe care o publica Bettelheim.

Delavrancea a făcut pe ziaristul, scriitorul, oratorul, de toate. Aparținea acelor elemente aduse la suprafață de mișcarea de independență, înotând într-un mediu pompos, oameni infatuți, scriitori și ziariști care au umplut gaura în momentul noilor evoluții. Fenomenul, din păcate, s-a dovedit unul sporadic, deoarece după câțiva ani au dispărut cu toții și a fost nevoie de aproape cincizeci de ani pentru o reînviore în condiții deosebite, fiindcă, practic, între 1890 și 1920 sau chiar mai târziu nu s-a făcut nimic de valoare. Din această lume pe care am menționat-o, rar s-a ridicat cineva care să capteze atenția sau să o mențină. Au fost câțiva din perioada moldovenească a Junimii, dar aceștia erau deja oameni în vârstă, lipsiți de urmași după războiul ruso-turc din 1877. Politica i-a înghițit pe toți și așa-numitul partid liberal i-a absorbit în abis.

Am aflat mai târziu că Delavrancea fusese extrem de radical și se trăgea dintr-o familie de boieri bogați; a scris o istorie, desigur flatantă, a lui G. Gr. Cantacuzino, unul din marii noștri moșieri pe pământul cărora s-au descoperit mari resurse de petrol. Era poreclit Nababul. [...]

Moses Gaster, *Memorii. Corespondență*,
ediție îngrijită și adnotată de Victor Eskenasy,
Editura Hasefer, București, 1998,
pp. 33-35, 41, 47-48, 64-65, 68-69, 70, 72-73, 80-81

PATRIMONIUL

Mircea ELIADE, Oceanografie

Cu un desen inedit de Marcel Iancu, Editura „Cultura Poporului”, București, 1934

Nimic nu e bine corelat în lumea aceasta, nimic nu e armonizat. Gândiți-vă cât timp pierdeți cu oameni care nu vă înțeleg, câtă afecțiune risipiți pentru oameni care nu simt – iar pentru acei foarte puțini, care vă sunt adevărați frați, nu găsiți decât câteva minute, câteva zâmbețe, câteva vorbe goale. Tot ce e mai bun din noi, îl dăm oamenilor care n-au ce face cu darurile noastre. Te întâlnești cu un oarecare, și lui îi sacrifici timpul tău și îi deschizi sufletul; iar prietenului nu-i dai nimic, sau îi dai resturi. De ce o fi așa? Cunosoc câțiva oameni mari din acest veac înconjurați de lichele, de tipi oarecare, de vacuități. Aproape că am fost gelos pe acești fericiti care pot avea în fiecare zi ceea ce alții, poate mai buni decât ei, nu pot avea decât un ceas în toată viața.

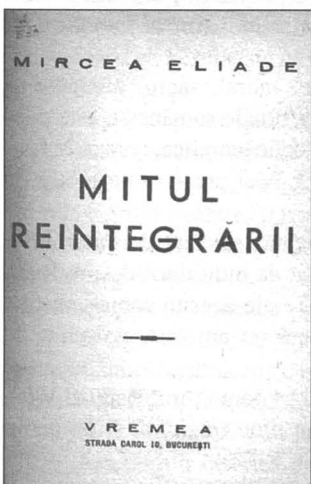
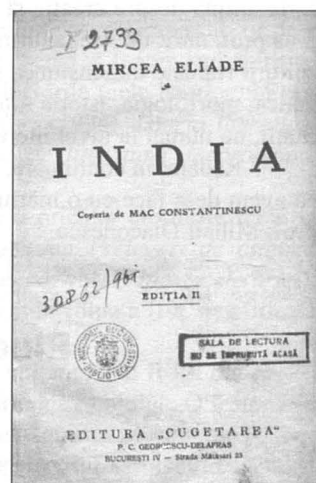
Dar așa se întâmplă cu fiecare dintre noi, de ce să ne ascundem? Preferăm să „căutăm”, pierzându-ne timpul, decât să ținem în brațe ceea ce am înțeles de mult că e vrednic de noi.

Mircea ELIADE, India

Ediția II, Editura „Cugetarea”, București, 1935

Noaptea de iarnă, aici, în India de Sud – au acel farmec de legendă orientală pe care l-am gustat fiecare la cea dintâi lectură a celor 1001 de Nopti. După ce se întunecă bine, – vântul se oprește, zgomotul se pierde, luminile se șterg. Buchete de ficuși negri, arbori mango, liane cu coarda lemnoasă – își înalță trupurile din curți tainice, la colțuri de străzi, în preajma templelor. Casele europene se topec în umbră. Rămân numai colibele cu focuri pe prispă, numai zidurile albe, numai porțile. Noaptea șterge fardurile...

Noaptea Indiei de Sud nu e noaptea Dobrogei, nu e noaptea munților noștri, nu e noaptea Italiei. Între ea și celelalte nopti se întinde Arabia. Aici, contemplarea cerului strecoară inevitabil întrebări și reculegeri ciudate. Noaptea, pretutindeni, a fost un semn al misterului. Dar există o noapte a poezilor latini, o noapte a romanticilor francezi, o noapte a lui Novalis. S-ar putea încerca o clasificare după necesitatea tovarășului pe care îl poruncește noaptea: Dumnezeu, femeia sau sufletul. Aici, în India, tovarășul e întotdeauna același: sufletul. De aceea poezii și gânditorii Indiei par atât de stranii; au rămas prea mult singuri cu ei înșiși.

Mircea ELIADE, Mitul reintegrării

Editura Vremea, București, 1942

Privind scenele reprezentate în arta indiană, privind oamenii aceia care se apleacă în ritmuri moi, femeile acelea cu corpuri rotunde, animalele cu mers legănat (elefanții, gazelele) – ai impresia că prin nici unul din ele nu curge sânge, ci sevă. Ele nu au mișcările frânte și gesturile fragmentate ale corpului nutrit cu sânge. Ritmul lor e lent și armonios, ca într-un mare somn. Ele respiră în acest văzduh solar; dar izvorul vieții lor se află altundeva; în ape, în pământ, în matricea telurică. Sensul acestei vieți vegetale – în care se integrează, prin artă, și oamenii și zeii – trebuie căutat în valoarea simbolică a apei, care este în același timp principiul nediferențierii primordiale (Haosul = Apa, în toate tradițiile cosmologice) și izvorul tuturor „formelor”. Ritmul vegetal este doar o formulă a ritmului acvatic. „Ocupând spațiul” cu existențe structurate conform cu ritmul vegetal – arta indiană își manifestă tendințele către „totalizare”...

ISTORIA CĂRȚII

Un titlu academic pentru un scriitor de excepție – Mihail Diaconescu

În luna ianuarie a.c. senatul Universității din Pitești a acordat titlul de *Doctor Honoris Causa* scriitorului și istoricului literar cu ascendență argeșeană Mihail Diaconescu. Numele celui sărbătorit (născut la 8 noiembrie 1937 în comuna Priboieni, din fostul județ Muscel, actual Argeș) nu este necunoscut publicului larg. Istoric literar, cercetător în domeniul fundamental al teologiei și esteticii dogmatice și prozator prolix, autor al unei serii de romane ce alcătuiesc *O fenomenologie narativă* fără egal în peisajul literar autohton, Mihail Diaconescu nu se află la prima recunoaștere publică de acest gen. Membru al Comitetului Științific European al Societății „Ad Fontes”, ce funcționează sub patronajul Secretariatului General al Consiliului Europei, domnia sa face parte dintr-un cerc select de personalități europene – foști șefi de stat, ambasadori, universitari, teologi și scriitori – ce au ca țel promovarea valorilor creștine și europene. Prezența profesorului Mihail Diaconescu la reuniunile periodice ale societății, găzduite de mari capitale europene, este deopotrivă activă și benefică României. Absolvent al Universității din București, doctor în filologie la Iași (1972), M. Diaconescu a avut șansa să predea limba română la Universitatea Humboldt din Berlin în perioada 1972–1975, fiind ulterior prezent, cu comunicări și intervenții, la numeroase reuniuni științifice desfășurate la Berlin, Sofia, Bonn, Paris, Roma sau Chișinău. În 1996 i s-a acordat titlul de *Doctor Honoris Causa* al Universității din Oradea, iar din 2007 este *cetățean de onoare* al județului Argeș.

În „Cuvântul Rectorului”, rostit de prof. univ. dr. Gheorghe Barbu, rectorul Universității din Pitești, se sublinia: „Mihail Diaconescu este între puținii scriitori, dacă nu chiar singurul, căruia i s-a închinat o carte în genul bibliografiei ca operă – o carte amplă despre creație și receptarea acesteia (a fost prezentată în anul 2010 în publicația noastră – n.a.).” De asemenea, d-na prof. univ. dr. Alexandrina Mustăța, decanul Facultății de Litere, observa în „Laudatio”: „Asumându-și misiunea de a reda culturii române dimensiunea ei daco-romană, dintr-o perspectivă contemporană și cu sprijinul disciplinelor auxiliare – mentalistica, morfologia, istoria artelor – dl prof. Mihail Diaconescu a modificat, prin opera sa, perspectiva asupra granițelor literarității, nu numai la nivel literar și cultural în sens larg, dar și ca percepție istoriografică.”

Redăm, în continuare, fragmente din Discursul rostit de Mihail Diaconescu la acordarea titlului enunțat, cu convingerea că avem de-a face cu o mărturie de credință unică despre menirea scriitorului patriot, categorie în care se înscrie cu brio și dl prof. Mihail Diaconescu.

Pledoarie pentru o fenomenologie narativă

Componenta misionară a esenței spirituale românești ni se revelează în contact cu miile de daruri – obiecte de cult, manuscrise, tipărituri, școli, biserici, spitale, fântâni de marmură oferite de domnitorii, boierii, comandantii de oști, orașenii, meșteșugarii din bresle și neguțătorii români pentru frații lor creștini ortodocși din alte țări.

În zilele noastre aceste daruri pot fi admirate în Serbia, Bulgaria, în Polonia, respectiv în Ucraina de azi, la Livov, unde boierii Movilești și domnitorul Miron Barnovski au înălțat o catedrală ortodoxă, cea mai mare construcție bisericească din oraș, în Albania, Grecia, Turcia, Siria, Israel, Palestina și Egipt. Spiritualitatea noastră s-a afirmat jertfelnic și ecumenic. De aceea putem vorbi de componenta misionară a esenței spirituale românești. Este o componentă sublimă.

„Miracolul istoriei noastre, observă Nichifor Crainic în eseu *Transfigurarea românismului* (1943), e că noi am crescut și ne-am definit ca români tocmai prin ceea ce s-ar părea că am pierdut în beneficiul semenilor noștri. Sufletul național s-a lărgit și s-a modelat în lumina ideii ecumenice.”

Tot Crainic scrie în același eseu despre modul cum în istoria și spiritualitatea noastră a fost trăit sublimul: „Noi suntem un popor care l-am trăit în generozitatea eroismului și a milosteniei.”

Adresându-se monarhilor creștini, Mihai Viteazul spune: „Eu n-am avut de la turci nici o greutate sau vreo nedrep-

tate, dar ceea ce am făcut, toate le-am făcut pentru credința creștinească, văzând eu ce se întâmplă cu bieții creștini. M-am apucat să ridic această mare greutate, cu această țară săracă a noastră, ca să fac un scut al întregii lumi creștine.”

Nici un român demn de acest nume nu poate uita cuvintele lui Mihai Viteazul despre țara sa ca „scut al întregii lumi creștine”.

Relația dintre eroic, tragic, moral, sacru, misionar și sublim, ca manifestare a esenței spirituale românești, este pentru mine nu numai un motiv de reflecție teoretică, respectiv filosofică, ci și de preocupare estetică. Mai precis – un motiv de preocupare epico-artistică.

Nu m-am considerat niciodată suficient de puternic în spirit pentru a finaliza romanul atât de mult dorit despre Radu al V-lea cel Viteaz. Câteva variante ale acestui roman au fost aruncate de mine la coș. Niciodată nu am fost mulțumit de forma lui finală.

N-am fost mulțumit, pentru că domnitorul Radu al V-lea cel Viteaz este nu numai un măreț erou tragic, ci și un geniu militar și politic.

Este, desigur, dificil să recunoști, după mai multe încercări eșuate, că nu ești în stare să înfăptuiești ceea ce dorești cu atâta ardoare.

Dar geniu nu încape în capitolele inevitabil strâmte ale unei evocări românești. Mi-ar fi plăcut, dacă aș fi avut talent de

sculptor, să-l evoc într-o statuie ecvestră de bronz de dimensiuni imense, așezată pe un uriaș soclu de granit, sau, dacă aș fi fost compozitor, într-o amplă simfonie eroică, plină de acorduri și de accente patetice.

Despre genii e greu să scrii romane. Este chiar imposibil. De aceea am scris despre intelectuali – filosofi, savanți, juriști, preoți, ierarhi, muzicieni, pictori, politicieni, medici, diplomați, dascăli – care, fără să fie în primul plan al istoriei, precum domnitorul Radu al V-lea cel Viteaz, au contribuit totuși, în mod activ, prin creațiile lor la afirmarea spiritului românesc în lume și în istorie.

Am conceput astfel, tocmai pentru a reliefa epic și simbolic relația dintre eroic, tragic, moral, sacru, misionar și sublim, ca manifestare a esenței spirituale românești, o *strategie* și o *tactică* epică.

Strategia mea epică a urmărit cuprinderea întregii istorii a românilor în construcția de ansamblu, care formează ciclul celor zece romane publicate până acum.

Tactica epică a vizat realizarea concretă a fiecărui roman în parte.

Mai precis, am evocat epoci de cultură, personalități intelectuale și unele creații prin care ele s-au impus, pentru a putea ajunge la generalizări cu privire la profilul etno-spiritual al poporului nostru, respectiv la fenomenologia epică a spiritualității române.

Strategia și tactica mea epică țin cont de valoarea sugestiilor oferite de logica formală, în mod special de valoarea inducției ca act al cunoașterii umane.

Logica sau regina filosofiei, cum i se spune, afirmă că inducția se realizează ca un raționament prin care se trece de la cazurile *particulare* dintr-o mulțime de obiecte ale judecării, la aserțiuni despre *toate* cazurile, în sens distributiv.

Procedând inductiv, eu mi-am organizat romanele ca pe niște *parabole epice*, suprasaturate de variate simboluri comunicante, dar și ca acte ale unei posibile intuiții revelatoare.

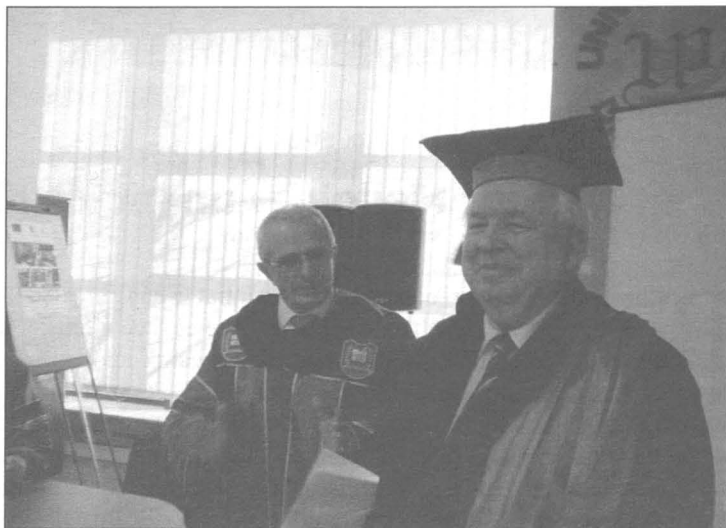
Dincolo de formele concrete ale simbolurilor epice, ca energii semantice și unificatoare, bazate pe diverse analogii, apte să facă trecerea de la imanent la transcendent, lectorul acestor romane poate sesiza un sens spiritual.

Am dorit ca analogiile din simbolurile create de mine să susțină *anagogia*, respectiv, ridicarea sufletelor spre cele mai înalte culmi ale contemplației istorice, estetice și, mai ales, teologice. Pentru că analogia are forță revelatoare doar în cazul că evoluează și se împlinește ca *anagogie*, respectiv, ca act al contemplației mistice.

Datorită preocupărilor mele pentru relația dintre eroic, tragic, moral, sacru, misionar și sublim ca esență a fenomenului spiritual românesc, eu înțeleg mai bine acum de ce monahii din mănăstirile noastre, trăitori întru credință neabătută, rugăciune și smerenie, vorbesc despre România ca Țară Sfântă sau Țara Maicii Domnului, în sensul ca ea este ocrotită de Însăși Născătoarea de Dumnezeu și pururea Fecioară Maria.

Și tot datorită acestor preocupări, eu, autorul de proză, îmi reprezint România ca pe o măreață catedrală cu turlle svelte în slava cerului și temelii în pământul unde odihnesc, știuți sau neștiuți, toți cei ce s-au jertfit pentru țara noastră.

Așa cum o biserică de zid există numai dacă pe sfânta masă, în altar, sunt puse părțile din moaștele unui sfânt, România, Țară Sfântă, Țara Maicii Domnului, durează în lume și în istorie, tocmai pentru că temeliiile ei sunt clădite pe oasele sfinte ale moșilor și strămoșilor noștri.

Prof. univ. dr. Mihail Diaconescu (dreapta) primind însemnele de Doctor Honoris Causa

Altfel spus, fenomenul spiritual românesc poate fi explicat prin esența lui sacră. Perceperea acestei esențe prin intermediul operelor artistice face posibilă trecerea de la contemplația estetică la contemplația mistică.

Aceeași preocupare pentru înțelegerea raporturilor de o nepuizabilă complexitate, dintre esență și fenomenul spiritual românesc, domină și orientează lucrările mele istorice, în primul rând volumele *Istorie și valori* (1994), *Istoria literaturii dacoromane* (1999) și *Antologie de literatură dacoromană. Texte comentate* (2003).

Și tot aceeași preocupare a orientat eforturile mele la masa de scris, în elaborarea tratatului *Prelegeri de estetica Ortodoxiei* (vol. I *Teologie și estetică*; vol. II *Ipostazele artei*), apărut într-o primă ediție în 1996 și în ediția a II-a, amplificată cu cinci capitole noi, în 2009.

Nu întâmplător, în finalul volumului al II-lea din *Prelegeri de estetica Ortodoxiei* am introdus capitolul „O frumusețe spirituală”. E vorba de frumusețea spirituală românească, discutată din perspectivă teoretică, respectiv, a principiilor estetice demonstrate în cele două volume ale tratatului.

Tot despre frumusețea spirituală românească vorbesc contribuțiile mele în domeniul muzicologiei, concretizate în studiul *Ioan Căianu-Valachus* (1994), ale cărui date documentare au fost interpretate și transfigurate epic în romanul *Marele cântec*, precum și preocupările din domeniul criticii de artă exprimate în demonstrațiile din volumul *Lainici*, despre creația pictorului muralist de renume europeană Grigore Popescu-Muscel.

În acest sens au fost realizate și filmele mele documentare din serialul *Dobrogea creștină. Harta spirituală*, în 13 episoade a câte 30 de minute fiecare, difuzate de mai multe ori la postul de televiziune România de Măine.

Ca fondator și conducător de publicații, în primul rând al revistei „Argeș”, pe care am avut șansa s-o întemeiez în 1966 și s-o reinființez în 2001, am fost consecvent preocupat de reliefaarea aceluiași fenomen spiritual românesc, în special a esenței sale, înțelese ca relație stabilă, internă, principală, determinanță și necesară.

Ca modele tutelare am avut revistele „Semănătorul” și „Gândirea”, cele mai importante publicații de cultură din istoria românilor în secolul al XX-lea.

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

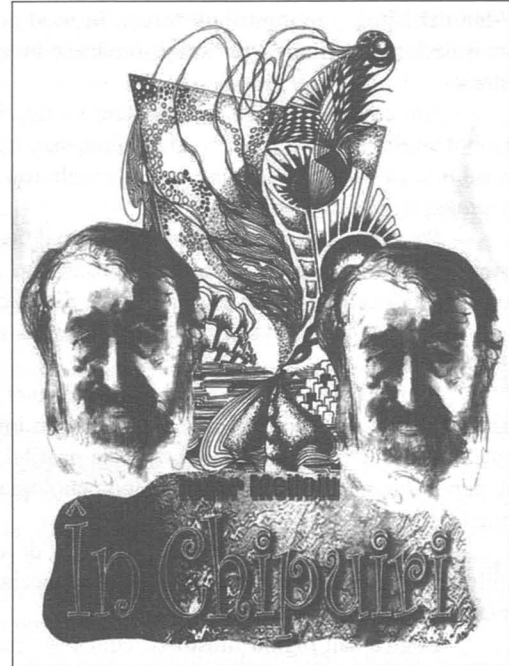
Tudor Meiloiu – un pictor din Grădina Paradisului

Puține nume de pictori contemporani au intrat în conștiința publică. Motivele sunt diverse, rezultatele comune. Oare ce face diferența în pictură, bunăoară? Anumite detalii componistice, o gamă coloristică proprie, un desen expresiv, sau, din contră, un contur repetabil. Toate la un loc și fiecare în parte. Vizitând un muzeu sau o galerie, cu greu distingem o creație sau un model de altele similare, repetate la infinit. Și totuși, există artiști – nu mulți, într-o lume în care artiștii supraviețuiesc, la propriu, tot mai greu – care se evidențiază și reușesc să-și contureze un drum și un destin artistic propriu. Între aceștia este și pictorul bucureștean Tudor Meiloiu, un răsfățat al galeriilor, putem spune, după numărul și frecvența expozițiilor personale, dar în nici un caz un artist facil sau superficial.

Refuzând cu încăpățănare convenționalul și compromisul, sau, mai grav, comercializarea propriului talent, Tudor Meiloiu și-a clădit, în timp, o carieră de artist independent, asumându-și în întregime această condiție într-o perioadă măcinată de un materialism hiper-excesiv. Fără a provoca succesul, fără a-l forța, T. Meiloiu a rămas, de ani buni, fidel propriului crez artistic, o victorie ce se lasă adesea ascunsă, amăgitor, sub faldurile convenționalului.

A fi artist azi în România înseamnă, de cele mai multe ori, a-ți asuma anonimul, efemerul, hazardul. Tudor Meiloiu a acceptat această condiție din clipa când la ușa propriului atelier din strada Academiei, colț cu Fântâna Blanduziei, unul de care se leagă istoria vie a cafenelelor muzicale de odinioară – unde rostea cuplete „ardeleanul“ I.D. Ionescu, cel evocat de Caragiale în *O noapte furtunoasă* – i-a bătut destinul, întruchipat în propriul har. La 67 de ani împliniți, pictorul își urmează cu tenacitate propria cale. Modestia sa este însă aparentă, căci, ca artist, visează la Grădina Paradisului. Picturile, desenele și gravurile sale sunt reprezentări ale unui peisaj unic, imaginar, ireal, transcendent. Pictează grădini armonios trasate, în care plasează păsări, ființe antropomorfe, plante, totul într-o armonie decorativă desăvârșită. Harul picturilor sale vine însă din senzația ireală de lumină. Explozie de vegetal, plasat într-o lumină diafană, Raiul văzut de Tudor Meiloiu are valențele unui peisaj umanizat. Unii critici au văzut chiar în aceste reprezentări veritabile poeme simbolic-expresioniste. Dincolo de linia desenului și de conturul culorii, T. Meiloiu trăiește, intens, vibrația creației: „Mă bucur ca un copil atunci când descopăr mereu lucruri noi, care vin din lumea mea interioară“, declara cândva pictorul unui cronicar plastic.

Bun conviv, gazdă desăvârșită, altruist și boem, T. Meiloiu dezvoltă un nedezmintit cult pentru maeștrii săi de la Institut și pentru colegii săi de breaslă, lucru rar în lumea artiștilor. Fără a agresa cu orice preț galeriile de artă, fără a-și face un țel unic din comercializarea propriei picturi, T. Meiloiu este un artist cu o cotă de piață ridicată, lucrări ale sale constituind podoba unor colecții din țară și din străinătate. Risipitor și darnic, pictorul a oferit tot atâtea tablouri câte a vândut, fiind chiar mai respectat ca prieten decât ca artist. (M. N.)

Biobibliografie

Pictorul Tudor Meiloiu s-a născut la București, în ziua de 10 martie 1943. A primit botezul ortodox chiar în ziua bombardamentului american – pe 4 aprilie – în adăpostul negustorului Gh. Lichiardopol, furnizor de lichioruri al Casei Regale. După război urmează cursurile Școlii Primare de băieți nr. 50, avându-i colegi pe pianistul Dan Grigore, pictorul Aurel Țipoia sau muzicologul Iancu Dumitrescu, alături de mulți alți viitori oameni de cultură, dar și cu merite în alte domenii ale vieții publice. După liceu se înscrie la Institutul de Arte Plastice, secția pictură (absolvent în 1972), avându-i ca dascăli pe distinsii Marin Predescu, Marin Gherasim, Traian Brădean, Petre Achișenie, Neculai Hilohi ș.a., căroră le va purta toată viața recunoștință.

Potrivit uzanțelor epocii, este repartizat ca profesor de desen la țară, respectiv în județul Ialomița, la Școala Ajutătoare Movila, unde urma să facă educație plastică unor copii cu deficiențe mintale minore. Dornic de muncă și plin de idei novatoare, profesorul T. Meiloiu pune bazele *primului cabinet de terapie recuperatorie* din județ, inițiativă cu rezultate benefice în plan medical și educativ. Din 1979 devine director al Școlii Populare de Artă din Slobozia, având competențe și asupra secțiilor locale din Călărăși, Fetești, Țândărei și Lehliu. Raportată la acele vremuri, activitatea pictorului Meiloiu este cu atât mai valoroasă cu cât mulți dintre universitarii de azi activau ca profesori de provincie, în Ialomița, Călărăși sau alte județe din apropierea Capitalei.

Ca director, bate drumurile județului, adunând un volum considerabil de material folcloric original. Prin colaborarea cu Institutul de Etnografie și Folclor din București, propune și obține *omologarea costumului popular local*, pe care îl confecționează și multiplică la Secția de țesături a școlii. Ulterior, devine director al Casei de Copii din Slobozia. Aici înființează *prima secție de sport de performanță* pentru copiii asistați. Cupele și medalioane câștigate la discipline precum *serima, boxul și luptele*, concretizate prin obținerea de titluri naționale, balcanice și chiar europene, au fost apreciate inclusiv chiar de multipla campioană olimpică Lia Manoliu, prezentă la Slobozia pentru a-i premia pe sportivi. Între timp, T. Meiloiu urmează și Facultatea de Muzeologie, obținând licența în 1982.

După aproape 20 de ani de muncă în județul Ialomița, ce a lăsat urme adânci atât pe plan local, cât și în conștiința artistului, în august 1989 se mută la București, la Școala Generală nr. 131, din cartierul Rahova. Aici, împreună cu fostul director al școlii, prof. Dumitru Cloșcaru, înființează *prima galerie de artă* dintr-o școală bucureșteană, intitulată chiar „Galerie 131 Hol“, unde vor expune, de-a lungul timpului, artiști de primă mână, invitați ai lui T. Meiloiu, de la graficianul Marcel Chirnoagă, pictorul Ion Murariu, artistul fotograf Vasile Blendea, la maestrul de la Institutul de Arte Plastice, deja menționat. Își continuă activitatea didactică până la pensionare.

Începând din 1970 și până în prezent (cea mai recentă expoziție personală a maestrului, intitulată *Viziuni*, a fost vernisată pe 6 aprilie a.c. la Centrul Cultural „Ionel Perlea“ din Slobozia) expune periodic în galerii din București și din marile centre culturale ale țării. Numărul expozițiilor personale și colective se apropie, dacă nu chiar a și depășit 50. Lucrări ale pictorului se găsesc în colecții personale din România, dar și din Ungaria, Franța, Germania, Cehia și Noua Zeelandă.

Atât Tudor Meiloiu, cât și soția sa Alexandra și fiica Consuela practică artele plastice, expunând ocazional și împreună, spre deliciul publicului.

Mic de statură, cu o expresie blajină a chipului, armonios împodobit cu o barbă înspicată, abordând adesea ținute excentrice, potrivite cu statutul său profesional, pictorul Meiloiu este, la cei 67 de ani împliniți, un artist realizat, dacă nu material, cel puțin profesional. Căldura ființei sale emană din sentimentul dăruirii.

Modelul social și profesional practicat de T. Meiloiu, ca pedagog, artist plastic și activist cultural, pare astăzi atemporal. Mulți artiști oferă puțin și pretind mult de la societate. Tudor Meiloiu este în acest plan o excepție ce vine, peste timp, ca o confirmare a destinului conferit de ursitoarele prezente la botezul din pivnița negustorului Lichiardopol.

Tudor Meiloiu, creator de paradis

Artiștii toți, mai ales pictorii, sunt creatori de lumi aparte, în care îi regăsim cu toate cele spuse și nespuse, dar exprimate prin arta lor care le este grai și crez. Tudor Meiloiu este creatorul unui paradis, al unei lumi fără dimensiuni, plină de lumină și culoare. Lumea lui Tudor Meiloiu este magică și de basm, populată de păsări pline de metaforă și sensuri, de vegetal învăluitor și de mineral frumos ca o catedrală. Tumultul cromatic care definește la o primă vedere pictura lui Tudor Meiloiu este perfect repartizat, la exactitate de tușă subțire, ca de pensulă cu un singur fir. Construcțiile sale sunt complete, adună fiecare grăunte de culoare și-l fixează unde îi este locul. Este un aspect de tapiserie în toată această urzeală de fire de lumină colorată, văzute sau nevăzute.

În schimb, nu aflăm nimic teluric sau greu în această privire atentă în fibra lumii, dimpotrivă, este o caldă și prietenoasă pătrundere într-o lume plină de lumină. Acum se dezumflă orice convingere ridicată la nivel de dogmă care leagă aspectul creatorului de cel al creației sale. Nu ne-am așteptat la atâta gingășie din partea unui bărbos cu privire pătrunzătoare, de eclesiast, care ia aminte și preferă să asculte, vorbește rar și atunci baritonal.

Tudor Meiloiu este un înțelept al picturii, cel care ne arată ce a văzut el și nu se miră că noi nu am văzut până acum. Este darnic și răbdător, știe că după ce i-am văzut pictura, începem sigur să vedem și noi.

Marius Țița

Tudor Meiloiu este un artist cu o fantezie debordantă, creând o uluitoare lume vegetal-florală cu (uneori) ciudate elemente de faună acvatică, în compuneri puse și suprapuse într-un „firesc“ venit de pe altă planetă.

Radu Cârnelci

Pictorul făurește pe suprafețele pictate o lume posibilă și atât de frumoasă încât îi creează virtuți estetice vecine cu metafizica.

Liviu Tudor Samuilă

Petalele florilor, plutind, venite dintr-o altă lume, mi-au deschis dintr-o dată ochii spre o stare de bucurie și o speranță că în mintea noastră există stări și trăiri mai înalte decât obișnuința și rutina.

Ilinca Nathanael

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Salonul de Carte, Presă și Muzică – AMPLUS 2011 – la întâlnirea de primăvară cu bucureștenii

Tradiționala ediție de Mărțișor (a XVI-a) a Salonului de Carte, Presă și Muzică AMPLUS, găzduită, ca de obicei, de Muzeul de Istorie a României, s-a desfășurat anul acesta între 2 – 6 martie. Cele peste 80 de edituri participante au oferit publicului un mozaic de preocupări și oferte, atât publicistice, cât și din domeniul artelor vizuale și muzicii, majoritatea cu amprentă culturală și didactică.

Concepută ca un salon – loc de întâlnire și dialog –, manifestarea a reunit, alături de oferte ale minorităților – Departamentul pentru Minorități al Guvernului și Ministerul Culturii au sprijinit material participarea acestor structuri –, și edituri cu profil specific, ONG-uri sau asociații profesionale – de turism, agrement, ezoterism etc. Nu au lipsit editurile *de nișă*, fiecare având un portofoliu specific – de la istorie veche și contemporană românească, la istoria bucureșteană, etnografie, protecția mediului, muzică, sport, carte școlară sau universitară, biografii, literatură pentru copii etc.

Așadar, un avantaj tematic divers, totul gândit pentru a atrage și informa publicul. Prețurile mici practicate, discounturile ocazionale și gratuitățile au făcut din salon nu doar o atracție locală, într-un București înzăpezit, cât și un spațiu de reuniuni mondene. De altfel, organizatorii (manager general, dna ec. Maria Stancu, șef de proiect, dna Mariana Marinescu) au dovedit încă o dată că dispun de suficient fler comercial, câtă vreme au păstrat la un nivel minim prețurile de închiriere a standurilor.

Biblioteca Metropolitană București a venit la Salon cu o ofertă *de excepție*. Pe tot parcursul manifestării a pus la dispoziția expozanților și a publicului *Internet wireless gratuit*, grație firmei Primtelecom (manager, Andi Făt). De asemenea, a instalat o *platformă e-learning*, unicat tehnologic, prin care publicul a luat cunoștință online cu proiectul Biblioteca Digitală DACOROMANICA.

Așfel, publicul a cunoscut pe viu proiectul public fundamental al BMB, inițiativă exclusivă a instituției noastre, derulată în parteneriat cu Biblioteca Academiei Române. De altfel, din *Charta Documentară* a proiectului, document oficial al BMB, purtând semnătura directorului general, dr. Florin Rotaru, reținem ideea că DACOROMANICA este *cea mai importantă bibliotecă digitală românească*, profesionistă și creată pentru a răspunde provocărilor mileniului III:

„Principiile fundamentale ale organizării și funcționării bibliotecii DACOROMANICA sunt:

1. Neacordarea exclusivității pentru un singur motor de căutare în modalitățile de acces la colecțiile digitale;

2. Garantarea accesului gratuit la documentele aflate în domeniul public;

3. Accesul multi-lingv la colecții cu modalități de utilizare cât mai variate și mai facile;

4. Agregarea cunoștințelor prin realizarea contextului și relaționarea colecțiilor;

5. Relevarea cunoștințelor prin interoperabilitate, metadate, bibliografii competente și exprimarea provenienței;

6. Certificarea integralității și autenticității documentelor digitizate;

7. Prezervarea materialelor digitizate prin păstrarea cu harduri și programe informatice performante, dar și prin protejarea împotriva unor erori umane, a unor atacuri externe și a unor suprapresiuni a datelor.

Inițial, în decembrie 1999, oferta DACOROMANICA reprezenta 6.500 de pagini digitizate și prelucrate cu programe de recunoaștere a caracterelor de literă (OCR), în format HTML. Vizitele de consultare a documentelor au depășit 150.000 de utilizatori în anul următor, în 2000, ceea ce în epocă a reprezentat un succes de netăgăduit în condițiile de subfinanțare.

După depășirea acestei perioade de stagnare și în virtutea imperativelor erei digitale care impune cooperarea bibliotecilor patrimoniale, în decembrie 2007 s-a semnat cel mai important parteneriat și singurul din întreaga istorie a bibliotecilor românești, între *Biblioteca Metropolitană București*, cea mai veche și mai importantă bibliotecă publică din România, și *Biblioteca Academiei Române*, deținătoarea deopotrivă legal, a patrimoniului culturii scrise române și, *de jure și de facto*, adevărata bibliotecă națională a țării.

Complementar acestui parteneriat s-a semnat, în 2008, un acord cu *Biblioteca Municipală Chișinău și Biblioteca Municipală Sofia*, iar în 2009 cu *Comunitatea armenescă din București*. Legătura DACOROMANICEI cu rețeaua de biblioteci partenere constituie o necesitate majoră. Din aceste motive, au fost purtate discuții în 2008, la Râmnicu Vâlcea, cu bibliotecile județene din *Euroregiunea Oltenia*, iar la Ploiești, cu bibliotecile județene din *Euroregiunea Muntenia Sud*. De asemenea, s-au organizat întâlniri, în 2009, cu scopul semnării unor parteneriate în vederea digitizării, cu *Societatea Română de Radiodifuziune și cu Arhiva Națională de Filme*. În prezent, când se elaborează programe de digitizare

în numeroase instituții din străinătate, poziționarea ofertei noastre documentare trebuie să fie clarificată atât partenerilor, cât și publicului.

Mizele cooperării sunt: apropierea virtuală a unor ansambluri fizice separate care câștigă în coerență și deschid piste inedite pentru cercetare; găsierea de complementarități colecțiilor; favorizarea formării unei viziuni îmbogățite a patrimoniului. De asemenea, se pot pune în practică:

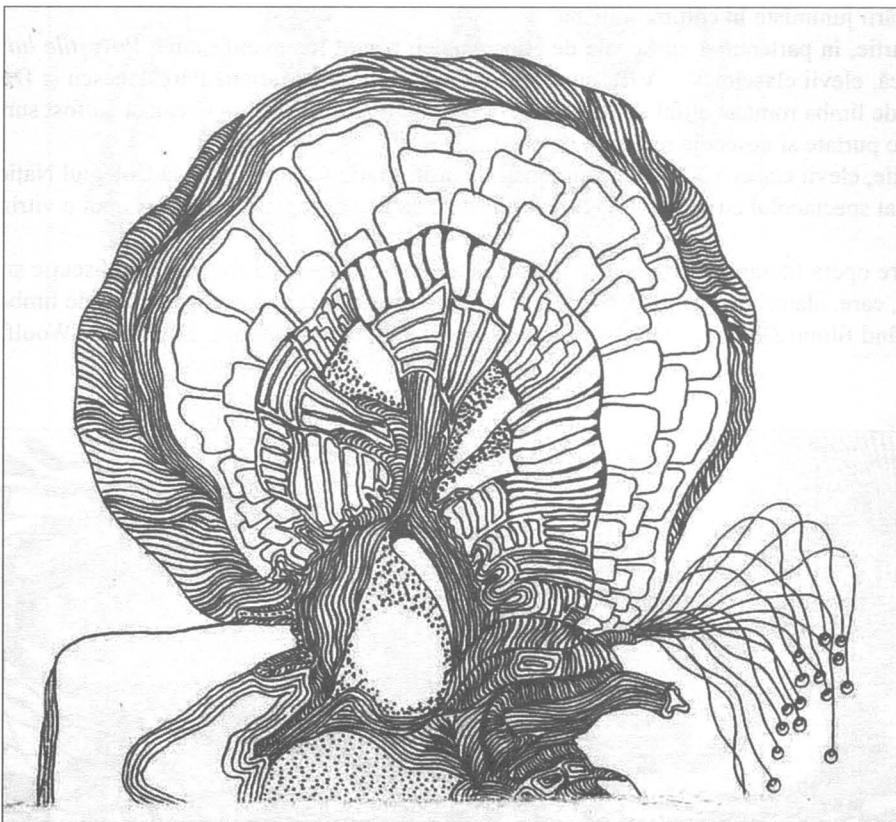
- legături cu colecții deja digitizate de parteneri externi specializați din țară și din străinătate;
- partajarea rolurilor între instituțiile care ar avea capacitatea de a indexa într-o manieră rafinată pentru cititorii specialiști ai unei discipline și BAR sau BMB, instituții care ar furniza textele corespunzătoare. Întregul dialog s-ar face pe Web în beneficiul utilizatorilor.“

La oferta BMB s-au adăugat conferințele „Case memoriale din București“ (autor, muzeograf Corneliu Lupeș) și „Farmecul Bucureștiului din trecut“ (autor, istoric dr. Georgeta Filitti), ambele însoțite de proiecții video (realizator, Florin Preda, șef Serviciul Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară din BMB). Colectivul redacției Kartier TV, ce funcționează în cadrul Centrului pentru Tineret (șef serviciu, Horia Frunză), a adus la Salon o invenție originală a unui profesor de la un liceu bucureștean – o clocoitoare funcțională, construită dintr-un monitor de calculator reciclat. Editura și redacția Biblioteca Bucureștilor a organizat dezbateră „Valori bibliofile bucureștene“, cu participarea poetului Radu Cârnelci și a bibliofilu-

lui Ion C. Rogojanu (moderator, dr. Marian Nencescu, redactor-șef „Biblioteca Bucureștilor“).

În sfârșit, în ultima zi a Salonului, la invitația redacției Kartier TV, trupa Animal X a susținut recitalul „De la Anton Pann la Animal X – Muzica Bucureștilor“. A fost, fără excepție, un program variat, complex, cu o largă încărcătură spirituală ce a evidențiat încă o dată vocația culturală a BMB, caracterul novator al demersurilor sale publice. (CRONICAR)

Grafică de Tudor Meiloiu

în paginile 10, 13, 14, 15, 18, 21, 22, 25, 26, 27

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

Filiala „Dimitrie Cantemir”

Dintre manifestările organizate în cursul lunilor ianuarie – martie 2011 menționăm:

- Vineri, 21 ianuarie, elevii Colegiului Național „Cantemir-Vodă”, coordonați de prof. Victoria Șerban, au participat la aniversarea Unirii Principatelor Române intitulată *Bucureștii lui Cuza-Vodă*. Materialele proiectate în prezentarea colegiului nostru Florin Preda, șef Serviciul Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară, au generat discuții despre vechea arhitectură a Bucureștilor. Elevii au vizitat apoi spațiile destinate lecturii, au primit informații despre posibilitățile de utilizare a bibliotecii și serviciile oferite. De asemenea, au solicitat informații și materiale despre tema dezbătută și și-au exprimat dorința de a participa și la alte manifestări.

- În aceeași zi, sub auspiciile Societății Cultural-Științifice „Getica”, a avut loc conferința *Locul românilor în Europa și în lume*, temă pe marginea căreia au avut intervenții dna Dorina Șuhanea și dl Gabriel Gheorghe, membri ai societății. Întâlnirea s-a încheiat cu acordarea de autografe și donații de carte pentru bibliotecă din partea dlui Silviu N. Dragomir.

- Vineri, 28 ianuarie, a avut loc prima întâlnire din acest an a membrilor atelierului de creație „Perpessicius”, având tema *Monografia localității natale – între studiu științific și scriere literară. Cartea de memorii. Poemul-amintire*. Au fost dezbătute aspecte legate de realizarea unui dicționar de personalități culturale, structura, genul în care poate fi încadrat, principiile și metodele de cercetare și redactare, fiind analizate câteva lucrări de acest tip recent apărute.

- Vineri, 11 februarie, în parteneriat cu Liga pentru Renașterea Daciei, s-a desfășurat conferința *Câteva metode de înțelegere autentică a istoriei*, susținută de prof. Nicolae Postolache, urmată de discuții despre minele de aur din Antichitate.

- Luni, 14 februarie, elevi și profesori de la Colegiul Național „Cantemir-Vodă” au avut drept temă de dezbateri *Tipologia personajelor din romanul Enigma Otiliei*: tehnica narativă, realizarea personajelor, mediul în care acestea evoluează, analiza romanului de factură balzaciană. Dezbaterile au fost completate de proiectarea filmului *Felix și Otilia*, în regia lui Iulian Mișu, ecranizare după romanul lui G. Călinescu.

- Miercuri, 16 februarie, s-a desfășurat întâlnirea lunară a membrilor grupului interdisciplinariștilor, *Labirintul cunoașterii XIV*, în care s-a discutat despre modelele și strategiile de comunicare. Prof. dr. Mihaela Buia s-a referit la capacitatea vorbitorului de a se pune în valoare, alegerea momentului potrivit, adaptarea la context, diferența dintre materie și informație. La final, prof. Ana Bazac a donat bibliotecii cartea sa *Omul activ și impersonalul „se”*.

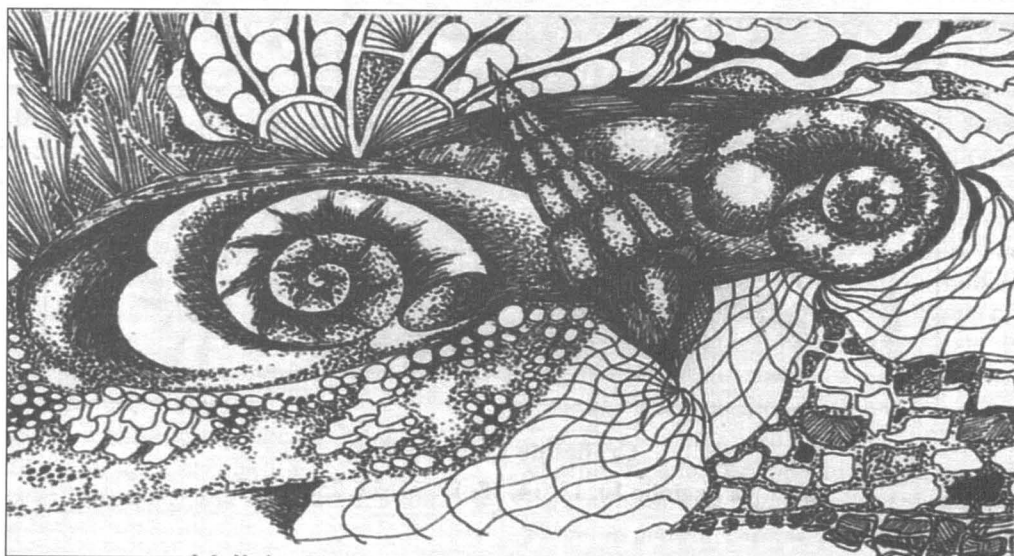
- Luni, 21 februarie, elevi și profesori ai Colegiului Național „Cantemir-Vodă” au evocat figura lui Titu Maiorescu și au evidențiat rolul mișcării junimiste în cultura română.

- Marți, 1 martie, în parteneriat cu Școala de Hipoacuzici, a avut loc manifestarea *Poveștile lui Ion Creangă*. În orele petrecute la bibliotecă, elevii claselor V – VIII, coordonați de profesoarele Mariana Părcălăbescu și Doina Iova, au participat interactiv la o lecție de limba română altfel decât în nota obișnuită. Poveștile lui Ion Creangă au fost sursă de inspirație deopotrivă pentru discuțiile purtate și desenele realizate de elevi.

- Joi, 10 martie, elevii clasei a XII-a C, coordonați de prof. Maria Ciongariu, de la Colegiul Național „Cantemir-Vodă”, au urmărit și comentat spectacolul cu piesa *O scrisoare pierdută* de I.L. Caragiale, realizând apoi o vitrină tematică, cu volume ale marelui clasic.

- Relația dintre opera literară și expresia ei teatrală sau cinematografică a fost pusă în discuție și de elevii clasei a XI-a de la același colegiu, care, alături de profesoara lor Raluca Constantinescu, și-au desfășurat ora de limba engleză la bibliotecă, pe 23 martie, vizionând filmul *Doamna Dalloway*, ecranizare după romanul omonim al Virginiei Woolf.

Adriana PANĂ

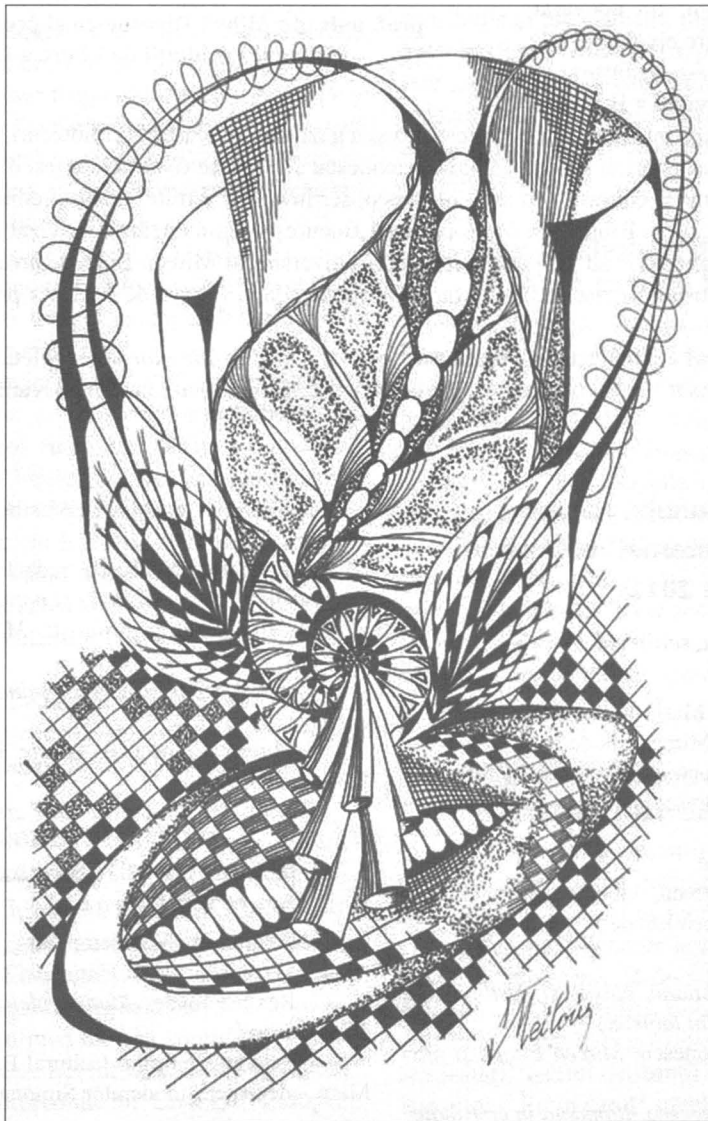

Filiala „George Coșbuc”

Selecția manifestărilor organizate în lunile ianuarie – martie 2011 cuprinde:

- Vineri, 14 ianuarie, în cadrul programului *Biblioteca de la A la Z*, elevilor clasei a III-a A, coordonați de dnele Sevasțița Comșa, învățătoare, și Nina Manolache, bibliotecară, de la Școala nr. 190 „Marcela Peneș”, li s-a vorbit despre viața și opera lui Mihai Eminescu, precum și despre legătura sa cu Bucureștiul, în intervenții susținute de colegul nostru Florin Preda, Corneliu Lupeș, de la Muzeul Național al Literaturii Române, și de Mihai-Daniel Gheorghe.
- Miercuri, 19 ianuarie, în cadrul aceluiași program, în prezența mai multor utilizatori ai bibliotecii, a fost aniversat poetul Ion Minulescu. Din program: *Bucureștii tinereții lui Minulescu* – prezentare PowerPoint de Florentina Dobrogeanu, o paralelă *Minulescu – Omar Khayyam* făcută de dna Paula Romanescu, poetă și traducătoare, și *Minulescu*, intervenție a dnei Claudia Voiculescu, poetă. Întâlnirea s-a încheiat cu acordarea de autografe și donații de carte pentru bibliotecă din partea celor două poete.
- Ziua Unirii Principatelor Române a fost aniversată marți, 25 ianuarie, de elevii clasei a VII-a B, coordonați de prof. de istorie Viorica Palea, de la Școala nr. 111 „George Bacovia”. Despre importanța actului de la 24 ianuarie 1859 le-au vorbit elevilor dnii Corneliu Lupeș și Florin Preda.
- Vineri, 28 ianuarie, în cadrul programului *Nu sunt singuri*, a avut loc prima întâlnire din acest an cu Centrul de îngrijire și asistență nr. 1 „Sf. Vasile”. Locatarii centrului și-au exprimat nevoia de a avea, pe lângă fondul de carte donat deja de Biblioteca Metropolitană București, și alte volume de beletristică, precum și presă cotidiană.
- Luni, 7 februarie, în cadrul programului *Biblioteca de la A la Z*, elevii claselor a VI-a B și C, alături de dnele diriginte Daniela Stoica și Luminița Tisăianu și bibliotecar Gabriela Petrișor, de la Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, au călătorit prin *Bucureștii de altădată* prin intermediul prezentărilor făcute de colaboratorii noștri apropiați, Corneliu Lupeș și Florin Preda.

Florentina DOBROGEANU

Reuniune la Biblioteca Județeană din Pitești „Mircea Eliade și mitul eternei reîntoarceri”

În urmă cu cinci ani avea loc, la Pitești, prima ediție a Simpozionului Național *Mircea Eliade și mitul eternei reîntoarceri*, organizat de Asociația Culturală „Prietenii lui Mircea Eliade”, în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean și Biblioteca Județeană „Dinicu Golescu”. Inițiator și susținător permanent al manifestării a fost, de la înființare, d-na prof. Maria Vâlceanu, susținută de colegii de la Catedra de limba română de la Colegiul „I.C. Brătianu”, instituție-fanion a județului Argeș. Ideea a fost asumată și de criticul și editorul româno-american, regretatul Gabriel Stănescu, director al Editurii Kriterion Publishing.

De-a lungul anilor, au fost prezenți la Pitești și au susținut comunicări cei mai importanți exegeți ai lui M. Eliade, critici, istorici literari și universitari din București și din alte centre culturale ale țării. Prin strădania prof. Maria Vâlceanu, susținută de prof. Iulian Costache, director adjunct al liceului, a fost publicat – anual – un volum cu lucrările simpozionului, un adevărat *corpus* de informație și interpretare eliadescă.

Anul acesta, manifestarea s-a desfășurat în data de 27 martie, în sala de festivități a Bibliotecii Județene, în prezența a numeroși invitați de la București, ca și a gazdelor, profesori, bibliotecari, literați și numeroși elevi și studenți. Oaspeți de onoare au fost istoricii literari Mihail Diaconescu și Nicolae (Nae) Georgescu, ambii cu ascendență argeșeană. I-au secondat istoricul literar și editorul Mircea Coloșenco, scriitorul Florentin Popescu, editorul Firiță Carp, jurnalistul Ion Filipoiu și Marian Nencescu, de la Biblioteca Metropolitană București. Comunicările au vizat aspecte inedite din viața și opera lui M. Eliade. Din partea gazdelor au susținut comunicări universitarul Mircea Bârsilă, prof. Iulian Costache și Marin Ioniță, decanul de vârstă al scriitorilor argeșeni. Prof. Maria Chirtoacă, de la Curtea de Argeș, a prezentat volumul *Creionări sentimentale*.

Vizita la Complexul Muzeal de la Florica, în elegantul decor al *Căsuțe Brătienilor*, a completat întâlnirea și a pecetluit nu doar o plăcută reuniune profesională, cât o comuniune spirituală dedicată celui mai cunoscut savant român contemporan.

(CRONICAR)

Istoricul literar Mircea Coloșenco (stânga), la prezidiul Simpozionului.
De la stânga la dreapta: dr. Marian Nencescu, prof. univ. dr. Mihail Diaconescu și prof. univ. dr. Nae Georgescu, decanul Facultății de Litere a Universității „Spiru Haret”

Programul Simpozionului Național „Mircea Eliade și mitul eternei reîntoarceri” 27 martie 2011

Moderator: Denisa Popescu, scriitoare

Deschidere:

Eliade după Eliade – prof. Maria Vâlceanu, președinte al Asociației Culturale „Prietenii lui Mircea Eliade”

prof. dr. Octavian Sachelarie, directorul Bibliotecii Județene „Dinicu Golescu”, vicepreședinte al Asociației Culturale „Prietenii lui Mircea Eliade”

Virginia Stănescu, scriitoare

prof. drd. Gabriela Georgescu, vicepreședinte al Asociației Culturale „Prietenii lui Mircea Eliade”

Comunicări:

Virginia Stănescu, SUA: *Eliade, cărțile și destinul* (din volumul *Mircea Eliade – Ieșirea din labirint*)

prof. univ. dr. Mihail Diaconescu: *Mircea Eliade și misterul*

prof. univ. dr. Nicolae Georgescu: *România în eternitate*

prof. univ. dr. Mircea Bârsilă: *Aspecte ale fantasticului în proza lui Eliade*

dr. Marian Nencescu, redactor-șef al revistei „Biblioteca Bucureștilor”: *Mircea Eliade și naționalismul*

Ion Filipoiu, jurnalist: *Mircea Eliade și Academia Română*

prof. Lucian Costache: *Eminescu – Eliade, elemente comparative*

Mircea Coloșenco, istoric literar: *Petre Țuțea despre Mircea Eliade*

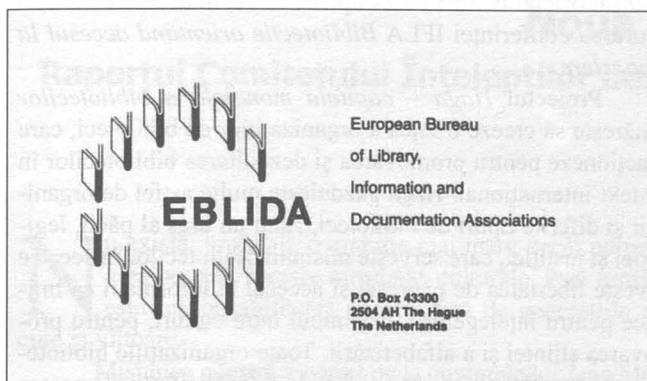
Sorin Mazilescu: *Centrul creației, Mircea Eliade și folclorul*

prof. drd. Gabriela Georgescu: *Modelul Eliade*
Ana Iunker: *Mircea Eliade și Maitreyi, paralele în iubire*

Salonul cărții contemporane – itinerar livresc
Maria Chirtoacă: *Creionări sentimentale*

Roxana Toader: *Motive folclorice și simboluri în opera lui Mircea Eliade*

Salonul Centrului Cultural Brătianu – Vila Florica, Valea Mare – dezbateri, moderator Simona Șerban

EBLIDA

Orizonturi Programe Inițiativă

Europeana – punct de referință pentru cultura europeană pe Internet

Noua Renaștere – Patrimoniul cultural european online

Raportul Comitetului Înțelepților, un grup de reflecție asupra digitizării patrimoniului cultural european, a fost predat în luna ianuarie a.c. d-nelor Neelie Kroes, vicepreședinte al Comisiei Europene pentru Agenda Digitală, și Androulla Vassiliou, comisar responsabil pentru Educație și Cultură. Comitetul, din care fac parte Maurice Lévy, Elisabeth Niggemann și Jacques de Decker, recomandă ca Europeana – Biblioteca Digitală Europeană să devină punctul de referință pentru patrimoniul cultural european online.

Statele membre UE sunt chemate „să asigure ca toate documentele digitizate cu fonduri publice să fie disponibile pe site, iar până în anul 2016 toate capodoperele domeniului public să fie prezente în Europeana“.

Având drept reper cuvintele lui Jean Monnet din introducerea raportului, și anume: „... dacă Europa ar trebui reconstruită, aș începe mai degrabă cu cultura decât cu economia,“ recomandările Comitetului Înțelepților vor fi valorificate în strategia Comisiei Europene vizând Agenda Digitală pentru Europa. Instituțiile culturale vor fi ajutate astfel să facă tranziția către era digitală și să caute noi și eficiente modele de lucru, care accelerează digitizarea și permit, în același timp, o remunerație corectă pentru deținătorii de drepturi, atunci când este cazul.

Recomandările Comitetului Înțelepților vor fi utile și pentru planul Comisiei Europene de dezvoltare a unui model durabil de finanțare a Europeana începând cu anul 2012.

Europeana și planul strategic pentru anii 2011–2015

Planul strategic al Europeana pentru anii 2011–2015, promovat de Elisabeth Niggemann (membră a Comitetului Înțelepților și președinte al Comitetului Fundației Europeana), are drept scop „să susțină Agenda Digitală pentru Europa prin utilizarea tehnologiei într-un mod care să stimuleze creșterea socială și economică și să ofere noi forme de acces la cultură“.

Neelie Kroes, vicepreședinte al Comisiei Europene, responsabil pentru Agenda Digitală, a declarat că „Europeana

este cea mai vizibilă expresie a patrimoniului digital al UE. În mai puțin de trei ani, Europeana a devenit un punct de referință pentru cultura europeană pe Internet“.

Bazat pe patru direcții strategice: agregare, facilitare, distribuție și angajament, reprezentând rezultatele consultărilor și analizelor Europeana, planul pentru perioada 2011–2015 este „mijlocul prin care Europeana va continua să furnizeze valoare grupurilor de utilizatori interesați..., constituind în același timp temelia pentru orientarea și funcționarea viitoare ale Europeana“.

Cinci milioane de manuscrise, filme și texte pentru Europeana

Biblioteca Europeana este un proiect lansat în luna februarie a.c., cu o durată de doi ani, prin care colecțiile digitale ale unor mari biblioteci europene de cercetare vor intra în patrimoniul Europeana. Proiectul este finanțat prin programul IST-PSP al Comisiei Europene, fiind prima inițiativă culturală de digitizare care permite o căutare full-text a celor cinci milioane de piese adăugate Europeana.

Proiectul de față se alătură astfel celui aflat în desfășurare, *Biblioteca Europeană*, care oferă deja posibilitatea unei căutări libere în resursele și catalogul digitale ale 48 de biblioteci naționale din Europa, ca și un portal cu servicii adresate mediului academic și cercetătorilor în științe umaniste și sociale.

Copyright pentru creativitate – o Declarație pentru Europa

„Capacitatea omenirii de a genera noi idei și cunoștințe este cea mai mare cucerire a sa. Este sursa artei, științei, inovației și a dezvoltării economice.“ (Carta Adelphi)

Europa solicită un sistem echilibrat, flexibil și armonizat de excepții, care să fie adecvat cu economia cunoașterii a secolului XXI. Comisia Europeană a făcut un prim pas prin publicarea Cartei Verzi *Copyright-ul în economia cunoașterii*. Semnatarii acestei declarații solicită Comisiei Europene, Parlamentului European și statelor membre UE să aibă în vedere această declarație și să se angajeze în elaborarea politicii și a

normelor vizând excepțiile prevăzute copyright-ului, urmărind:

- armonizarea excepțiilor în toată Europa;
- acționarea ca un imbold pentru inovație;
- susținerea creativității și a participării largi a utilizatorilor;
- asigurarea accesibilității pentru toți europenii;
- sprijinirea educației și cercetării;
- facilitarea prezervării și arhivării;
- asigurarea că drepturile-monopol sunt reglementate în mediul electronic;
- promovarea acestor principii în dezbaterile internaționale.

Haga – capitala mondială a bibliotecilor

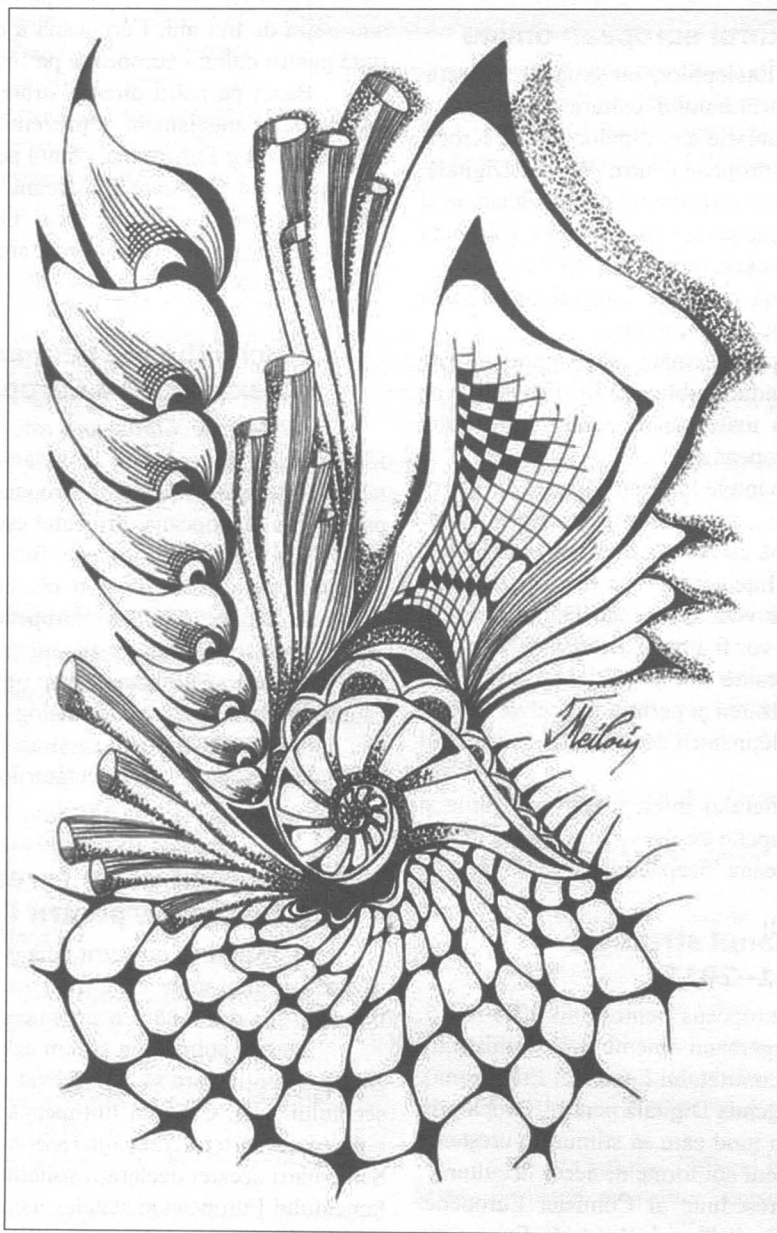
„Ce ne unește și ce putem face unii pentru alții?” este întrebarea de la care a pornit proiectul propus de Marian Koren, secretar executiv FOBID (Forumul Bibliotecilor din Olanda) și Charles Noordam, membru al Comitetului FOBID și director al Bibliotecii Publice din Haga, și care va

fi lansat oficial în ziua de 14 aprilie 2011, în asociere cu desfășurarea conferinței IFLA *Bibliotecile orientând accesul la cunoaștere*.

Proiectul Haga – *capitala mondială a bibliotecilor* urmărește să creeze o rețea a organizațiilor de bibliotecii, care să acționeze pentru promovarea și dezvoltarea bibliotecilor în context internațional. Haga găzduiește multe astfel de organizații și diferite tipuri de bibliotecii, fiind un oraș al păcii, legislației și justiției, care servește misiunii bibliotecilor în ceea ce privește libertatea de expresie și accesul la informații ca mijloace pentru înțelegerea și schimbul între culturi, pentru promovarea științei și a alfabetizării. Toate organizațiile bibliotecare și orașul Haga își pot uni forțele și întări eforturile pentru realizarea acestor scopuri.

Din Buletinul „EBLIDA News“,
nr. 1, 2 și 3/ianuarie, februarie și martie 2011

Traducerea redacției „B.B.“

Noua Renaștere

Raportul Comitetului Înteleptilor despre Patrimoniul Cultural European Online

(I)

Nu există, probabil, o ambiție mai mare decât perpetuarea bogatei noastre moșteniri culturale. Prin urmare, este responsabilitatea noastră față de generațiile trecute și viitoare.

Misiunea noastră a pornit de la cuvintele lui Jean Monet, care a spus că, dacă Europa ar trebui reconstruită, ar începe mai degrabă cu cultura decât cu economia. Patrimoniul cultural de pe bătrânul continent a fost alimentat de educația, formarea, spiritul generațiilor care ne-au precedat, și ne simțim responsabili de a transmite acest bogat patrimoniu (într-adevăr, unul dintre cele mai bogate din lume) generațiilor viitoare și de a ne asigura că va fi conservat, îmbogățit și difuzat. Fără nici o exagerare, putem afirma că ceea ce este în joc este un bun comun al umanității și nu doar al Europei.

Prin urmare, am căutat soluții care să permită:

- Protejarea acestui avantaj extrem de important care este cultura noastră, a patrimoniului ai cărui gardieni suntem, fiind de datoria noastră să-l transmitem mai departe.

- Accesul unui număr cât mai mare de persoane fără diferențieri sau bariere.

- Asigurarea că această moștenire poate rămâne un activ de viață de-a lungul timpului și că este partajată pe cât este posibil.

- Asigurarea că toți creatorii și cei care lucrează pentru a produce și difuza operele acestora se pot bucura de roadele muncii lor, fiind astfel susținută creativitatea.

- Neimpunerea unei selecții pentru protecție și conservare. Care ar fi motivele care ne-ar da dreptul să stabilim criterii de selecție pentru ceea ce ar trebui sau nu să fie protejat? Nu credem că avem dreptul de a stabili aceste criterii.

- Asigurarea că finanțarea respectă principiul fundamental al accesibilității pentru toți (așadar, necesitatea de a solicita fonduri publice), dar și realitatea cu care ne confruntăm astăzi (lipsa acută de resurse publice, ca să nu menționăm datoriile majore). În consecință, necesitatea de a defini ceea ce ar putea fi liniile directe pentru parteneriatele public-privat și alte forme de finanțare.

- Prezentarea oportunităților comerciale, economice sau de dezvoltare pe care digitizarea le-ar putea oferi pentru Europa și modul în care aceasta ar putea genera locuri de muncă.

Credem că ne-am îndeplinit misiunea cu cel mai mare respect pentru opere, autori, producători/editori și public. Am căutat să promovăm cele mai deschise abordări față de toate părțile implicate și, mai presus de toate, cea mai mare ambiție pentru patrimoniul european.

Din păcate, am avut un termen limită pentru a încheia raportul și suntem conștienți de faptul că, în timp ce acesta se adresa unora dintre problemele-cheie menționate în mandatul care ne-a fost încredințat de comisarii Kroes și Vassiliou, am fi putut lucra mult mai mult pentru a acoperi unele dintre aspectele spinoase ale evoluției tehnologiei: drepturile de autor, conținutul generat de utilizatori, descărcările ș.a.

Dorim să exprimăm mulțumirile noastre comisarilor

Kroes și Vassiliou, precum și Comisiei Europene pentru încrederea acordată, cu speranța că acest raport, care reflectă punctul de vedere al Comitetului, va ajuta Uniunea Europeană și statele membre să definească în continuare politica în acest domeniu.

Am dori, de asemenea, să mulțumim experților de la Capgemini, care au lucrat pro bono pentru Comitetul Înteleptilor. Ei au evaluat tehnologia utilizată de Europeană pentru a vedea dacă poate fi considerată „de viitor”. Punctul lor de vedere a ajutat Comitetul să elaboreze recomandările cele mai eficiente pentru următorii pași pentru Europeană.

În fine, am dori să mulțumim următoarelor persoane care ne-au ajutat să navigăm prin complexitatea problemelor și ne-au oferit sprijin neprețuit: Yvo Volman, Anna Athanassopoulou și Valérie Panis, care lucrează pentru Comisia Europeană, Britta Woldering de la Deutsche Nationalbibliothek și Maxime Baffert, care lucrează pentru Publicis Groupe.

Elisabeth NIGGEMANN

Jacques DE DECKER

Maurice LÉVY

Bruxelles, 10 ianuarie 2011

Capitolul 1: Misiunea

1.1 În aprilie 2010, Neelie Kroes, vicepreședinte al Comisiei Europene pentru Agenda Digitală, și Androulla Vassiliou, comisarul european pentru Educație, Cultură, Multilingvism și Tineret, au înființat Comitetul Înteleptilor, un grup de reflecție menit să aducă patrimoniul cultural european online. Crearea acestui comitet a fost urmare a sugestiei făcute de către ministrul francez al Culturii și Comunicațiilor în cadrul dezbaterii privind politicile de digitizare în domeniile educației, tineretului și culturii și al reuniunii Consiliului Uniunii Europene pentru Educație, Tineret și Cultură din 27 noiembrie 2009.

1.2 Această inițiativă a fost determinată de necesitatea de a reconcilia mandatul tradițional al instituțiilor culturale, care permite accesul la patrimoniul nostru comun și conservarea acestuia pentru generațiile viitoare, cu oportunitățile și provocările care apar în era digitală. Gestionarea „schimbării digitale” necesită o abordare strategică, care va defini în primul rând modalitatea de accesare și utilizare a resurselor culturale digitizate și, în cele din urmă, modul în care creativitatea europeană poate fi conservată pentru generațiile viitoare.

Aceste considerente stau la baza mandatului care ghidează lucrările Comitetului Înteleptilor.

1.3 Comitetul a fost invitat să furnizeze un set de recomandări pentru digitizarea, accesibilitatea online și conservarea patrimoniului cultural al Europei în era digitală, analizând în special problema parteneriatului public-privat pentru digitizare.

1.4 Mandatul acestuia acoperă, în special, următoarele domenii:

- cheltuielile financiare globale și nivelul fondurilor publice aflate la dispoziția instituțiilor culturale europene pentru digitizarea colecțiilor lor;

- cele mai bune modele pentru a maximiza accesarea și utilizarea pe scară largă a materialului digitizat pentru economie și societate, în special condițiile fundamentale care ar trebui să fie respectate în parteneriatul public-privat pentru digitizarea operelor care aparțin domeniului public;

- rolul și responsabilitățile organizațiilor publice și private privind digitizarea lucrărilor orfane, precum și a materialelor cu drepturi de autor, dar care nu mai sunt disponibile comercial, cu scopul de a înlătura riscul unei „găuri negre a secolului XX” în Europeana și pe Internet, în general;

- promovarea accesului cât mai larg la materialele digitizate din întreaga lume;

- asigurarea durabilității resurselor digitizate în scopul conservării pe termen lung.

1.5 Membrii Comitetului li s-a cerut să-și asume responsabilitatea exclusivă pentru această misiune și să prezinte un raport comisariilor în termen de opt luni de la prima lor întâlnire.

Capitolul 2: Viziunea

2.1. Dacă un cuvânt ar trebui să cuprindă și să rezume viziunea Comitetului Înțelepților, acesta ar fi „acces”. Când vine vorba despre patrimoniul nostru cultural comun, nu există nici o provocare mai mare, nu există nici o problemă mai urgentă decât aceea de a asigura accesul generațiilor actuale și viitoare la acest patrimoniu; accesul celei mai mari părți a populației, atât europene, cât și non-europene, și accesul la una dintre cele mai bogate moșteniri culturale din lume, un bun universal.

2.2 Posibilitatea de a accesa lucrările și producțiile europene trebuie să devină prioritatea tuturor inițiativelor luate în acest domeniu. Acesta trebuie să fie criteriul după care să fie analizate și alte probleme care au apărut odată cu digitizarea și rezolvate ținând cont de principalul obiectiv, acela de a face patrimoniul nostru din ce în ce mai accesibil pentru toți. Pentru moment, propunerile Comitetului cu privire la Europeana trebuie să fie înțelese ca o modalitate de creștere a accesului la bunurile digitizate, deoarece Europeana este astăzi unul dintre instrumentele comune ale Uniunii Europene pentru a servi acestui scop.

2.3 Principiul conform căruia trebuie făcut totul pentru a garanta accesul la patrimoniul nostru cultural a condus la alte trei principii, care au ghidat Comitetul în activitatea sa.

2.3.1 În primul rând, patrimoniul nostru cultural este nu numai o moștenire a trecutului, dar și o bază a cunoașterii, imaginației și creativității, aflată în continuă evoluție. Bogăția expresiilor culturale și cunoștințele noastre de astăzi vor aparține mâine patrimoniului cultural comun. Prin urmare, deși recomandările prevăd concentrarea pe digitizarea patrimoniului cultural din trecut, acestea includ întotdeauna și ceea ce se adaugă în prezent, deoarece trecutul și prezentul trebuie să fie disponibile generațiilor viitoare. Una dintre misiunile noastre de bază este de a asigura accesul deplin la expresiile culturale și la cunoștințele din trecut, prezent și viitor.

2.3.2 În al doilea rând, digitizarea este mai mult decât o opțiune tehnică, este o obligație morală. Într-un moment în care din ce în ce mai multe bunuri culturale sunt consumate online, când ecranele și dispozitivele digitale sunt din ce în ce mai omniprezente, este esențial de a aduce cultura online (și, de fapt, o mare parte a ei este deja acolo). Dacă nu vom continua această sarcină, riscăm progresiv să erodăm și să pierdem ceea ce a fost la baza țărilor și a civilizației europene în ultimele secole. Trebuie să fie în mod clar înțeles că, dacă accesul este obiectivul final, la un nivel ridicat, el poate fi realizat numai prin conservarea operelor.

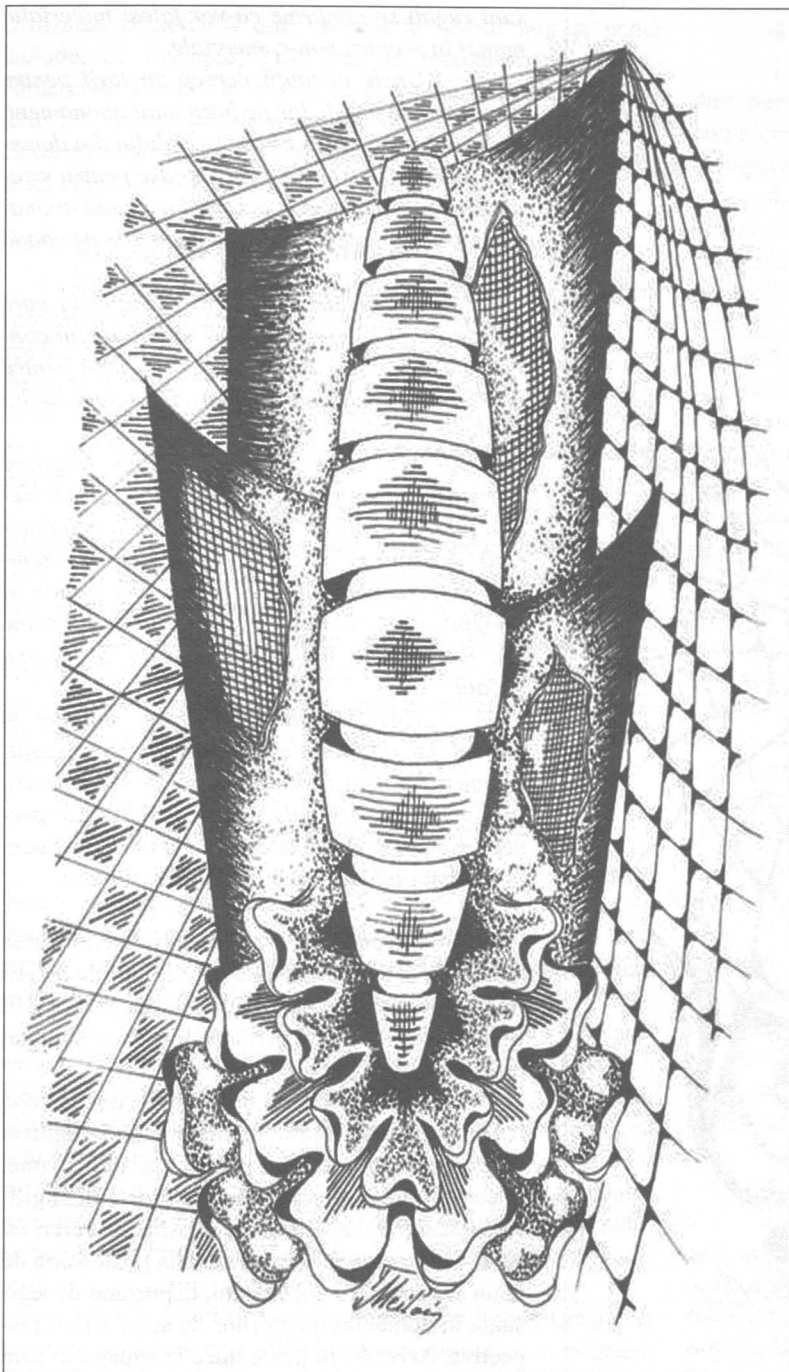
2.3.3 În al treilea rând, Comitetul consideră că responsabilitățile principale pentru digitizarea și conservarea patrimoniului nostru cultural ar trebui să fie asumate de către sectorul public. De fapt, este sarcina autorităților publice și a instituțiilor culturale de a vă asigura că moștenirea noastră este corect digitizată și apoi conservată în vederea garantării accesului publicului larg de azi și de mâine. Acest lucru este prea important pentru ca responsabilitatea să fie lăsată la îndemâna unor interese private, care nu fac neapărat același efort în abordarea digitizării pe termen lung, precum fac guvernele. Deoarece cultura este cel mai important bun comun din Europa, guvernele și instituțiile culturale ale acestora au datoria de a fi în prima linie a efortului de digitizare.

2.4 Cu toate acestea, două avertismente trebuie să fie imediat adăugate la aceste principii.

2.4.1 În primul rând, chiar dacă Comitetul Înțelepților este ferm convins că digitizarea este, în principal, o sarcină a autorităților publice, aceasta nu înseamnă că sectorul privat nu ar trebui să fie implicat. Revenind la obiectivul nostru principal de extindere a accesului la patrimoniul nostru cultural, parteneriatul cu sectorul privat poate fi o opțiune bună pentru a accelera digitizarea operelor și a colecțiilor din domeniul public, într-un moment în care finanțarea publică este redusă. Mai mult decât atât, digitizarea poate fi considerată o oportunitate de a alimenta și dezvolta o gamă întreagă de noi activități și inițiative private prin noile tehnologii și procese care au fost (și vor fi) dezvoltate, contribuind la crearea de locuri de muncă în Europa.

2.4.2 În al doilea rând, faptul că bunurile culturale trebuie să fie accesibile online nu înseamnă că ele ar trebui să fie neapărat și disponibile gratuit. Digitizarea nu ar trebui să fie un pretext pentru creșterea protecției acordate autorilor și creatorilor în majoritatea țărilor europene. De fapt, digitizarea și protecția creatorilor de drepturi sunt mai strâns legate între ele decât crede majoritatea oamenilor: digitizarea protejează artiștii din trecut, în timp ce drepturile de autor protejează artiștii de azi și de mâine. Prin urmare, atunci când lucrările sunt încă sub protecția drepturilor de autor, este evident că autorii și creatorii sunt compensați pentru talentul și efortul lor atunci când munca lor este postată online. Chiar și în cazurile operelor orfane sau al lucrărilor nedifuzate, accesul imperativ nu înseamnă că trebuie să se renunțe la întreaga protecție și compensare. Dimpotrivă, digitizarea reprezintă o nouă oportunitate de a da viață acestor lucrări.

2.5 Potrivit Comitetului, cultura nu se limitează numai la domeniul tradițional al artelor și literelor, dar cuprinde și știința și întreg domeniul cunoașterii și experienței care au contribuit la consolidarea societății noastre de-a lungul secolelor. Aceasta este moștenirea și cultura pe care trebuie să le păstrăm și să le facem accesibile tuturor în era digitală.

2.6 Aceasta este viziunea, cadrul de care Comitetul s-a folosit pentru a răspunde acestor întrebări fundamentale. Comitetul consideră că punerea în aplicare a acestor principii și a recomandărilor din raport poate ajuta țările europene pentru a transforma o provocare – cum să evităm dispariția moștenirii noastre – într-o oportunitate pentru creația artistică și dezvoltarea culturală și economică.

Capitolul 3: Procesul

3.1 Activitatea Comitetului a început imediat după înființarea sa oficială, la 23 aprilie 2010, și a fost structurată în jurul unei serii de opt întâlniri de lucru,¹ care au fost completate prin numeroase interacțiuni cu părțile interesate. În vederea îndeplinirii misiunii sale, Comitetul a organizat un proces, inclusiv o consultare pe scară largă a părților interesate și a publicului larg.

3.2 Între 18 august și 30 septembrie 2010, Comitetul a

organizat o consultare publică prin intermediul site-ului Comisiei Europene, acoperind toate aspectele mandatului său. Consultarea a fost benefică, s-au primit 1.258 de răspunsuri din 42 de țări. Mai mult de jumătate din răspunsuri au venit din partea cetățenilor, care au manifestat un interes larg în privința subiectului. 17% din răspunsuri au venit din partea companiilor private, societăți sau asociații de întreprinderi, iar 14% din partea instituțiilor de cultură.

3.3 O audiere publică a avut loc la Bruxelles, în 28 octombrie 2010, la care au participat mai mult de 100 de organizații interesate. 34 de organizații au trimis documentele în care își prezintă poziția, în timp ce 23 dintre ele au intervenit în timpul sesiunii și avut un schimb de opinii cu membrii Comitetului.²

3.4 La 18 noiembrie 2010, membrii Comitetului au avut un dejun de lucru cu miniștrii UE responsabili pentru cultură și probleme audiovizuale din cadrul Consiliului Educației, Tineretului și Culturii. În aceeași zi, Comitetul a avut un schimb de opinii cu Comitetul Culturii și Educației al Parlamentului European.

3.5 În plus, membrii Comitetului au avut o serie de întâlniri formale și informale cu părțile interesate, în mod colectiv sau individual (autori și creatori, editori, companii, autorități publice).

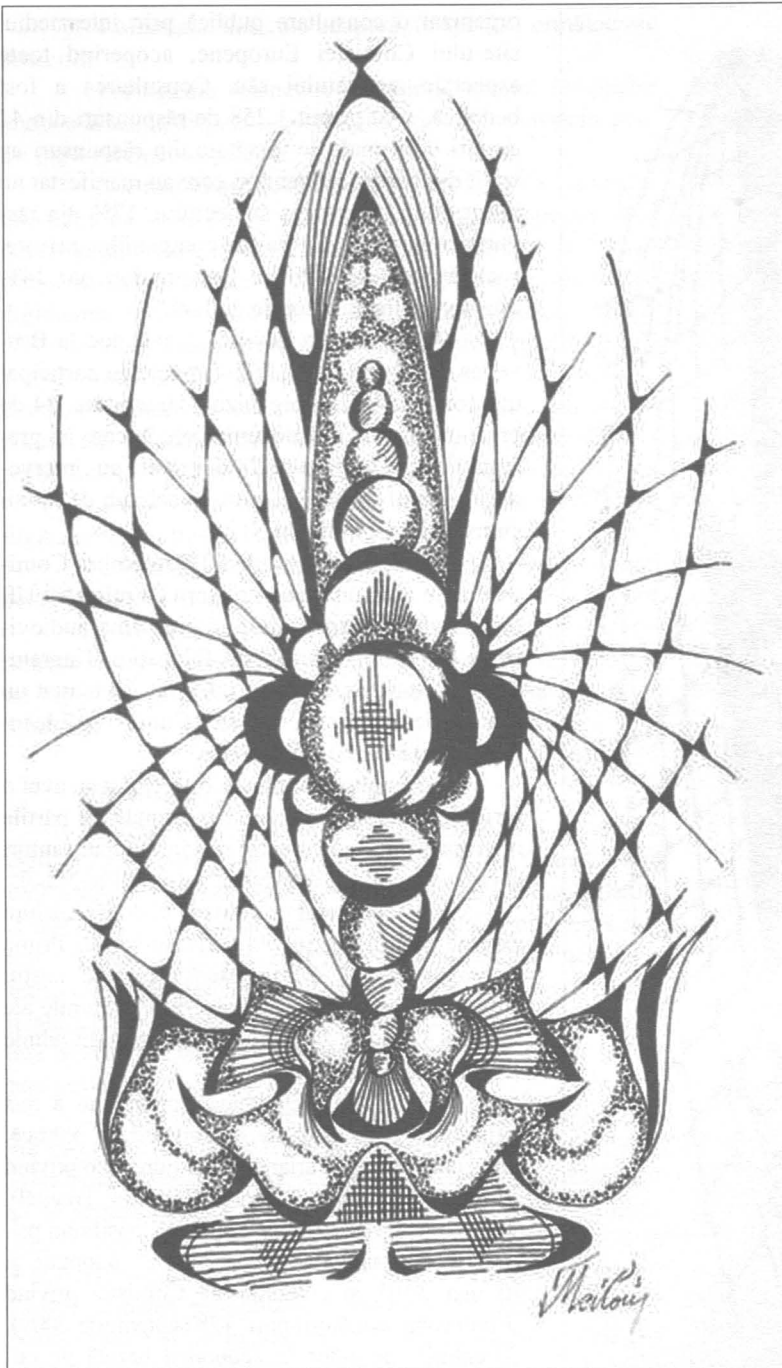
3.6 Comitetul a comandat două misiuni externe pentru susținerea activității sale. Prima dispoziție constă într-un studiu privind costul procesului de digitizare a colecțiilor culturale ale Europei.³ A doua dispoziție a fost un audit tehnic al site-ului Europeană.⁴

3.7 În plus, activitatea Comitetului a fost influențată și de anumite documente de politică, cum sunt rezoluția Parlamentului European privind „Europeană, următorii pași” (Raportul Truepel), adoptată la 5 mai 2010, concluziile Consiliului privind „Europeană, etapele următoare”, adoptate la 10 mai 2010, și comunicarea Comisiei privind „Europeană, următorii pași” (28 septembrie 2009), „Drepturile de autor în economia bazată pe cunoaștere” (19 octombrie 2009) și „O Agendă Digitală pentru Europa” (29 mai 2010).

Capitolul 4: Accesarea și modul de utilizare a materialului digitizat din domeniul public

4.1 Instituțiile culturale din Europa au început digitizarea colecțiilor de cărți, ziare, manuscrise, hărți, materiale audio și video, fotografiile și obiecte de muzeu, făcându-le disponibile online. O mare parte a lucrărilor digitizate aparțin domeniului public,⁵ cele care nu mai sunt sub incidența drepturilor de proprietate intelectuală. Ele pot, prin urmare, în principiu, să fie accesate și utilizate gratuit de toată lumea.

4.2 Prezentul capitol tratează problema materialelor digitizate cu fonduri publice, provenind din bugetele instituțiilor culturale sau din proiecte de digitizare finanțate la nivel național, regional sau local. Cazul parteneriatelor

public-privat pentru digitizare este tratat în capitolul 8 al acestui raport.

4.3 Sectorul cultural a adoptat o gamă largă de practici pentru a permite accesul sau utilizarea materialului din domeniul public digitizat cu fonduri publice. Multe dintre instituții fac materialul disponibil gratuit online, dar există și unele taxe pentru descărcarea și, uneori, pentru accesarea articolelor digitizate.

Următoarele exemple sunt extrase din practicile instituțiilor culturale care contribuie la conținutul Europeană:

– Mai multe instituții arată clar faptul că materialul aparține domeniului public. Acestea permit accesul gratuit și descărcarea de către utilizatorii non-comerciali. Unele dintre ele percep taxe pentru reutilizarea în scopuri comerciale a materialului. Atunci când utilizatorii descarcă materialul, ei

sunt rugați să confirme că vor folosi materialul numai în scopuri non-comerciale.

– Unele instituții percep un tarif pentru accesarea colecțiilor lor pe baza unui abonament, inclusiv pentru accesarea materialului din domeniul public. O instituție percepe taxe pentru vizualizarea materialului istoric pe baza unui abonament pentru câteva ore sau pentru o perioadă mai lungă.

– Există, de asemenea, exemple în care utilizatorului îi este permis să vadă întregul conținut de pe ecran, dar se plătește o taxă pentru descărcarea materialului aparținând domeniului public.

– Mai multe instituții adăugă filigrane intruzive la materialele lor digitizate din domeniul public, pentru a evita reutilizarea neautorizată. Această practică este întâlnită, de exemplu, pentru manuscrisele vechi, incunabule și imagini. Problema este că acest tip de filigrane fac materialele inutilizabile, chiar și pentru școală.

– Unele instituții culturale, muzeele în special, fac disponibile doar imagini cu o rezoluție mică (în mod normal, destul de bună pentru uzul privat, de exemplu pentru școală). Ele percep taxe doar pentru accesarea și utilizarea acestora și imagini, dar cu o rezoluție mai mare.

4.4 În practică, limitările privind utilizarea materialului sunt determinate de condițiile de utilizare a site-ului pe care materialul poate fi găsit. În alte cazuri, accesul la material este condiționat de plată.

4.5 Multe instituții culturale din Europa revendică drepturi asupra materialului digitizat care aparține domeniului public. Cu alte cuvinte, ei cer noi drepturi care ar fi fost create de digitizarea materialului. Bazele unei astfel de cereri nu sunt întotdeauna solide, iar situația poate varia de la un stat membru UE la altul, depinzând de legislația în domeniul drepturilor de autor a țării respective. Acest lucru poate duce la situația în care obiectele digitizate sunt protejate într-o țară și nu în alta, fiind mai ales o problemă de context transfrontalier.

Metadate

4.6 Instituțiile culturale adaugă o cantitate considerabilă de informații obiectelor digitizate (metadate), descriind, de exemplu, autorul, proveniența și vechimea lucrării/data apariției, oferind informații contextuale, precum și informații tehnice cu privire la formatele utilizate și caracteristicile care permit motoarelor de căutare să localizeze obiectul. Aceste metadate sunt esențiale pentru a oferi utilizatorului un instrument util la locul de muncă și permit motoarelor de căutare, cum este Europeană, să localizeze obiectele digitizate relevante în contextul unei căutări specifice.

4.7 În unele cazuri, taxele percepute de instituțiile culturale țin cont sau impun alte condiții pentru reutilizarea acestor metadate, în special pentru utilizarea comercială a datelor.

Utilizarea comercială este definită în sensul larg și poate include, de exemplu, indexarea de motoarele de căutare comerciale. Condițiile impuse cu privire la utilizarea metadatelor pot crea probleme pentru serviciile care doresc să deschidă metadatele colectate pentru a obține cea mai largă expunere, cum sunt cele ale Europeana.

4.2 Considerații generale

4.2.1 Comitetul consideră că pentru a aborda problema accesării și utilizării materialului digitizat din domeniul public, activitatea sa ar trebui să se bazeze, în primul rând, pe elaborarea principiilor de bază ale accesului la cultură. Oamenii au dreptul să acceseze cultura și cunoașterea, și dreptul de acces servește, de asemenea, interesului publicului pentru conservarea diversității culturale.

4.2.2 În același timp, trebuie să se țină cont de contextul/realitatea în care funcționează instituțiile culturale („principes de réalité”), inclusiv de constrângerile financiare, care sunt susceptibile de a deveni mai stricte în următorii ani.

4.2.3 Diferențele dintre statutele drepturilor asupra materialelor digitizate din statele membre ar trebui să fie eliminate într-un context în care accesul transfrontalier și utilizarea sunt normă. În principiu, simplul proces de digitizare nu ar trebui să genereze drepturi noi.

4.3 Accesul la materialul digitizat

4.3.1 Comitetul crede cu tărie că materialul digitizat cu fonduri publice, aparținând, așadar, domeniului public, trebuie să fie liber accesibil pentru toți. Aceasta ar trebui să fie o parte a condițiilor de finanțare pentru digitizarea materialului aparținând domeniului public în întreaga Europă.

4.3.2 Aceasta este o chestiune de principiu și, de asemenea, înrădăcinată în considerente de ordin practic. Google a stabilit un standard privind accesul liber pentru utilizatorul final al majorității colecțiilor de cărți digitizate din domeniul public prin intermediul Google Books. Modulurile prin care instituțiile culturale percep taxe utilizatorului final pentru accesarea resurselor digitizate din domeniul public este puțin probabil, prin urmare, să fie durabile, deoarece sunt non-competitive în condițiile actuale.

4.3.3 În cazul în care organizațiile culturale trebuie să genereze o parte a costurilor lor de operare printr-o estimare financiară, digitizarea conținutului domeniului public ar trebui mai degrabă să ia în considerare surse de venituri alternative – cum sunt sponsorizarea, parteneriatele, publicitatea și/sau serviciile legate de utilizarea materialului cultural – decât tariful accesării online a materialului.

4.3.4 Comitetul a examinat și dacă practicile restrictive ale instituțiilor de cultură pot avea și alte consecințe, de exemplu, excluderea materialului din Europeana. Comitetul este de părere că materialul provenit de la organizațiile culturale care percep taxe pentru accesarea conținutului din domeniul public nu ar trebui să fie exclus din site, deoarece Europeana are vocația de a acorda acces la o gamă cât mai largă de materiale culturale digitizate. Ar trebui, totuși, să existe o posibilitate pentru utilizator să filtreze căutările în Europeana, în scopul de a obține numai materiale care pot fi accesate gratuit.

4.3.5 În același timp, instituțiile culturale ar trebui să fie încurajate să respecte actul constitutiv al Europeana și să facă disponibil gratuit conținutul lor digitizat din domeniul public.

4.4 Reutilizarea materialului digitizat

4.4.1 Materialul din domeniul public digitizat cu fonduri publice trebuie să fie disponibil pentru reutilizări non-comerciale de către cetățeni, școli, universități, organizații non-guvernamentale și altele.

4.4.2 Comitetul recomandă, de asemenea, ca instituțiile culturale să-și facă materialul digitizat disponibil la o scară cât mai largă pentru entitățile comerciale. Acest lucru va stimula utilizarea materialului pentru crearea de noi produse și servicii.

4.4.3 Cu toate acestea, instituțiile de cultură pot cere companiilor private să plătească pentru reutilizarea comercială a materialului, în scopul de a recupera costurile de digitizare și a finanța în continuare procesul de digitizare. Acest lucru s-ar putea face pe baza unei plăți unice sau prin modele de venituri partajate. Parteneriatele specifice între instituțiile de cultură și companiile mici sau universități ar putea fi luate în considerare, în scopul de a stimula reutilizarea materialului digitizat pentru inovarea serviciilor de informare.

4.4.4 Acest lucru nu ar trebui să conducă la acorduri exclusive sau la discriminări pe piață. În general, instituțiile culturale care permit reutilizarea materialelor digitizate ar trebui să respecte normele UE – Directiva privind reutilizarea informațiilor din sectorul public (prezenta directivă reglementează comportamentul organismelor din sectorul public). Directiva se bazează pe doi dintre pilonii pieței interne – transparență și concurență loială. În prezent, instituțiile culturale sunt excluse din câmpul de aplicare a directivei.

4.4.5 Comitetul consideră că folosirea inscripționărilor intruzive pe obiectele digitizate poate fi o practică dăunătoare, iar instituțiile culturale folosind acest tip de practică vor fi obligate să-și reconsidere politica. Aceste inscripții trebuie să fie cât mai mici și aplicate în partea de jos a unui obiect digitizat, indicând originea materialului, și astfel nu reprezintă nici o problemă.

4.5 Utilizarea metadatelor

4.5.1 Comitetul este de părere că metadatele referitoare la obiectele digitizate produse de instituțiile culturale ar trebui să fie disponibile gratuit pe scară largă și reutilizarea lor să fie liberă. În cazul în care condițiile o impun (de exemplu, o referire la producătorul de metadate), acestea ar trebui să fie peste tot standardizate.

Principalele recomandări:

1) *Instituțiile culturale trebuie să facă public materialul digitizat aparținând domeniului public digitizat cu fonduri publice și cât mai larg accesibil și reutilizabil. Aceasta ar trebui să fie una din condițiile de bază ale digitizării în întreaga Europă. Utilizarea inscripțiilor intruzive sau a altor mijloace care limitează utilizarea materialului ar trebui să fie evitate.*

2) *În cazul în care instituțiile culturale permit companiilor private reutilizarea materialului digitizat din domeniul public, acestea ar trebui să respecte normele Directivei 2003/98/CE privind reutilizarea informațiilor din sectorul public.*

3) *Comisia Europeană ar trebui să analizeze modalitățile și mijloacele pentru a elimina diferențele dintre statutele drepturilor de autor ale materialelor digitizate din statele membre într-un context transfrontalier, în cazul în care*

condițiile de acces și utilizare sunt standard. În principiu, procesul de digitizare simplă nu ar trebui să genereze drepturi noi.

4) Metadatele referitoare la obiectele digitizate elaborate de către instituțiile culturale ar trebui să fie disponibile pe scară largă și libere pentru reutilizare.

Capitolul 5: Digitizarea și accesibilitatea online a materialelor aflate sub incidența drepturilor de autor

5.1 Problematica

5.1.1 Drepturile de autor se referă la toate formele de exprimare – variind de la scrisori personale la materiale produse în vederea comercializării, cum sunt filmele, muzica și cărțile, precum și la emisiunile de radio și de televiziune produse de companiile private și de radiodifuziunile din sectorul public. Toate aceste tipuri de materiale sunt deținute de instituțiile culturale din Europa.

5.1.2 Ușurința cu care utilizatorii de astăzi pot accesa mari motoare de căutare și platforme și pot găsi o ofertă copleșitoare de informații, cărți, ziare, site-uri, materiale de arhivă, fotografii, muzică sau filme conduce, natural, la așteptări din partea instituțiilor culturale. Obșnuinți cu confortul motoarelor de căutare și serviciile noi, aceștia se așteaptă să găsească totul pe web. „Ceea ce nu este pe web, nu există“ este motto-ul credinței și al comportamentului lor. Ce este pe rafturi, în arhive, în sălile de expoziții ale instituțiilor de cultură va intra în curând în uitare, dacă nu este digitizat și oferit alături de toate celelalte servicii de Internet.

5.1.3 Prin urmare, instituțiile culturale au încercat să digitizeze cât mai mult, în funcție de posibilități. Din motive financiare și practice, au început cu digitizarea operelor fără drepturi de autor. Evident, înainte de digitizarea lucrărilor cu drepturi de autor și după postarea acestora pe Internet, drepturile trebuie să fie închise. Acest lucru consumă timp și este extrem de costisitor. Ca o indicație, în cadrul ședinței publice organizată de Comitet, Radiodifuziunea germană (ZDF) a estimat numărul de contracte legate de arhivele sale la trei milioane – fapt ce face, practic, imposibilă renegocierea individuală – și a menționat că BBC a calculat că drepturile de compensare pentru întreaga arhivă ar costa 72 de milioane de lire sterline, numai cheltuielile cu personalul.⁶

5.1.4 În prezent, editorii, producătorii de muzică, film și de televiziune au creat oferte atractive pentru materialele obținute digital. Ceea ce lipsește însă este materialul cu drepturi de autor, care nu este oferit de distribuitorii respectivi și titularii de drepturi. Există o „gaură neagră a secolului 20“, în care majoritatea lucrărilor tradiționale ale secolului trecut cad, deoarece nu sunt digitizate, sunt în afara distribuției și, adesea, opere orfane.

5.1.5 Operele orfane, lucrări pentru care titularul de drepturi nu poate fi identificat sau localizat, creează o barieră în calea proiectelor de digitizare în masă. Operele orfane există în toate domeniile, text, muzică, film etc., și numărul lor crește în continuare. Asociația Cinematecilor Europene estimează că 21% dintre filmele din arhive sunt orfane, 60% dintre acestea fiind vechi de peste 60 de ani. British Library estimează că 40% din colecțiile sale cu drepturi de autor sunt orfane. Raportul apreciază că aproximativ 90% din înregistrările fotografice din instituțiile culturale din Marea Britanie sunt orfane.

5.1.6 Există un număr de studii din domeniul cultural care subliniază problemele legate de acordarea drepturilor, cu accent deosebit pe problema operelor orfane în domeniul cărții, înregistrărilor audio și al materialelor audiovizuale. Așa cum a recomandat Grupul de Experți în Biblioteci Digitale, în 2008 exista o necesitate de a crea soluții legale pentru a aborda în mod corect acest aspect.

5.1.7 Europeana a fost înființată pentru a fi o platformă pentru patrimoniul cultural al Europei. Dar o bibliotecă digitală europeană, un muzeu și o arhivă cărora le lipsesc lucrările secolului XX sunt inutile, deoarece nu reflectă realitatea. Trebuie făcut ceva pentru a elimina acest decalaj periculos.

5.2 Considerații generale

5.2.1 Având în vedere diversitatea colecțiilor din instituțiile culturale, digitizarea ridică multe probleme complexe. Cu toate acestea, pentru a încuraja digitizarea patrimoniului nostru cultural în beneficiul generațiilor viitoare, trebuie să fie abordate toate problemele ridicate de aceste tipuri diferite de lucrări.

5.2.2 Pentru a se conforma cu normele existente în legislația referitoare la proprietatea intelectuală, digitizarea necesită acordarea drepturilor fiecărui autor și a drepturilor conexe. Prin urmare, mecanismele care trebuie să fie dezvoltate sunt cele care recunosc drepturile și interesele deținătorilor de drepturi, dar, în același timp, facilitează digitizarea, care la rândul său va duce la o mai mare inovație și creativitate. Având în vedere costul acordării drepturilor, este deopotrivă în interesul public și cel privat al societății europene să raționalizeze acordarea drepturilor într-un mod corect și echilibrat. În acest scop, orice soluție trebuie, din punct de vedere juridic, moral și etic, să abordeze următoarele:

5.2.2.1 Interesul deținătorilor drepturilor de autor care au investit timp și bani în crearea lucrărilor cu drepturi de autor și caută să fie remunerați pentru investiția făcută.

5.2.2.2 Interesele titularilor de drepturi care nu au creat niciodată o lucrare având o intenție comercială, sau care nu au nici un interes în comercializarea ei, dorind numai să o împărtășească și societății.

5.2.2.3 Drepturile morale ale creatorului care necesită recunoaștere și dorința lui ca lucrarea să fie utilizată în conformitate cu intenția și scopul pentru care a fost creată.

5.2.2.4 Sensibilitățile culturale, politice și religioase care sunt reflectate în operele produse de indivizi sau comunități, dar care se află în afara legilor proprietății intelectuale legal codificate.

5.2.3 Comitetul nu a încercat să acopere întreaga problematică a drepturile de autor, dar a decis să se concentreze asupra elementelor din mandatul său: aducerea online a operelor orfane și a celor nedifuzate. Recomandările prezentate aici acoperă doar aceste două aspecte.

5.2.4 Pentru lucrările orfane, Comitetul a mers dincolo de termenii de referință, luând în considerare necesitatea de a evita în viitor operele orfane și nu doar de a recomanda o soluție pentru operele orfane existente.

5.3 Operele orfane

5.3.1 În Parlamentul European și în afara lui au avut loc o serie de dezbateri despre cel mai bun model pentru prelucrarea operelor orfane în Uniune Europeană. În plus, au

existat numeroase dezbateri în statele membre. Comitetul a definit condițiile care trebuie să fie acoperite din punct de vedere material de către un instrument european cu privire la operele orfane și implementarea acestuia în țările membre, mai degrabă decât să promoveze un model specific (excepție de la drepturile de autor, acord mutual, acordarea licențelor colective europene).

5.3.2 Comitetul consideră că:

5.3.2.1 *Un instrument juridic european trebuie să fie adoptat cât mai curând posibil*, pentru a aborda problema operelor orfane. Salutăm faptul că un astfel de instrument este în curs de pregătire de către Comisie și a fost anunțat în Agenda Digitală.

5.3.2.2 Pentru a fi eficient, instrumentul juridic trebuie să îndeplinească toate condițiile următorilor opt pași.

Conform acestor opt pași, instrumentul ar trebui simultan:

i) să asigure că *o soluție privind lucrul cu operele orfane există în toate statele membre*. În cazul în care nu există un instrument național, legislația națională trebuie să fie pusă în aplicare;

ii) să acopere *toate sectoarele*: text, audio-vizual, arte vizuale, sunet;

iii) să asigure *recunoașterea transfrontalieră a operelor orfane*: o operă orfană recunoscută ca atare într-un stat membru, pe baza unei căutări în țara de origine, ar trebui să fie recunoscută ca orfană în Uniunea Europeană. Statul membru de origine este definit pe baza geografiei de astăzi, nu pe baza frontierelor istorice la data publicării. Dacă nu există nici o țară de origine, evident, o căutare trebuie să fie efectuată până când este găsită o soluție satisfăcătoare;

iv) să asigure *un efect transfrontalier al acestei recunoașteri*: o lucrare orfană accesibilă într-un stat membru ar trebui să fie, de asemenea, accesibilă online în toate statele membre sau chiar la nivel global;

v) să fie *compatibile cu punerea în aplicare a PPP-ului (Parteneriat Public-Privat) pentru digitizare*;

vi) să prevadă, în cazul utilizării în scop comercial, o remunerație pentru titularii de drepturi în cazul în care, după un timp, ei sunt găsiți sau se fac cunoscuți. Această remunerație poate fi păstrată într-un cont special. De asemenea, în cazul utilizării non-comerciale de către instituțiile culturale, plata unei taxe corespunzătoare poate fi de prevăzută. De exemplu, o plată unică ar putea fi avută în vedere în cazul în care munca este autorizată sub o licență colectivă extinsă și societatea colectoare trebuie să îi despăgubească pe titularii drepturilor în cazul în care sunt găsiți sau să se fac cunoscuți;

vii) să asigure *costuri rezonabile de tranzacție pentru a rezolva problema operelor orfane*, proporționale cu valoarea comercială a muncii. Acest lucru presupune, de exemplu, că o căutare a deținătorilor de drepturi ale operelor mai vechi poate fi mai puțin intensă decât pentru lucrările mai recente;

viii) să fie suportate de către baze de date informațio-

nale, cum este sistemul Arrow, în prezent în curs de construcție. Aceste baze de date și o listă europeană a operelor considerate orfane ar trebui să fie un link la Europeana ca un punct de referință pentru patrimoniul cultural al Europei.

5.3.3 Protejarea operelor orfane este o preocupare principală în viitor. Pentru a evita existența operelor orfane într-un mediu în care producția creativă explodează online (de exemplu, a generat conținut), fără o indicație clară a modului de a contacta creatorul, unele forme de înregistrare ar trebui să fie luate în considerație ca o precondiție pentru o deplină exercitare a drepturilor.

5.3.4 Comitetul realizează că acest lucru ar necesita o modificare a Convenției de la Berna și a instrumentelor conexe. Membrii săi consideră că o dezbateră pe tema „reînnoirii” Convenției ar trebui să aibă loc în cadrul Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale și să fie promovată de către Comisia Europeană.

5.3.5 Soluțiile bazate pe înregistrare necesită luarea în calcul a dorinței de păstrare a confidențialității creatorilor care trebuie să fie însoțită de creșterea gradului de conștientizare în rândul creatorilor cu privire la care modul în care ei își manipulează drepturile.

5.4 Lucrările nedifuzate

5.4.1 Comitetul consideră că lucrările nedifuzate *trebuie să fie digitizate* ca parte a patrimoniului cultural digital al Europei.

5.4.2 Comitetul favorizează soluțiile care oferă acces online cât mai larg pentru utilizatori la lucrările nedifuzate.

5.4.3 Soluția trebuie să acopere toate sectoarele: text, audiovizual, arte vizuale, sunet.

5.4.4 Deținătorii de drepturi ar trebui să fie primii care să exploateze lucrările în afara distribuției.

5.4.5 Comitetul distinge trei cazuri diferite:

i) materialul este *digitizat în scopul conservării* de către instituțiile de cultură și este disponibil pentru consultare pe site;

ii) materialul este *digitizat în scopul conservării* de către instituțiile de cultură și este făcut *larg accesibil online*;

iii) materialul este *digitizat și exploatat comercial de către titularii de drepturi*. În acest caz, o copie digitală ar trebui să fie depusă la instituția culturală, care este responsabilă pentru conservarea acesteia.

5.4.6 În ceea ce privește finanțarea digitizării lucrărilor nedifuzate, Comitetul face distincție între:

i) *investiții în digitizare pentru exploatarea comercială a lucrărilor nedifuzate*. Acestea ar trebui să fie făcute, în primul rând, de către titularii de drepturi. Nu ar trebui să existe fonduri publice directe pentru digitizare în vederea exploatarei comerciale. Stimulente de genul facilităților fiscale pentru părțile cu interes comercial ar putea fi avute în vedere.

ii) investițiile în digitizarea din sectorul public. În cazul în care titularii de drepturi nu digitizează lucrările nedifuzate, *digitizarea ar trebui să fie făcută cu bani publici*. Materialele digitizate ar trebui să devină liber accesibile online, în schimbul unei remunerații corespunzătoare pentru deținătorii de drepturi.

5.4.7 Punerea în aplicare – aspecte:

i) în multe cazuri, *drepturile de digitizare și de distribuție online au fost retrocedate sau au rămas creatorilor*. Prin urmare, distribuitorii nu trebuie să fie în mod automat considerați ca reprezentând titularii de drepturi. În unele cazuri, trebuie abordați agenții creatorilor;

ii) pentru a ajunge la costuri de tranzație rezonabile pentru digitizarea lucrărilor nedifuzate, poate fi necesară *gestionarea colectivă a drepturilor celor mai vechi lucrări nedifuzate*. Acest tip de schemă ar trebui să fie susținută de legislație. Trebuie stabilit ce lucrări ar cădea sub gestiunea colectivă, care poate fi diferită de la un sector la altul;

iii) o *remunerație adecvată* pentru titularii de drepturi trebuie să fie prevăzută și deținătorii de drepturi trebuie întotdeauna să aibă *posibilitatea să opteze* pentru astfel de sisteme colective;

iv) în cazul în care deținătorii de drepturi nu exploatează materialul lor direct, colectiv sau în colaborare cu un partener privat, instituțiile culturale ar trebui să aibă o *serie de oportunități* pentru a digitiza materialul și a-l pune la dispoziție. Acest lucru ar trebui să fie susținut de legislație, de exemplu, de soluții care facilitează licențele colective.

v) ori de câte ori un material comercial nedifuzat este licențiat către instituțiile culturale, acesta ar trebui să fie *liber accesibil online*. Raționamentul este că sectorul public nu ar trebui să fie privit ca un concurent pentru distribuția comercială a lucrărilor cu drepturi de autor;

vi) ori de câte ori există posibilitatea de a alege între o soluție în cazul în care materialul este licențiat pentru biblio-

teci și liber accesibil online, și o soluție în cazul în care materialul este disponibil contracost, prima soluție este de preferat;

vii) licențele între instituțiile de cultură și deținătorii de drepturi cu privire la scoaterea în afara distribuției a lucrărilor online ar trebui să acopere accesul transfrontalier, cu excepția cazului în care costul suplimentar pentru asigurarea accesului pan-european este disproporționată;

viii) soluțiile trebuie să fie compatibile cu punerea în aplicare a PPP pentru digitizare;

ix) soluțiile trebuie să fie susținute de baze de date informaționale, cum este sistemul ARROW. Aceste baze de date și o listă europeană a licențelor lucrărilor nedifuzate ar trebui, de asemenea, să fi legate de Europeană.

x) trebuie, de asemenea, prevăzute soluții, pentru obținerea materialului digital al lucrărilor nedifuzate.

Principalele recomandări:

1) Un instrument juridic european pentru operele orfane trebuie să fie adoptat cât mai curând posibil și în conformitate cu cele opt demersuri definite mai sus.

2) Pe viitor, operele orfane trebuie evitate. Unele forme ale înregistrării ar trebui să fie considerate o precondiție pentru o deplină exercitare a drepturilor. O discuție privind adaptarea Convenției de la Berna privitoare la aceasta cu scopul de a deveni compatibilă cu era digitală ar trebui să lansată în contextul Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale și promovată de către Comisia Europeană.

3) Guvernele naționale și Comisia Europeană ar trebui să promoveze soluții pentru digitizarea și promovarea accesului transfrontalier la lucrările nedifuzate, ținând seama de principiile exprimate mai sus.

4) Deținătorii de drepturi ar trebui să fie primii care să exploateze lucrările nedifuzate.

5) Pentru instituțiile culturale, soluțiile de acordare a licențelor colective și oportunitățile oferite ar trebui să fie susținute de o legislație care să digitizeze și să aducă lucrările nedifuzate online, în cazul în care titularii de drepturi și furnizorii comerciali nu fac acest lucru.

6) Soluții pentru operele orfane și pentru cele nedifuzate trebuie să acopere toate sectoarele: text, audiovizual, arte vizuale, sunet.

Note

1. Reuniuni ce au avut loc la următoarele date și locații: 10 mai la Bruxelles, 17 iunie la Madrid, 23 iulie la Frankfurt, 31 august la Paris, 24 septembrie la Paris, 18 septembrie la Bruxelles, 25 noiembrie la Paris, 14 decembrie la Bruxelles.

2. Documente privind luările de poziție, teleconferința ședinței și rezumatul pot fi găsite la următoarea pagină web: http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/comite_des_sages/

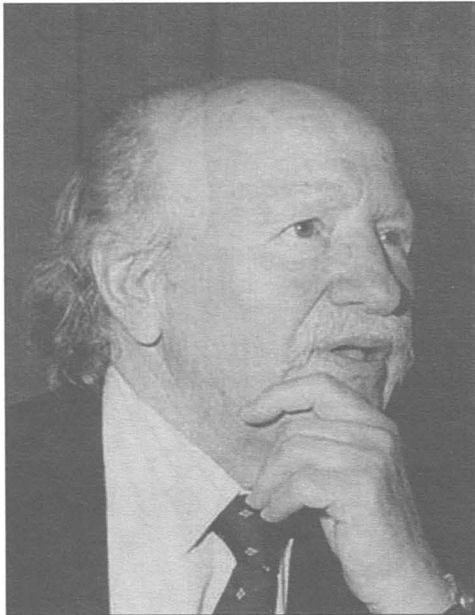
3. Rezultatele studiului sunt anexate la acest raport.
4. Rezultatele auditului sunt anexate la acest raport.
5. În UE, drepturile de autor durează 70 de ani după moartea autorului. După această perioadă, lucrările aparțin domeniului public.
6. http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/comite_des_sages/

Sursa:
http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/reflection_group/final-report-cdS3.pdf

Traducere de Cornelia RADU
Biblioteca Metropolitană București

In memoriam

La despărțirea de Ioan Grigorescu

La 26 martie 2011 a trecut în eternitate scriitorul, publicistul, traducătorul, cineastul și diplomatul român Ioan Grigorescu. Născut la Ploiești, în ziua de 20 octombrie 1930, Ioan Grigorescu a moștenit harul de povestitor, ca și pasiunea drumeției, de la tatăl său – care îi citea cu pasiune din „Ziarul științelor și al călătoriilor“. Activitatea literară, publicistică și cinematografică a lui Ioan Grigorescu s-a desfășurat de-a lungul unei jumătăți de secol. A fost mulți ani corespondent de presă, a condus revistele „Contemporanul“ și „Cinema“, apoi ca vicepreședinte al Radioteleviziunii române a inițiat festivalul „Cerbul de Aur“. A semnat 15 volume de proză, 20 de scenarii cinematografice pentru filme artistice de lungmetraj și peste 400 de episoade ale serialului „Spectacolul lumii“, pentru care în anul 2001 i s-a decernat Premiul Academiei Române. Între 2004 și 2006 a realizat încă un serial documentar de 26 de episoade despre România, difuzat pe TVR Cultural, precum și un film dedicat lui Nichita Stănescu (2008). La începutul acestui an au fost lansate patru volume de sinteză din suita „Spectacolul lumii“, iar alte două volume vor vedea lumina tiparului în viitorul apropiat.

Ioan Grigorescu a fost o figură remarcabilă în spațiul cultural românesc, dar mai puțină lume cunoaște activitatea sa de diplomat. Între 1993 și 1999, a fost ambasadorul României la Varșovia, într-o perioadă în care semnatarul rândurilor de față a îndeplinit funcția de atașat cultural al Ambasadei (1996–2000), având deci șansa de a-l avea șef direct și a-l cunoaște bine pe cel de care ne des-

părțim cu mare regret astăzi. Afirm fără nici o ezitare că Ioan Grigorescu a fost unul dintre cei mai buni șefi de misiune și diplomați pe care România i-a avut în Republica Polonă, într-o lungă serie din care nu au lipsit Lucian Blaga, Aron Cotruș, Constantin Vișoianu, Gheorghe Grigoreca și mulți alții. Avea afinități profunde cu această țară, încă din copilărie cunoscându-i, la Ploiești, pe unii dintre refugiații polonezi în România, în condițiile dramatice ale începutului celui de Al Doilea Război Mondial, când Polonia a fost ocupată de armatele Germaniei hitleriste și URSS, în baza înțelegerii convenite prin protocolul secret al Pactului Ribbentrop-Molotov din 23 august 1939. Despre acest episod, Ioan Grigorescu a relatat în unele din lucrările sale literare, iar în anul 1986 a realizat scenariul filmului *Trenul de aur* (*Złoty pociąg*), o coproducție cinematografică româno-poloneză care descrie drumul parcurs de tezaurul polonez, în toamna anului 1939, prin România, pentru a fi pus la adăpost de armatele germane care invadaseră Polonia. În film interpretează actori polonezi și români și se vorbește în patru limbi (polonă, franceză, română și germană).

Ioan Grigorescu era un excelent cunoscător al culturii și limbii polone (alături de franceză și rusă), grație perioadelor petrecute în această țară, în calitate de corespondent Agerpres, respectiv publicist și scenarist de film. Prin întreaga sa conduită a insuflat dragostea și pasiunea pentru limba și cultura poporului polon colaboratorilor săi din cadrul ambasadei. A militat consecvent pentru ideea că apropierea geografică și legăturile tradiționale statornicite de-a lungul vremii sunt factori care fac din Polonia un important partener de cooperare în domeniul economic, tehnico-științific și cultural pentru România. Adesea vorbea despre necesitatea ca România „să calce milimetric în talpa poloneză“ în ceea ce privește procesul reformei democratice și cel al integrării euro-atlantice. Personal, îi sunt îndatorat considerabil ambasadorului Ioan Grigorescu pentru îndemnul încurajator și sprijinul acordat în legătură cu realizarea unora dintre lucrările de istorie a Poloniei și a relațiilor româno-polone, pe care le-am publicat în decursul timpului.

Prin dispariția lui Ioan Grigorescu, lumea literară și presa culturală din România, dar în egală măsură toți cei legați în vreun fel sau altul de problematica dezvoltării relațiilor româno-polone suferă o ireparabilă pierdere. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Dr. Ion CONSTANTIN

ORIZONTURI

Analiza emisiunii de televiziune *La porțile ceriului* de Grigore Leșe

Lector univ. dr. Eugeniu NISTOR

Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș

Emisiunea de televiziune „La porțile ceriului”, realizată de Grigore Leșe, se constituie într-un studiu de caz al unei analize sintetice, selectate din largul evantai al emisiunilor din audiovizualul românesc. În acest sens, datele de conținut sunt trecute, înregistrate și „filtrate” prin grilele de identificare și evaluare ale emisiunilor cu acest specific, din care, la rigoare, nu pot lipsi: canalul de difuzare, titlul și tipul emisiunii, data și orele difuzării, ratingul și share-ul, analiza tehnicilor de filmare, a mesajelor transmise de realizator și invitații săi, precum și, în final, bineînțeles, un set de concluzii.

Grila de programe a postului TVR Cultural conține, începând cu prima duminică a lunii octombrie 2006, o interesantă emisiune bilunară: *La porțile ceriului* (chiar așa, cu această denumire voit arhaică), produsă și prezentată de Grigore Leșe.

Așadar, într-o duminică, din două în două săptămâni, între orele 14 – 14.30, Grigore Leșe – binecunoscutul horitor din Țara Lăpușului, dar și doctorul în etnografie și folclor și profesorul de la Academia de Muzică din Cluj-Napoca – face „strigare peste sat”, invitându-i pe iubitorii tradițiilor noastre culturale autentice în lumea arhaică a satului românesc sau chiar și în comunitățile românești răzlețite prin lume.

Duminică, 11 decembrie 2009, între orele 14 – 14.30, Grigore Leșe și echipa sa s-au aflat în satul Albotina, o comunitate românească din Timocul bulgăresc.

În ceea ce privește ratingul și gradul de popularitate ale emisiunii, acestea sunt mai greu de stabilit. Totuși, am descoperit pe Internet un rating al altei emisiuni din ciclul *La porțile ceriului* de G. Leșe, considerat de 2,54%. Nu am putut identifica, nefiind consemnat nicăieri, dacă acest raport are în vedere numărul telespectatorilor potențiali care privesc la televizor în timpul de difuzare a emisiunii la care ne referim și numărul total al telespectatorilor care au acces la postul de televiziune TVR Cultural. De asemenea, este greu identificabil și *share-ul* emisiunii, adică cota de piață, reprezentând distribuția audienței între mai multe canale de televiziune. Având în vedere că ne-am propus să analizăm o emisiune de folclor, poate că raportul ar trebui să se refere doar la distribuția audienței între canalul de televiziune TVR Cultural și celelalte canale de televiziune cu același specific, cultural-folcloric (precum Etno TV și Favorit). Oricum, tot pe Internet am descoperit „notarea” emisiunii cu media 5,00/5.

Să mai precizăm că emisiunea este precedată și urmată de publicitate, însă în timpul desfășurării ei nu se difuzează nici un spot publicitar! Este difuzată reclamă pentru agricultură și mediu, și chiar unele spoturi cu specific cultural – toate adecvate, după părerea noastră, categoriei de telespectatori care urmăresc acest gen de emisiuni, majoritatea provenind din zona rurală (sau, oricum, cu rădăcini la sat), cu pregătire medie și, mai rar, cu studii superioare (preoți, profesori, ingineri agronomi etc.), cam de vârsta a treia sau apropiată.

Ne aflăm în fața unei emisiuni complexe, de divertis-

ment cultural, care îmbină talk-show-ul cu reportajul documentar și muzica instrumentală cu cântatul sau doinitul, peste care se suprapune comentariul bine cumpănit al prezentatorului, care este și realizatorul emisiunii.

Așadar, studiul nostru de caz se întâmplă astăzi, în diaspora, într-o mică „enclavă” românească – satul Albotina, din Timocul bulgăresc. Acolo, Grigore Leșe descoperă o comunitate care nu a renunțat la tradițiile și obiceiurile străvechi, la cântecele ei de petrecere și de nuntă, de dor și de jale.

Un fluieraș mai în vârstă, Pascu lu’ Ștefan (în vârstă de 78 de ani), stăpânind bine și ocarina, și alți câțiva instrumentiști – Asen a lu’ Pavel, cu clarinetul, Goza lu’ Buric, cu trompeta, și Valeri lu’ Melcu, toboșar, cu duba mare – sunt contributorii de suflet ai acestei emisiuni, realizate cu toată seriozitatea și profesionalismul cuvenite. Să mai remarcăm că tema conservării tradițiilor strămoșești este tratată, totodată, cu rigoare, iar cântecele interpretate și dialogul, simplu și direct, cu instrumentiștii, chiar comentariul realizatorului, determină participarea emoțională a telespectatorilor la emisiune.

Îmbinând armonia cântecului cu conversația liberă, realizatorul emisiunii știe să depisteze, adânc sedimentată în memoria lui badea Pascu lu’ Ștefan, fluierașul satului, o variantă balcanică a baladei *Miorița*, impresionantă în felul ei sub aspect muzical, de o frumusețe tulburătoare. Această activitate de „căutător” al comorilor folclorice accentuează nota de inedit a emisiunii lui Grigore Leșe.

La acest capitol al analizei noastre, vom recurge la caracterizări specifice audiovizualului, apelând la regulile stabilite convențional de către practicienii din industria filmului și televiziunii, și, în special, de către editorii de imagine – cunoscute sub denumirea generică de *gramatica audiovizualului*.

Dar să luăm pe rând utilizarea elementelor de bază ale gramaticii de televiziune.

Cadrul cinematografic sau de televiziune este utilizat, mai ales, la începutul și sfârșitul emisiunii, când ne sunt „comunicate” împrejurările geografice ale așezării Timocului bulgăresc, în care trăiește de secole obștea românească.

Scena cu cadre multiple este fixată pe formația de instrumentiști a satului, constituită ad-hoc.

Dar nici *secvența*, prin derularea succesivă a mai mul-

tor scene – desfășurate fie în uliță, fie în casa unui instrumentist din sat – nu lipsește.

Am spus deja, anterior, că este o *emisiune cu specific de divertisment cultural*, din care nu lipsesc însă interviurile și răspunsurile/declarațiile – care o apropie de un documentar cu temă fixată, mizând pe autenticitate și naturalețe.

Vom elimina din start, în acest caz, orice intenționalitate a realizatorului axată pe *vox pop*.

În ceea ce privește preferința operatorului de televiziune pentru *încadraturi*, vom întâlni în emisiune toate tipurile de *planuri de televiziune*, începând de la planul întreg, apoi, planul mediu, prim-planul, gros planul, planul în detaliu, planul american și planul de ansamblu.

Unghiurile de filmare ale camerelor de luat vederi sunt de preferință *unghiurile normale* (la nivelul ochilor) și, uneori, în contra-plonjee, când reporterul se deplasează pe drum sau în natură.

Toate indiciile arată că filmarea s-a făcut cu o cameră de luat vederi *la punct fix*, că prin *panoramare* pe orizontală, de la stânga la dreapta și invers, și mai puțin pe verticală, s-a obținut o imagine de foarte bună calitate.

Mișcarea camerei de luat vederi – așa-zisul *travelling* – credem că a fost utilizat cu succes atunci când realizatorul emisiunii se deplasa pe ulițele satului sau la ruinele bisericii creștine din apropiere. Iar în cazul acestei mișcări trebuie să menționăm câteva operațiuni tehnice: *transfocarea înainte și înapoi* și *schimbarea de sharf*, pentru a avea o imagine cât mai clară.

Tehnicile de editare utilizate în realizarea emisiunii *La porțile cerului* sunt cele cunoscute pentru emisiunile care nu se transmit în direct.

În privința *manevrării timpului* în cadrul programului de editare, suntem convingși că, prin tăierea unor secvențe sau scene, putem vorbi de *comprimarea timpului* pentru a obține efectele dorite. Dar și aici *fotograma* chipului bătrânului Pascu lu' Ștefan sau chiar fața lui Grigore Leșe ne fac să ne gândim la utilizarea unui *cadru înghețat* sau *still*.

Mai trebuie să menționăm însă câteva trăsături ale sunetului. Credem că este un *sunet direct*, păstrând toate elementele acustice spontane ale înregistrării, fiind vorba de o emisiune de folclor cu *specific muzical* în care contează, în primul rând, naturalețea. Avem aici, pe porțiuni, și vocea comentatorului, care vorbește, uneori, fără a-i fi arătată fața, despre specificul etno-folcloric întrezărit în satul românesc din Bulgaria – de parcă ar fi o *voce off* (din afara acțiunii care se derulează).

În privința *luminii*, remarcăm de îndată claritatea deosebită a imaginilor, ceea ce în limbaj de specialitate înseamnă *contrast, coerență și calitate a luminii, o temperatură de culme* potrivită (standard, spre a permite reglarea monitoarelor și a televizoarelor), precum și o *intensitate controlată* prin sursele de lumină artificială utilizate, în totalitatea ipostazelor ei (lumina principală, lumina de contur, lumina de modelare, lumina de fundal, lumina de efect).

Analiza mesajelor utilizate de invitați sau de realizator ne pune în fața unei evidențe: fiind o emisiune din sfera celor de muzică și divertisment, mesajul ei este mai puțin dependent de factorul timp. De altminteri, cine a văzut emisiunea *La porțile cerului* în reluare, a putut constata că mesajele ei nu și-au pierdut deloc prospețimea. Așadar, deși nu avem aici un *mesaj în timp real*, telespectatorii pot miza pe autenticitatea și

realismul lui. Fiind un reportaj documentar înregistrat anterior, mesajul transmis prin sunet și imagine poate fi perceput și înțeles bine numai dacă este lipsit de ambiguitate. Spuneam de miza autenticității dar, iată, aceasta este completată cu brio de *densitate* (totul se întâmplă, cu generic inițial și final, în doar o jumătate de oră).

Din punct de vedere tehnic, o astfel de emisiune nu se poate realiza decât în *echipă*, în care, desigur, după realizatorul-reporter Grigore Leșe, rolul important al operatorului de sunet și imagine este cât se poate de elocvent. Însă, în mod ciudat, emisiunea, chiar prin specificul ei și prin preocupările profesionale ale realizatorului, rămâne marcată de căutările și farmecul spontan al „descoperirilor” acestuia, de fiecare dată inedite, în zona etno-folclorică. Este aici, așadar, un *mesaj profund personalizat*.

Concluzii

Ne-am aplecat asupra acestei emisiuni de televiziune pentru că, în complexitatea alcătuirii ei, permite o bună exemplificare (contând și ca aplicație) a cunoștințelor dobândite în cadrul *studiului aprofundat al audiovizualului*. Aceasta, în primul rând. În al doilea rând, pentru că o considerăm o emisiune importantă și inedită, atât în peisajul cultural românesc, cât și în ansamblul emisiunilor culturale și etno-folclorice de televiziune din România. Iar, în al treilea rând, în semn de stimă și apreciere deosebită pentru faptele culturale ale realizatorului ei – Grigore Leșe! Care chiar se pricepe la această treabă, prin realizarea și a altor emisiuni de excepție – precum *Drumurile lui Leșe* (la Radio România Actualități). Artistul este cotate pe plan internațional drept cea mai reprezentativă voce a folclorului românesc, muzica sa atât de autentică fiind promovată de prestigioase case de discuri din Franța, Elveția ș.a. Iar ceea ce este valoros trebuie recunoscut. Și trebuie răsplătit! Noi, aici, nu am făcut altceva decât să arătăm faptele. Dar iată că unele instituții oficiale îl și premiază. Astfel, pentru emisiunea *La porțile cerului*, TVR Cultural a obținut, în 2007, Marele Premiu la cea de-a XVII-a ediție a Galei Asociației Profesioniștilor de Televiziune din România (APTR), din juriu făcând parte importante personalități ale culturii românești, precum: Nicolae Breban, Lucia Hossu Longin, Ilinca Tomoroveanu, Manuela Cernat, Dan Necșulea și Dan Pița, la concurs fiind înscriși nu mai puțini de 160 de realizatori de televiziune și 130 de programe. După cum, pentru aceeași emisiune, Grigore Leșe a obținut pe 23 martie 2009, în cadrul Galei Premiilor România Cultural, desfășurate la Teatrul Odeon din București, premiul pentru emisiuni culturale de televiziune.

Bibliografie

1. Mădălina Bălășescu, *Manual de televiziune*, Editura Polirom, Iași, 2003.
2. Ion Stavre, *Reconstrucția societății românești prin audiovizual*, Editura Nemira, București, 2004.
3. Ion Stavre, *Curs de audiovizual*, Editura Comunicare.ro, București, 2009.
4. http://www.youtube.com/results?search_query=Grigore+Lese&search=Search
5. <http://www.jurnalul.ro/articole/123483/grigore-lese:-horile-s-de-stimparare-la-omul-cu-suparare>

Comunicare prezentată la Conferința „Comunicare, context, interdisciplinaritate”, ediția I, Târgu-Mureș, 19 – 20 noiembrie 2010

Artur Silvestri – 58

O bătălie câștigată, o victorie amânată: Protocronismul românesc

Ar fi împlinit 58 de ani (Artur Silvestri, n. 19 martie 1953 – d. 30 noiembrie 2008). Avea toate datele să rămână în istoria literaturii române drept un critic și un istoric important. Poate ar fi ajuns chiar „noul Călinescu“, după menirea profesorului Nae (Nicolae) Georgescu. A fost un cărturar, un doctrinar, un vizionar. A fost...

Numele lui Artur Silvestri rămâne legat – ca și cele ale generației din care a făcut parte, cei mai mulți plecați deja în lumea umbrelor: Edgar Papu, Mihai Ungheanu, Paul Anghel – de protocronismul românesc. Pentru cititorul modern termenul nu spune mare lucru. Mai mult, în *Raportul de condamnare a comunismului*, document cvasioficial, asumat de însuși șeful statului, se asociază protocronismul cu ceaușismul. Nimic mai neadevărat, nimic mai nedrept. Pare că avem de-a face cu o confuzie. În fapt, este vorba chiar de o *război politică*, venită peste vreme, atunci când protagoniștii acestui concept au dispărut, așa încât nu se mai pot apăra. Asistăm și la o mistificare – a căta, oare? – a istoriei literare și sociale moderne. Ceea ce este trist rămâne faptul că Artur Silvestri și întreaga sa operă culturală, clădită cu trudă și sacrificii, este ca și ștearsă de unele voci bine orchestrate, ce pândesc din umbră orice încercare de emancipare culturală pe teme românesc. Opinia aceasta, comunicată chiar și indirect, cu argumente și exemple diferite, își găsește temei în opera multor intelectuali onești, de la istoricul literar Nae Georgescu la sociologul Ilie Bădescu. Este o realitate că anatema aruncată de adversari asupra naționalismului românesc, în speță asupra protocronismului, are șanse să se instituționalizeze, să devină literă de manual. În acest caz, ca și în celelalte evocate în acest context, opera lui Artur Silvestri riscă să fie amenințată de negare.

Istoric vorbind, disputa între sincronism și protocronism a devenit acută la mijlocul anilor '80 ai secolului trecut, când mai mulți intelectuali, aparținând unor generații diferite, au încercat să se desprindă de ceea ce s-ar numi *mentalitatea comunistă*, oficială și cvasipermanentă, investigând, cu mijloacele istoriei literare, ceea ce Artur Silvestri avea să numească, folosind un termen cu totul inedit – *România Tainică*. Modelul nu avea nimic în comun cu ceaușismul practicat atunci pe față chiar de către detractorii de azi. În opinia lui Silvestri, întărită de mărturia lui Nae Georgescu, protocronismul este *o punere în valoare a latențelor, o reconsiderare a valorilor clasate*.

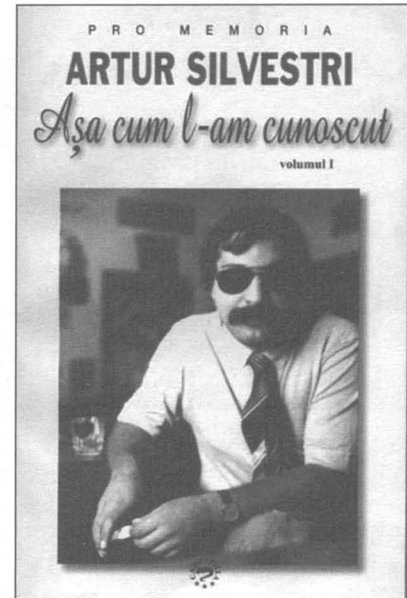
Modelul avut în vedere de cărturarul de la „Luceafărul“ era cel utilizat de Mihail Kogălniceanu în „Dacia literară“: „... fieștecarele cu ideile sale, cu limba sa, cu tipul său“. Treptat, campania culturală susținută de echipa de la „Luceafărul“ și-a arătat roadele: *noua geografie literară*, gândită vizionar de Artur Silvestri, a cuprins azi zone extinse geografic, inclusiv din spații la care teoreticienii protocronismului nici măcar nu puteau visa.

Succesul ideii de protocronism a continuat... din păcate fără Artur Silvestri. Cu toate acestea, opera sa – inclusiv cea postumă – continuă să atragă cititori, să-i capaciteze către un anume model conceptual de *naționalism luminat*. În spiritul acestor observații, dna Teodora Mândru, cu sprijinul generos al dnei Mariana Brăescu-Silvestri, văduva scriitorului, a inițiat seria *Artur Silvestri – Așa cum l-am cunoscut*, vol. I (2010, Ed. Carpathia, București, 270 p. cu ilustrații). Întâlnim, în paginile cărții, numele unor cunoscuți publiciști, admiratori și prieteni apropiați ai lui Artur Silvestri: Ion Marin Almășanu, Adrian Dinu Rachieru, Vasile Andru, Virgiliu Radulian, dar și ale unor formatori de opinie de peste hotare: părintele Teodor Damian, redactorul-șef al publicației new-york-eze „Lumină Lină“, sau redactorul-șef și o parte din colaboratorii săi de la revista „Agero“ din Stuttgart (dl Lucian Hetco ș.a.). Tot din Germania depune o mărturie și dr. Viorel Roman, iar despre Basarabia, Theodor Codreanu.

Mesajul transmis cititorilor de majoritatea participanților la acest volum colectiv este constituit din regretul de a fi pierdut – înainte de vreme – *un om mare!* O idee la care subscriem fără rezerve. (M. N.)

„Noua geografie literară, tema lui Artur Silvestri de la Luceafărul (dar și din alte publicații) reprezintă, în mare, chiar Liga Scriitorilor Români pe care el a susținut-o și a promovat-o, după 1989. Trebuie spus că omul acesta era un foarte bun organizator. Eu rămâneam uimit de marea lui putere de muncă și de concentrare, cum reușea să citească atât de mult, să studieze atât de intens, să călătorească în atât de multe locuri (sau să țină legătura între atâția intelectuali prin scrisori) – dar să și clădească, să organizeze o întreagă rețea de colaboratori la început, apoi de prieteni, de «comilitoni», cum ne ziceam noi, pe care, apoi, să-i țină tot timpul cu atenție trează, în lecturi, discuții, comentarii – într-un cuvânt, în creație.“

Nicolae Georgescu

Iosif Brodski: drumul de la „pierde-vară” la laureatul Nobel

Dr. Ludmila STERN

Scriitoarea Ludmila Stern este profesor la Universitatea Brandeis, SUA. Născută la Leningrad, URSS, a absolvit Facultatea de Geologie a Institutului de Mine, iar doctoratul l-a susținut la Universitatea din același oraș. A lucrat ca geolog, conducător de proiect, iar în 1976 a emigrat în SUA. Locuiește în Boston, Massachusetts.

A publicat șapte cărți în rusă, două în engleză, una în italiană și numeroase povestiri în limbile engleză și rusă. Revistele preferate de L. Stern pentru proza scurtă sunt: „Time”, „Boston Globe”, „The New Yorker”, „The Washington Post”, „Corriere della Serra”, „World Literature Today”, „The Harvard Advocate”, „Booklist”, „Hoboe Pycckoe Slovo”. Săptămânal susține la radio programul „O jumătate de ceas cu Ludmila Stern” pentru ascultătorii din SUA și Canada. Este prezentă și la programe de radio din Moscova, St. Petersburg sau Londra (BBC).

Cartea în care autoarea se ocupă în chip concentrat de drumul parcurs prin hărtoapele vieții de Iosif Brodski este Brodsky: Ося, Iosif, Joseph, care s-a bucurat de un succes neîntârziat. Cea de a doua ediție

a și apărut la Ed. Retro, St. Petersburg, 2005, în limba rusă.

Urmează Sub semn de patru, Ed. Retro, St. Petersburg, 2005, ediția a doua, în limba rusă, apoi Dovlatov, bunul meu prieten, Ed. Azbuca, St. Petersburg, 2005, în limba rusă. În ultimii doi ani a publicat două cărți: Câmpul de albastre, Ed. Retro, St. Petersburg, 2009, în rusă și engleză, și Poetul fără piedestal, Ed. Vremia, Moscova, 2010, în rusă.

În scurta enumerare a operei literare a doctorului inginer în geologie Ludmila Stern m-am limitat numai la cărțile apărute până nu demult, dar textele din periodice literare, antologii și magazine literare rămân neamintite pentru cititorul român, multe schițe și povestiri de real interes. Aș aminti numai ultima navelă publicată în revista literară „Zvezda” (nr. 9/2010, cap. „Oameni și destine”), intitulată Anna. Aici, cititorul român poate afla și despre soarta unui ofițer și profesor universitar român ce și-a împărțit lumina vieții și negura neîmplinirii dragostei cu speranța nestinsă și disperarea Annei, o rusoaică din sudul Ucrainei. (F. N.)

Sunt două versiuni ale cunoștinței noastre: una – cea oficială, mărturisită de mulți cunoscători; cea de a doua – cea presupusă, de nimeni confirmată. Mai întâi, cea oficială: în luna mai 1958 am fost invitată la nunta prietenei mele, Galea Dozmarova, studentă ca și mine la Institutul de Mine din Leningrad.

Se petrecea amintita nuntă într-o odaie de 15 metri pătrați, pe strada Kolomensk. Cei mai mulți dintre părtașii la eveniment erau geologi și geofizicieni, dar printre ei erau și poeți din Cercul Literar Minier („Lito”). Tot acolo, în compania „minieră”, atât de cunoscută mie, am băgat de seamă și intruziunea unor noi persoane. Cu toții să fi fost treizeci de participanți la ceremonie, scaune – nouă sau zece. Eu am sosit târziu, așa că toate scaunele, ca și genunchii celor așezați în aceste scaune, erau locuri ocupate. Nici pe dușumea, între scaune, n-aveai unde să te așezi. Numai unul dintre cei nou veniți, cel roșcovan, cu părul cârlionțat, cam de optsprezece ani, în cămașă în carouri și cu pantalonii de catifea tociți, era cu genunchii încă liberi. El însă nu mi-a cedat scaunul. Mijind ochii, privea către mine și, arătându-mi proprii săi genunchi, m-a invitat: „Vă rog, de nu vă indispușe”. M-am așezat pe genunchii unui necunoscut, iar el, răsucindu-se puțin, mi-a șoptit la ureche ceva dintr-un cântec, atunci la modă.

Căutându-mi un loc să mă așez, mi-am scos din poșetă

o țigară, iar tânărul a smuls fulgerător din mâinile unui vecin al său un băț de chibrit, a sărit de pe scaun către mine și voi- nicește a aprins chibritul de propriul fund.

Acest număr de circ i-a uimit pe toți și câteva mâini s-au întins cu chibrituri către tânăr: „Oska, mai ia! Mai aprinde!” Mai mulți oaspeți au început să-și încerce îndemânarea, frecând chibrituri de proprii lor pantaloni, dar încercările n-aveau efectul dorit.

În seara aceea, Brodski (căci el era) se afla în vervă: tachina ușor oaspeții, se amuza pe seama unora, și asta cu mult succes. Invitații hohoteau de râs. Nu-mi amintesc nimic, dar mi s-a întipărit în memorie un gest caracteristic lui: termina de spus bancul, rămânea răvășit, i se îmbujorau obrazii și se apuca cu mâinile de bărbie. Această combinație o arăta adesea – timiditatea și înclinarea spre tachinare erau însușiri ale tânărului Brodski.

De la nuntă am plecat împreună cu Brodski. La Leningrad, la începutul nopților albe, pe la orele trei dimineața, cerul este luminos, de culoare liliachie. N-am mers pe jos nici o jumătate de cartier și am zărit un taxi liber. Am oprit taxiul: „Haidem, Iosif, vă las întâi pe dumneavoastră și apoi ajung și eu acasă”. „Păi altfel, cum?” s-a mirat el. „Altfel ar fi să mă lăsați mai întâi pe mine acasă”. „Asta nici nu-mi venea în cap”, a mârâit Brodski, urcându-se în mașină. [...]

Trăsătura determinantă a lui Iosif în acele vremuri era

naturaleta desăvârșită și libertatea comportamentală. Am credința că era cel mai liber om dintre noi, prietenii lui. Iar noi eram departe de a fi oameni cu mentalitate de robi. Lui Brodski i se potrivesc cuvintele cunoscute ale lui Griboedov: „Eu cum scriu, așa și trăiesc – liber și liber“. Într-o scrisoare către prietenul său Iașa Gordin, Brodski scrie: „Independența – cel mai potrivit cuvânt în toate limbile. Chiar dacă asta te va duce la înfrângere – atunci numai tu vei suferi înfrângerea. Numai ție îți vei da socoteală: altfel, dracu știe cui trebuie să-i dai socoteală.“ Apărându-și cu înverșunare propria independență, el apăra independența omului în general. În „versificare de ocazie“, îi scrie lui Gordin:

E câte unul de-și vrea viața,
Cât mai departe d-ăilălți toți.
Și când se scoală dimineața,
Vrea numai tihnă și confort.

Dar eu vă spun că e prostie,
Iar lui îi cer să-și scuie-n sân,
Când peste tot se tot mângâie
Cu pumni-n fălci, chiar de-s bătrâni.

Chiar dacă nu-s așa aproape,
Ci mai încolo, îndepărtați,
Iar tu te lăfăi în prosoape,
Când alți-s în nămol băgați. [...]

Mă puteți întreba de unde știau organele poeziile lui Brodski, de vreme ce, categoric, nu-l tipăreau. Mai întâi, din samizdat. Versurile lui circulau în foi copiate. Pe ele făceau muzică și cântau în acompaniament de chitară. Astfel el a devenit foarte cunoscut. Nonconformismul său atrăgea ca persoană și ca poet tineretul. Pe lângă astea, Iosif, după 1958, organiza recitaluri, în principal în amfiteatrele studențești. Succesul era stabil și total. Avea o manieră fermecătoare, unică de recitare a versurilor sale, ce încânta pe ascultători. Textul se asemena cu rugăciunea, la început părea monoton, dar creștea repede în intensitate până la hipnotism. Și, deși Brodski n-a scris poezii antisovietice, nu a făcut parte din comploturi și nu a chemat la răsturnarea regimului, prin propria existență și prin caracterul preocupărilor reprezenta un pericol pentru regim. Și structurile de putere resimțeau instinctiv această amenințare.

Toate astea nu puteau să rămână nepedepsite.

Într-o seară rece și ploioasă, pe 29 noiembrie 1963, m-a sunat un prieten și, fără nici o bună seară, mi-a spus: „Citește «Vecerka»“. Și a trântit telefonul. Am dat fuga să cumpăr ziarul „Vecernii Leningrad“ și, lângă chioșcul de presă, în ploaie, l-am desfăcut. Era tipărit acolo un articol mare, semnat de A. Jonin, Ia. Lerner și M. Medvedev sub titlul „Trântorele de pe marginea literaturii“.

(Pentru cei care au mai uitat terminologia propagandei oficiale, trântori – cei ce n-aduc nici un folos. Cei de pe marginea literaturii sunt cei ce încearcă a fi, fără a merita, literați.)

Iată câteva pasaje:

„Cu câțiva ani în urmă, în cercurile de pe marginea literaturii din Leningrad și-a făcut apariția un tânăr, ce s-a prezentat a fi făcător de versuri. Avea pe el pantaloni de catifea, în mâini – nelipsita geantă, plină de hârtii. Iarna nu

purta nimic pe cap, așa că fulgii de zăpadă îi pudrau părul roșcovan. Apropiații îl strigă simplu – Osia. În alte locuri, îl ridicau în ochii proprii cu numele întreg – Iosif Brodski. A trecut și pe la cercul literar al începătorilor de la Palatul de cultură «Primul cincinal», dar în scurt timp făcătorul de versuri în pantaloni de catifea a decis că participarea la cercul literar nu-i pentru natura sa, cuprin-

zătoare. A început să sugereze tinerilor scriitori că instruirea în acel cerc înșepenește, care va să zică, actul creator, și de aceea el, Iosif Brodski, se va cățăra de unul singur în Parnas. Ce vroia să aducă acest tinerel încrezut în literatură? Avea vreo zece poezioare, transcrise într-un caiet subțire de școală, și toate aceste versuri dovedeau cât de dăunătoare sunt vederile autorului. «Cimitir», «Mor, mor...» – numai titlurile și sunt de ajuns să se poată judeca înclinarea specifică a creației lui Brodski. Versurile lui pesimiste sunt o amestecătură de decadentism, modernism și bazaconii ordinare. Arătau jalnic caznele sărăcicioase de imitare ale lui Brodski.

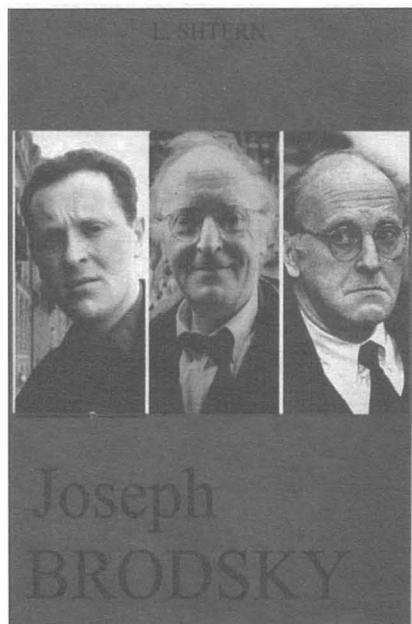
La urma urmei, nimic de sine stătător n-a putut crea: puțințele nu l-au ajutat. Dar n-am spus principalul. Exercițiile literare ale lui Brodski nu s-au limitat la jonglerii verbale. Năstrușnicia, tematica înmormântării și a cimitirelor reprezintă numai o parte din pasiunile «inocente» ale lui Brodski. Are strânse și poeme, în care «credo-ul» autorului e oglindit mult mai pregnant. Cum ar fi aserțiunea: «Mi-e scumpă patria străină». Cum vedeți, acest pigmeu se cațăra pe Parnas sigur de sine. Mărturisind că «îi e scumpă patria străină», Brodski e de-a dreptul sincer. El într-adevăr nu-și iubește Patria proprie și nici nu-și ascunde sentimentul.

Se impune încetarea dădăcirii trântorilor din marginea literaturii. Unul ca Brodski n-are ce căuta în Leningrad. Nu numai Brodski, ci și ceilalți ce-l înconjoară, sunt pe un drum periculos. Trântorii din marginea literaturii, cum e Brodski, trebuie să fie respinși cu asprime. Să le piară pofta de a mai tulbura apele!

A. Jonin, Ia. Lerner, M. Medvedev“

Această zi neagră, 20 noiembrie 1963, a însemnat începutul persecuției lui Iosif. La două luni și jumătate după această dată, pe 13 februarie 1964, mi-așteptam oaspeții. Trebuia să vină și Iosif și să-l aducă și pe Serioja Slonimski, astăzi celebrul compozitor, care locuia pe Splaiul Griboedov, la jumătate distanță de la mine la Brodski. Acasă la mine, oaspeții obosiseră așteptând, iar ei nu mai soseau. Am dat tefefon la Iosif. Tatăl său, Alexandr Ivanovici, mi-a spus că Osia a plecat demult. L-am sunat pe Slonimski. Serioja mi-a

spus că Iosif n-a sosit încă, și nu știe dacă să-l mai aștepte. S-a hotărât: nu-l mai așteaptă.

Brodski n-a mai apărut, iar după miezul nopții a sunat Alexandr Ivanovici ca să ne spună că Osia e arestat și că se află la secția de miliție Dzerjinski. [...]

Faptul că Brodski era frământat de gândul dacă să plece sau nu din țară, îl cunoșteam din ianuarie 1972. Rămânerea lui în țară nu însemna și siguranță

pentru el. Deși primise chemare din Israel, nu a întreprins nimic concret ca să plece. În orice caz, nu a depus dosarul de plecare la Secția de evidențe și vize de la Miliție.

Mi-amintesc dezbaterile noastre de la bucătărie „pe de o parte“ și „pe de altă parte“. Într-o zi spunea că aici se sufocă și amuțește, în altă zi – că acolo, fiind fără mediul vital al limbii ruse și, pierzând apa vie, va amuți. „Știți, să auzi limba în tramvai, la baia publică, la berărie. Iar acolo ai numai limba pe care ai dus-o cu tine. Asta pentru că poetul nu poate trăi fără mediul lingvistic...“ Și așa a lungit-o până la jumătatea lunii mai.

Între 22 și 30 mai 1974 avea să aibă loc vizita oficială a lui Richard Nixon în URSS. Se știa că președintele american sosește cu o listă de dizidenți și de cetățeni indezirabili puterii, a căror soartă intenționează s-o discute cu Brejnev. În lista figura și Brodski.

Citația la organele KGB, unde i se „propunea“ s-o steargă, l-a luat prin surprindere. Era evident că vor să scape de el până sosește Nixon. Pentru pregătire i-au dat două săptămâni. Dimineața devreme, pe 4 iunie 1972, pregătindu-se să plece la aeroportul „Pulcovo“, viitorul, cel de al cincilea laureat al premiului Nobel din literatura rusă (Bunin, Șolohov, Pasternak, Soljenișin, Brodski) îi scria lui Brejnev o scrisoare-bilanț a vieții lui în Rusia.

„Stimate Leonid Ilici, părăsind Rusia nu din proprie dorință, fapt pesemne cunoscut de Dvs., vă adresez rugămintea, drept ce mi-l conferă conștiința fermă că tot ce am dat prin muncă literară în cei 15 ani slujește și încă va sluji numai gloriei culturii ruse, și la nimic altceva.

Eu aparțin culturii ruse, sunt parte din ea, și nici o schimbare a locului nu poate avea înrăurire asupra rezultatului final. Limba e un lucru mult mai vechi și mai iminent decât statul. Eu aparțin limbii ruse, iar în ce privește statul, potrivit cu vederile mele, măsura patriotismului unui

scriitor este dată de cum scrie el în limba poporului, în mijlocul căruia el trăiește, și nu de jurămintele strigate din tribună.

Încetând să fiu cetățean al URSS, eu nu încetez să fiu poet rus. Am convingerea că mă voi întoarce; poezii totdeauna se întorc; în carne și oase sau pe hârtie. Eu cred și într-una și într-alta. Oamenii au trecut de vârsta când avea dreptate cel puternic. Singura îndreptățire – blândețea. De la răutate, de la mânie, de la ură – fie ele denumite ca fiind întemeiate – nimeni nu are de câștigat. Noi toți suntem la fel condamnați: la moarte. Am să mor și eu, cel ce scrie aceste rânduri, veți muri și Dumneavoastră, cei ce le citiți. Dar rămân faptele noastre, dar și ele se vor năru. De aceea, nimeni nu va trebui să-l împiedice pe altul să-și facă treaba. Condițiile de existență sunt prea grele, ca să mai fie și încălcate.

Rămân cu convingerea că nu am nici o vină față de Patrie. Dimpotrivă, eu gândesc că am dreptate. În orice caz, chiar dacă poporului meu nu-i face trebuință trupul meu, sufletul meu încă îi va fi de folos.“ [...]

Brodski a trăit în America 23 de ani. Soarta sa, cu un viraj neverosimil, l-a ridicat la înălțimea inaccesibilă a gloriei, care este rar dată să fie atinsă de poeți în viață. A primit Premiul MacArthur pentru genii, a devenit doctor honoris causa al mai multor universități americane și europene, a devenit primul străin care a ocupat postul de poet-laureat al Bibliotecii Congresului. A primit Ordinul Francez „Legiunea de Onoare“ și, în sfârșit, în 1987, Premiul Nobel pentru Literatură.

Când era întrebat adesea în interviuri de către ziariști despre persecuția din Uniune, îl cuprindea supărarea. Nu putea suporta gândul că onoarea nu i-ar fi adusă de munca sa literară, ci ar reprezenta compensarea persecuției din patrie....

Acum aș vrea să răspund la întrebări, pe care încă nu mi le-ați adresat, dar inevitabil apar. Cum știți, pe Ostap Bender al lui Ilf și Petrov invariabil îl întrebau: „De ce în magazine nu-i ulei de floarea soarelui și nu sunteți evreu?“

1. Brodski a fost evreu, a fost botezat, dacă da, de ce?

Brodski nu a fost botezat. Dar a fost atât de frământat de chipul lui Hristos, încât aproape totdeauna de Crăciun scria poezii despre Iisus Hristos. Și totdeauna despre copilul, și niciodată despre Mântuitorul matur. Cred că se vedea pe sine în copilul-Hristos, pe care lumea crudă l-a persecutat.

2. De ce n-a fost niciodată la Ierusalim?

3. De ce nu s-a întors în Rusia? O ura?

Dragostea lui, dacă nu pentru Rusia, cel puțin pentru Leningrad, ne-o dovedesc Stanțele orașului, scrise de Brodski la vârsta de 22 de ani.

Prezentare și traducere din limba rusă
de dr. ing. Florea NEAGU

Relațiile dintre România și Republica Moldova. Actualitate și perspective

În organizarea Fundației Europene Titulescu, a Bibliotecii Metropolitane București și Asociației Culturale Pro Basarabia și Bucovina, cu prilejul împlinirii a 93 de ani de la Unirea Basarabiei cu patria mamă, în ziua de 28 martie 2011, la Casa Titulescu din București a avut loc dezbateră pe tema *Relațiile dintre România și Republica Moldova. Actualitate și perspective*, cu participarea unor istorici, cadre didactice și cercetători, ca și reprezentanți ai mass media. Dezbateră a fost moderată de ambasadorul Mihai Roșianu, directorul Centrului de Studii Strategice din cadrul Fundației Titulescu, fiind de față și directorul executiv al acesteia, dr. George Potra. Ca invitat special al reuniunii, conf. univ. dr. Nicolae Ciubotaru, de la Universitatea de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, a făcut o amplă expunere asupra evenimentelor din primăvara anului 1918, care au culminat cu hotărârea istorică a Sfatului Țării, din 27 martie, privind Unirea Basarabiei cu România. În continuare, vorbitorul a făcut o paralelă între evenimentele din anii 1917–1918 și evoluțiile curente din Republica Moldova, accentuând asupra modului în care este perceput trecutul istoric comun al românilor de pe ambele maluri ale Prutului de către tânăra generație. Au luat cuvântul apoi ambasadorul Ion M. Anghel, dr. Ion Constantin, prof. univ. dr. Viorica Moisuc, prof. univ. dr. Radu Vergatti, dr. Traian Pleșca, scriitorul Aristide Buzuloiu ș.a., care au făcut completări cu diverse aspecte asupra subiectului abordat, discuțiile căpătând un viu caracter, nefiind lipsite și unele opinii divergente. Pe ansamblu, s-a desprins ideea că actuala coaliție guvernamentală majoritară a Alianței Integrării Europene 2 este orientată spre apropierea tot mai clară a Republicii Moldova de lumea valorilor occidentale, iar un rol esențial asupra procesului de democratizare și a perspectivei apropierei relațiilor dintre românii de pe cele două maluri ale Prutului îl va avea tânăra generație. Din expunerile și intervențiile făcute în cursul dezbaterilor s-a degajat încrederea că reorientarea dezvoltării strategice pe un vector preponderent european va schimba în bine situația în care se află Republica Moldova. În relația cu Uniunea Europeană, Republica Moldova are nevoie să își aprofundeze raporturile de parteneriat, construite cu fiecare dintre țări pe aceleași principii de respect și avantaje egale.

Cu acest prilej a fost prezentat participanților la masa rotundă proiectul Bibliotecii Metropolitane București, *Făuritorii unității naționale – Seria Basarabia*, constând în editarea unor monografii și volume de documente referitoare la viața și activitatea marilor corifei ai luptei naționale pentru Basarabia. La standul organizat la Casa Titulescu, alături de alte publicații apărute la Editura Biblioteca Bucureștilor, au fost expuse și puse la dispoziția participanților volumele realizate până în prezent în cadrul acestui proiect: Ion Constantin, Ion Negrei, *Pantelimon Halippa tribun al Basarabiei*, Ion Constantin, *Pantelimon Halippa neînfricat pentru Basarabia* și Ion Constantin, *Gherman Pântea între mit și realitate*, volume publicate în anii 2009 și 2010. Așa cum am subliniat și în cursul intervenției la dezbateră, pe lângă mobilul strict științific, lucrările consacrate acestor personalități ale istoriei naționale ar putea furniza răspunsuri sau explicații la multe dintre dilemele și frământările actuale legate de existența celor două state românești și viitorul acestora.

Dr. Ion CONSTANTIN

AUTORII ACESTUI NUMĂR AUTHORS IN THIS ISSUE

Ion CONSTANTIN, *Metropolitan Library of Bucharest*

Mihail DIACONESCU, *“Spiru Haret” University
of Bucharest*

Solomon MARCUS, *Romanian Academy*

Marian NENCESCU, *Metropolitan Library of Bucharest*

Eugeniu NISTOR, *“Petru Maior” University of Târgu-Mureș*

Ludmila STERN, *Brandeis University, Massachusetts, USA*

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Textele primite în vederea publicării, în variantă tipărită și electronică, se redactează în Word, font Times New Roman, corp de literă 12, cu spațiu de un rând și jumătate, având maximum 8 pagini.

Articolele trebuie să fie însoțite de bibliografie, precum și de un rezumat și cuvinte-cheie în limba engleză.

Textele trebuie să respecte normele ortografice academice, conform *Dicționarului Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.

Redacția își rezervă dreptul de a interveni asupra inadvertențelor de formă într-un mod care să nu afecteze fondul textului.

SURSELE UTILIZATE ÎN ACEST NUMĂR

Sursele imaginilor: pp. 9, 13, 16: redacția „B.B.”; pp. 10, 13, 14, 15, 18, 21, 22, 25, 26, 27: Albumul *Tudor Meiloiu în chipuri*, foto de Mihai Preda, text de Mariela Vanu; p. 28: <http://blogulmaresalulucrai.blogspot.com/2011/04/ioan-grigorescu-gasit-insfarsit.html>; p. 32: Autoarea; p. 38: Autorul; coperta II: Academia Română, *Dicționarul General al Literaturii Române*, Editura Univers Enciclopedic, Buc., 2004, p. 183; coperta III: http://www.filmreference.com/images/sjff_02_img0889.jpg; coperta IV: Laurențiu Damian, *Elisabeta Bostan sau Unde ești copilărie?*, Editura Meridiane, Buc., 1996.

Sursele citatelor: coperta II: Mircea Anghelescu, *Introducere în opera lui Petre Ispirescu*, Editura Minerva, Buc., 1987, pp. 72-73; coperta III: Almanah „Cinema”, 1981, pp. 92-93; coperta IV: Laurențiu Damian, *Elisabeta Bostan sau Unde ești copilărie?*, pp. 57-58.

CATALOG

Mircea Eliade: 13 martie 1907 – 22 aprilie 1986

Mircea ELIADE, *Drumul spre centru*

Antologie alcătuită de Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu
Editura Univers, București, 1991, 608 p.

Toți sîntem de acord că ceea ce interesează cunoașterea umană nu sînt faptele – ci faptul. Poți privi o mie de plante, fără să înțelegi „faptul” esențial vieții vegetale. Poți citi o mie de documente despre Revoluția Franceză, fără să te apropii cu un singur pas de acest „fapt” fără pereche în istoria europeană.

Dar cum alegem, din milioanele de fapte acele cîteva fapte esențiale? Cum obținem un „fapt” dintr-o mie de documente, cum îl transformăm în act de cunoaștere? Și apoi, se mai pune o întrebare: alegem noi și transformăm noi, întotdeauna, dintr-un milion de fapte un singur „fapt” semnificativ – sau acest „fapt” este, în el însuși, calitativ deosebit de milionul de fapte care îl precede și îl întrece?

Mircea ELIADE, *Meșterul Manole*

Ediție și note de Magda Ursache și Petru Ursache, studiu introductiv de Petru Ursache
Editura Junimea, Iași, 1992, 336 p.

Elementul dramatic al legendei Meșterului Manole – zidirea propriei sale soții – îl regăsim, e drept, sporadic și cu o scăzută intensitate (ca să nu mai vorbim de valoare poetică) și în alte regiuni. Meșterul din Winneburg își clădește în zid propria fiică. Sartori amintește și o legendă chineză. Majoritatea legendelor, după cum se știe, se întîlnesc însă în sud-estul Europei. În ceea ce privește celălalt amănunt al baladei românești – pedepsirea meșterului de către domn, pentru că s-a lăudat că e în stare să ridice o mănăstire mult mai frumoasă – îl întîlnim în legenda cavalerului de Uchtenhagen, care amenință de la început pe meșter că-l va zidi dacă nu va face cel mai frumos castel ce-i stă în putință.

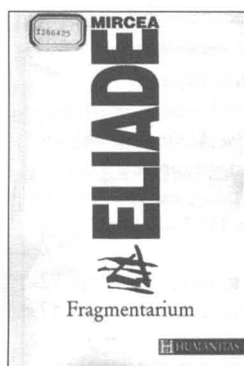
Mircea ELIADE, *Proză fantastică, I, Domnișoara Christina*

Ediție și postfață de Eugen Simion, Editura Moldova, Iași, 1994, 408 p.

Andronic nu mai murmură nici un cuvânt. Aștepta și el. Lumina lunii se apropia de tălpi. Dacă începe vreo vrajă?... Dorina rămăsese cu ochii la el, ca și cum nu și-ar fi dat seama că e trează. Orice s-ar fi întîmplat acum n-ar mai fi mirat-o. Ca în vis, orice întîlnire, orice absurditate, toate i se păreau firești. Pe ea nu o va atinge nimeni, nu-i va putea face nimeni nici un rău – ca în vis...

Și atât de firesc intrase șarpele în odaie, strecurându-se printre picioarele lor, încât nimeni nu se sperie. Un gol adânc, în coșul pieptului, atât.

Era un șarpe mare și sur, care înainta cu grijă, parcă dezmoțindu-și inelele. Se târa greoi, ridicând foarte ușor capul și plecându-și-l repede pe podea, ca și cum ar fi căutat o urmă.

Mircea ELIADE, *Fragmentarium*

Editura Humanitas, București, 1994, 191 p.

Cîți mari scriitori ai lumii au lucrat într-adevăr în ceasurile lor de „Har”? Afară doar de cîteva poeți – de un Shelley bunăoară – majoritatea scriitorilor au scris pe apucate și la întîmplare. Unii cînd n-au avut bani, alții cînd le cereau regii sau editorii, alții sub impulsul ambiției, geloziei sau neurasteniei. Nietzsche a scris de foarte multe ori „inspirat” – dar „inspirația” aceasta patetică și vertiginoasă este cu totul altceva decît starea de calm și plenitudine a „înțelegerii”. Eu nu spun că producția lor – provocată de foame, ambiție, nevoie sau neurastenie – nu este egală cu geniul sau talentul acestor mari scriitori. Cred însă că un imens număr de pagini geniale au fost „sacrificate” neantului; că foarte multe cărți care puteau fi scrise n-au fost nici măcar începute. Cred, într-un cuvînt, că fiecare mare scriitor al lumii a „sacrificat” cel puțin un fragment genial neantului, refuzînd să formuleze un gînd sau să însemne o poemă hărăzită într-un ceas de plenitudine.

Mircea ELIADE, *De la Zalmoxis la Genghis-han*
Studii comparative despre religiile și folclorul Daciei și Europei Orientale
 Traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu
 Editura Humanitas, București, 1995, 271 p.

Dacă vrem să vorbim de „continuitate”, ea trebuie căutată la un nivel mai adânc decât cel circumscris de istoria geto-dacilor, a daco-romanilor și a descendenților lor, românii. Căci cultul lui Zalmoxis, de exemplu, la fel ca și miturile, simbolurile și ritualurile care stau la baza folclorului religios al românilor, își au rădăcinile într-o lume de valori spirituale care precede apariția marilor civilizații ale Orientului Apropiat Antic și ale Mediteranei. Ceea ce nu vrea să spună, totuși, că toate concepțiile religioase ale geto-dacilor sînt cel puțin „contemporane” cu cele pe care le descifrăm în tradițiile populare românești. S-ar putea ca un obicei agrar din zilele noastre să fie mai arhaic decât, de exemplu, cultul lui Zalmoxis.

Mircea ELIADE, *Noaptea de Sânziene*
 Postfață de acad. Eugen Simion, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998, 571 p.

Însă adevăratul roman – și cel mai bun – în Noaptea de Sânziene este cel mitic. Mitic și erotic. L-am lăsat înadins la urmă pentru că, fără cunoașterea fundalului istoric, el nu se poate înțelege. Cu el revenim la tema esențială a narațiunii lui Eliade și la mitul pe care vrea acum să-l sugereze: mitul tristianian, mitul căutării erotice. Ne întoarcem, în acest caz, la drama unor tineri intelectuali care vor să-și învingă condiția existențială și să trăiască în alt timp și după alte reguli. Drama lor s-ar putea formula cu o propoziție cunoscută din Camil Petrescu. Căci, în loc de idei, personajele lui Mircea Eliade văd mituri. Vor să vadă mituri, să se inițieze în mistere, să cunoască miracole, să intre în ritmurile cosmice. (acad. Eugen Simion)

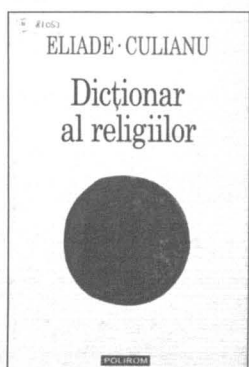
Mircea ELIADE, *Memorii, 1907–1960*
 Ediție revăzută și indice de Mircea Handoca, Editura Humanitas, București, 2004, 559 p.

Spre deosebire de majoritatea tinerilor, nu credeam că generația mea avea destin politic, așa cum avusese generația războiului și cum speram că vor avea generațiile care vor veni după noi. Destinul nostru era exclusiv cultural. Aveam să răspundem la o singură întrebare: suntem sau nu capabili de o cultură majoră – sau suntem condamnați să producem, ca până în 1916, o cultură de tip provincial, traversată meteoric, la răstimpuri, de genii solitare ca Eminescu, Hasdeu, Iorga?

ELIADE • CULIANU, *Dicționar al religiilor*
 Cu colaborarea lui H.S. Wiesner
 Ediție nouă, traducere din limbra franceză de Dan Petrescu
 Editura Polirom, Iași, 2007, 447 p.

Toate religiile sînt hărți ale minții omenești. De ce au religiile atît de multe lucruri în comun? Pentru că oricare două hărți ale minții omenești trebuie în mod necesar să se suprapună, măcar într-un colț. Cu cît aceste hărți sînt mai întinse, cu atît au ele mai multe în comun. Religii precum creștinismul și budismul, bazate pe instituții monastice care au eliberat de grijile zilnice numeroase minți omenești, făcîndu-le să mediteze timp îndelungat, mii de ani, tind să creeze hărți complexe ale realității, care coincid în multe privințe. Unitatea fundamentală a umanității nu constă într-o unitate de concepții sau soluții, ci în unitatea operațiunilor minții omenești. (Ioan Petru Culianu)

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE

Sfântul Patrick și trifoilul norocos

Dr. Marian NENCESCU

Conform tradiției instituită de Regina Victoria cu mai bine de un secol și jumătate înainte, pe 17 martie (de ziua Sfântului Patrick), Suverana Regatului Unit oferă regimentului ei irlandez (*The Irish Guards*) un buchet de trifoil (*shamrock*). Totodată, familia regală, ostașii, dar și populația de rând poartă la butonieră tradiționala frunză lobată. Tradiția s-a păstrat cu sfințenie, astfel că azi, din Piața Trafalgar, din Londra, până în Montserat (Carai-be), SUA sau provinciile canadiene Newfoundland și Labrador, iar mai nou inclusiv în țări prietene, precum România, irlandezii și amicii lor arborează culoarea verde, prezentă peste tot, de la vestimentație, alimente și băuturi, până la ornamente stradale, mergând până la colorarea în verde a apeii râurilor sau fântânilor urbane.

Odată cu primul pahar de bere *Guinness* – un alt simbol irlandez celebru – frunza de la butonieră este aruncată peste umăr, iar irlandezii veritabili capătă dezlegare deplină la băutură – deși sărbătoarea cade întotdeauna în post – cheful incluzând golirea până la ultima picătură a celebrului „St. Patrick’s pot“, un caracalete gigantic. Parada ce însoțește petrecerea este un amestec bizar de măști, *body-painting*, accesorii fanteziste supradimensionate – peruci, pălării, ochelari – toate de culoarea spanacului. Tradiționalul *show* planetar durează minim trei zile, uneori chiar și cinci zile, iar oficialii ai statului irlandez obișnuiesc să se deplaseze în zone cât mai diverse pentru a încuraja tradiția națională. Cu acest prilej, sunt promovate intens *trifoilul*, *crucea celtică* (având extremitățile de forma frunzei de trifoil), *harfa*, *inelul irlandez* și *spiridușul*, toate constituind simboluri naționale venerate de irlandezi.

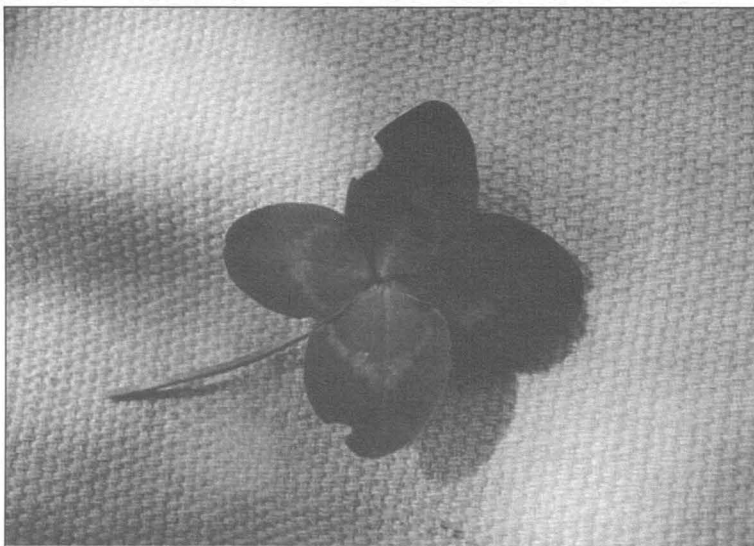
Un alt articol de export nelipsit de peste 250 de ani este și berea *Guinness*, alături de celebrele *cocktail*-uri (obligatoriu, de culoarea verde), ca și binecunoscuta *Irish coffee*, îmbunătățită cu alcool.

Personajul emblematic al manifestării rămâne Sfântul Patrick, patronul spiritual al Irlandei, deși nu face parte dintre apostoli, cu atât mai puțin dintre sfinții creștini. Legenda spune că era originar din Britania (născut în jurul anului 385 d.Ch.), fiind de la vârsta de 16 ani răpit de irlandezi și folosit ca sclav. Bântuit de fervoare religioasă, Patrick se întoarce pe pământ irlandez, de astă dată ca misionar creștin, având un apostolat de peste 30 de ani. Meritul său este de a converti Crucea Celtă (reprezentare a soarelui păgân) într-un simbol creștin. Pentru a se face înțeles de localnici, Patrick a ales *trifoilul* ca model al Sfintei Treimi. Numit și „Luminatorul Irlandei“, Sfântul Patrick (stins din viață la 17 martie 461 d.Ch.) este considerat cel mai important sfânt local, asociat în conștiința poporului irlandez cu un apostol. În România, Patrick are ca echivalent pe mentorul creștin Patriciu (substantiv derivat din latinescul *pater* – părinte; la Roma senatorii erau numiți și *pater patrias* sau *patricieni*, demnitari cu funcții înalte în stat).

În toată lumea creștin-orientală patronime precum Patrikios, Patrichie etc. sunt atribuite celor ce îndeplinesc demnități publice. Derivate lexicale frecvente sunt: *patriarh*, *patron* sau vetustul *patrician*. Numele feminin de Patricia este, de asemenea, frecvent atribuit în spațiul european. Sensul originar al cuvântului trimite la *părinte*, *preot* sau, mai direct, *evangelizator*, calitatea principală a Sfântului Patrick.

Photo Hugo Maertens brugez

CALENDAR

martie 2011

- ◆ 1 martie 1906. 105 ani de la editarea, la Iași, a primului număr al revistei „**Viața Românească**“
- ◆ 1 martie 1906. 105 ani de la moartea lui **José María de Pereda**, scriitor spaniol (6 febr. 1833 – 1 mart. 1906)
- ◆ 1 martie 1926. 85 de ani de la nașterea prozatorului **Vinițiu Gafița**
- ◆ 1 martie 1931. 80 de ani de la nașterea regizoarei **Elisabeta Bostan**
- ◆ 1 martie 1931. 80 de ani de la nașterea sculptorului **Pavel Mercea**
- ◆ 2 martie 1716. 295 de ani de la apariția lucrării *Descriptio Moldaviae* de **Dimitrie Cantemir**
- ◆ 3 martie 1906. 105 ani de la nașterea lui **Artur Lundkvist**, poet, prozator, critic literar suedez (3 mart. 1906 – 11 dec. 1991)
- ◆ 4 martie 1991. 20 de ani de la moartea scriitorului **Ion Lăncrăjan** (13 aug. 1928 – 4 mart. 1991)
- ◆ 4 martie 1876. 135 de ani de la nașterea poetului francez **Léon Paul Fargue** (4 mart. 1876 – 24 nov. 1947)
- ◆ 6 martie 1866. 145 de ani de la nașterea compozitorului, dirijorului, folcloristului **Dumitru Georgescu-Kiriac** (6 mart. 1866 – 8 ian. 1928)
- ◆ 6 martie 1806. 205 ani de la nașterea poetei engleze **Elizabeth Barrett Browning** (6 mart. 1806 – 29 iun. 1861)
- ◆ 6 martie 1926. 85 de ani de la nașterea regizorului polonez **Andrzej Wajda**
- ◆ 8 martie. **Ziua Nașionilor Unite pentru Drepturile Femeilor și Pace Internațională**
- ◆ 8 martie 1931. 80 de ani de la nașterea scriitorului, istoricului **Gelcu Maksutovici**, președinte al Uniunii Culturale a Albanezilor din România
- ◆ 9 martie 1906. 105 ani de la nașterea scriitorului, traducătorului **Radu Boureanu** (9 martie 1906 – 5 sept. 1997)
- ◆ 9 martie 1961. 50 de ani de la moartea scriitorului **Cezar Petrescu** (1 dec. 1892 – 9 mart. 1961)
- ◆ 9 martie 1966. 45 de ani de la moartea arhitectului **Duiliu Marcu** (23 mart. 1885 – 9 mart. 1966)
- ◆ 10 martie 1856. 155 de ani de la nașterea scriitorului **Petre Dulfu** (10 mart. 1856 – 31 oct. 1953)
- ◆ 10 martie 1936. 75 de ani de la moartea criticului și istoricului literar **Garabet Ibrăileanu** (23 mai 1871 – 10 mart. 1936)
- ◆ 12 martie 1941. 70 de ani de la nașterea istoricului literar **Mircea Angheliescu**
- ◆ 12 martie 1966. 45 de ani de la moartea pictorului **Victor Brauner** (15 iun. 1903 – 12 mart. 1966)
- ◆ 13 martie 1881. 130 de ani de la nașterea actorului **Tony Bulandra** (13 mart. 1881 – 5 apr. 1943)
- ◆ 13 martie 1916. 95 de ani de la nașterea actriței **Cella Dima** (13 mart. 1916 – 4 mart. 2000)
- ◆ 13 martie 1936. 75 de ani de la premiera absolută, la Opera Mare din Paris, a lucrării *Oedip* de George Enescu
- ◆ 13 martie 1976. 35 de ani de la moartea scriitorului, traducătorului **Sergiu Dan** (29 dec. 1903 – 13 mart. 1976)
- ◆ 16 martie 1906. 105 ani de la nașterea lui **Francisco Ayala**

- García-Duarte**, scriitor spaniol (16 mart. 1906 – 3 nov. 2009)
- ◆ 16 martie 1936. 75 de ani de la nașterea scriitorului **Bujor Nedelcovici**
- ◆ 17 martie 1956. 55 de ani de la moartea fizicienei franceze **Irène Joliot-Curie**, Premiul Nobel pentru Chimie pe anul 1935 (12 sept. 1897 – 17 mart. 1956)
- ◆ 18 martie 1906. 105 ani de la efectuarea, de către Traian Vuia, a **primului zbor din lume cu un aparat mai greu decât aerul**
- ◆ 18 martie 1921. 90 de ani de la nașterea lui **Bartolomeu Anania**, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului (18 mart. 1921 – 31 ian. 2011)
- ◆ 18 martie 1926. 85 de ani de la nașterea criticului și istoricului literar **Romul Munteanu** (18 mart. 1926 – 17 mart. 2011)
- ◆ 18 martie 1946. 65 de ani de la nașterea pictorului, graficianului **Sorin Dumitrescu**
- ◆ 20 martie. **Ziua Internațională a Francofoniei**
- ◆ 20 martie 1831. 180 de ani de la nașterea pictorului și graficianului **Theodor Aman** (20 mart. 1831 – 19 aug. 1891)
- ◆ 20 martie 1906. 105 ani de la moartea lui **Vasile Pogor**, poet, prozator, director al revistei „Convorbiri literare“ (20 aug. 1833 – 20 mart. 1906)
- ◆ 21 martie. **Ziua Internațională a Poeziei**
- ◆ 21 martie 1886. 125 de ani de la nașterea scriitorului **George Topârceanu** (21 mart. 1886 – 7 mai 1937)
- ◆ 21 martie 1921. 90 de ani de la nașterea scriitorului **Traian Coșovei** (21 mart. 1921 – 16 iul. 1993)
- ◆ 23 martie 1881. 130 de ani de la nașterea scriitorului francez **Roger Martin du Gard**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1937 (23 mart. 1881 – 22 aug. 1958)
- ◆ 24 martie 1926. 85 de ani de la nașterea scriitorului italian **Dario Fo**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1997
- ◆ 25 martie 1881. 130 de ani de la nașterea compozitorului maghiar **Béla Bartók** (25 mart. 1881 – 26 sept. 1945)
- ◆ 26 martie 1931. 80 de ani de la nașterea scriitorului **Mircea Ivănescu**
- ◆ 27 martie. **Ziua Mondială a Teatrului**
- ◆ 27 martie 1936. 75 de ani de la nașterea pictorului **Nicolae Drăgușin**
- ◆ 28 martie 1881. 130 de ani de la moartea compozitorului rus **Modest Petrovici Musorgski** (15 mart. 1839 – 28 mart. 1881)
- ◆ 28 martie 1926. 85 de ani de la nașterea pictorului **Mihai Horea**
- ◆ 28 martie 1936. 75 de ani de la nașterea scriitorului peruan **Mario Vargas Llosa**
- ◆ 29 martie 1941. 70 de ani de la nașterea poetei **Constanța Buzea**
- ◆ 31 martie 1906. 105 ani de la nașterea fizicianului japonez **Sin-Itiro Tomonaga**, Premiul Nobel pentru Fizică pe anul 1965 (31 mart. 1906 – 8 iul. 1979)

BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR

Revistă lunară editată de Biblioteca Metropolitană București
Monthly publication edited by the Metropolitan Library of Bucharest

sub auspiciile / *under the auspices of*
 Asociației Bibliotecarilor și Documentariștilor din România
Association of Librarians and Documentarists of Romania

Director de onoare / *Honorary Director*
 Acad. Dinu C. GIURESCU, *Romanian Academy*

Consiliul științific / *Scientific Council*
 Frédéric BARBIER
Directeur de recherche au CNRS (IHMC/ENS Ulm),
Directeur d'études à l'Ecole pratique des hautes études (conférence d'Histoire et Civilisation du livre)

Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU, *University of Bucharest*
 Acad. Florin CONSTANTINIU, *Romanian Academy*
 Dr. Georgeta FILITTI, *Historian*
 Acad. Gheorghe MIHĂILĂ, *Romanian Academy*
 Prof. univ. dr. Valeriu RÂPEANU, *University of Bucharest*
 Dinu SĂRARU, *Writer*
 Acad. Ștefan ȘTEFĂNESCU, *Romanian Academy*
 Acad. Gheorghe VLĂDUȚESCU, *Romanian Academy*

Director / *Director*
 Dr. Florin ROTARU
 Director General al Bibliotecii Metropolitane București
General Director of Metropolitan Library of Bucharest

Director artistic / *Art Director*
 Mircia DUMITRESCU
 Universitatea Națională de Arte din București / *Bucharest National University of Arts*

Redactor-șef onorific / *Honorary Editor-in-Chief*
 Ion HOREA, *Writers Union of Romania*

Redactor-șef / *Editor-in-Chief*
 Dr. Marian NENCESCU

Colectivul redacțional / *Editorial Board*
 Secretar de redacție / *Editorial Secretary*: Iulia MACARIE
 Florin PREDA, Dr. Julieta ROTARU, Radu VLĂDUȚ

Redacția și Administrația / *Office and Administration*
 01354, București, Str. Tache Ionescu Nr. 4, Sector 1, România
 Tel./Fax: +40/021 539 65 00, 021 539 65 40
 E-mail: rbb@bmms.ro

Website: www.bibliotecametropolitana.ro / www.dacoromanica.ro

©Biblioteca Metropolitană București

Această publicație poate fi reprodusă, sub orice formă și prin orice mijloace,
 doar în scopul informării, documentării, cercetării sau al recenzării ei.

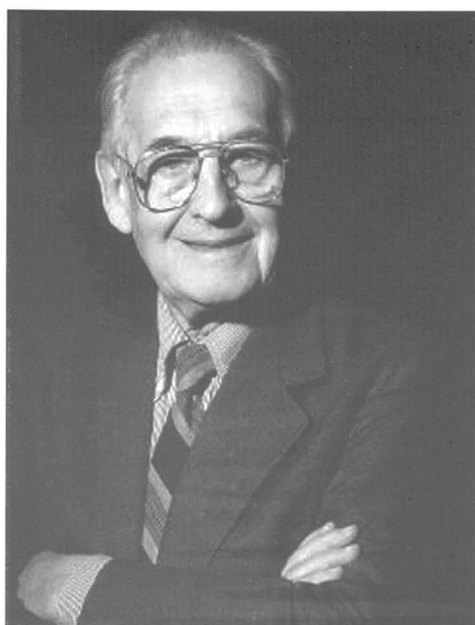
*This publication may only be reproduced, in any form or by any means,
 for the purposes of information, documentation, research or review.*

Revista apare lunar, cu texte în limbile română, engleză și franceză,
 și publică anual volumul colectiv *Lucrările Simpozionului Internațional*
CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA, cu texte în limbile engleză și franceză.

*This monthly review comprises articles in Romanian, English, and French,
 and yearly publishes the collective volume Proceedings of the International Symposium*
THE BOOK. ROMANIA. EUROPE including contributions in English and French.

ISSN 1454-0487

TIPAR: COPERTEX

ANDRZEJ WAJDA

– 85 de ani –

„O generație contaminată de moarte“, astfel își numește cineastul polonez generația căreia îi aparține, reluând o formulare a scriitorului Tadeusz Barowski, „o generație cu totul aparte, produs al istoriei țării noastre din anii războiului și care a văzut lucruri atât de îngrozitoare încât totul li se citea pe chip...“

Această obsesie a morții resimțită ca individ este convertită de regizorul Wajda în întrebarea neliniștitoare care, într-o formă sau alta, va reveni în majoritatea filmelor pe care le-a semnat: prin ce se definește omul în fața istoriei? Prin opțiunile sale, vine răspunsul din patru puncte cardinale ale creației, cineastul operând aici cu nuanțe ce exprimă complexitatea, caracterul nu de puține ori contradictoriu, refuzat maniheismului în raporturile individului cu istoria. Suportul opțiunii îl constituie înțelegerea la timp și pînă la capăt a mișcărilor vizibile, dar și a celor interioare ale istoriei. Cine amîină ori cine nu are curajul discernerii, „cui îi bate ceasul“, cine se mai lasă legănat de false iluzii, plătește totul, ca pe o vină tragică. Poate nu întîmplător eroii primelor filme ale lui Wajda, tineri nevoiți să aleagă înainte de a fi avut vreme să-și contureze o biografie personală, sînt confrunțați, aproape violent, cu eșecul, ca și cum autorul ar dori să arunce întrebarea: vor mai avea tăria să ia totul de la capăt?

Magda MIHĂILESCU

ELISABETA BOSTAN

– 80 de ani –

Elisabeta Bostan și-a proiectat pe ecran o lume a ei, într-o viziune personală, spuneam – romantică, o viziune care a fost simultan îmbrățișată atât de scenarist, cât și de compozitor sau producător. Mai mult, realizatoarea a fost consecventă în filmele ei cu această lume. Ea nu a părăsit genul care a lansat-o, nu a făcut film după film acceptând orice scenariu – și ocazii au fost destule. Și rămânerea „pe teritoriu“ nu cred că s-a datorat prudenței. Eu cred că regizoarea nu ar fi putut să facă decât aceste filme. Nu putea să fie ea însăși, decât înconjurată de muzică, basm, sensibilitate, copii frumoși, adevăruri de o simplitate uneori dezarmantă și de formula tonică a „binelui care învinge“. Astfel, Elisabeta Bostan este un autor de cinema...

Într-o lume plină de convulsii și suferință, filmele Elisabetei Bostan readuc în prim-plan inocența, candoarea unei vârste și acea „reîntoarcere la natură“, adică la natura celor mai frumoase sentimente. Este unul dintre pușinii realizatori care se poate opune cu întreaga ei operă violenței acestui sfârșit de secol.

Laurențiu DAMIAN